

Марк Твен

Приключенията на Том
Сойер

Предговор

Повечето приключения, описани в тази книга, са се случили в действителност. Едно-две от тях са мои преживелици, а останалите – на разни момчета, мои съученици. Хък Фин е взет направо от живота. Том Сойер – също, но той няма конкретен прототип, а обединява в себе си черти от характерите на три момчета, които познавах – затова е събирателен образ.

Странните суеверия, за които става дума, бяха извънредно разпространени сред децата и робите-негри в Западните щати по времето, когато се развива тази история – ще рече, преди трийсет-четирийсет години.

Макар че книгата ми е предназначена да забавлява най-вече малките момчета и момичета, надявам се, че вече порасналите мъже и жени няма да я пренебрегнат заради това, тъй като намеренията ми бяха отчасти и да напомня на големите по един забавен начин какви са били някога, какви са били чувствата и мислите им, как са разговаряли и с какви шантави начинания се е случвало да се захванат.

Авторът,
Хартфорд, 1876 г.

Глава 1

– Том!

Никакъв отговор.

– Том!

Никакъв отговор.

– Чудя се къде ли се дяна това момче? Хей, Том!

Никакъв отговор.

Възрастната госпожа смъкна очилата на носа си и огледа стаята над тях. После ги бутна на челото си и я огледа под тях. Тя почти никога не поглеждаше през тях заради такава дреболия като някакво си момченце. Това бе нейният параден чифт очила, нейната свидна гордост и служеха най-вече да си придават важност, а не просто да си вършат работа – що се отнася до последното, те си бяха толкова от полза, колкото и ако гледаше през два капака от печка. Отначало тя се озадачи, а после каза (не кресна, но все пак го каза достатъчно силно, че да я чуят мебелите):

– Ох, само да ми паднеш и ще те...

Не се доизказа, защото вече се беше навела и ръчкаше с метлата под леглото и трябваше да си поема дъх, за да може да ръчка по-силно. Но не изрови оттам нищичко освен котката.

– Не съм виждала по-голям пакостник от това момче!

Отиде до отворената врата, застана на прага и се вторачи в буреня-салите лехи с домати – нейната зеленчукова градина. Том го нямаше никакъв. Затова тя извиси глас, за да се чува надалеч, и се провикна:

– Е-е-ей, Том!

Нещо изшумоля зад гърба си и тя се обърна тъкмо навреме, за да сграбчи едно момче за крайчеца на сакото и да пресече бягството му.

– Падна ли ми сега! Как не се сетих за тоя килер! Какво търсеше там?

– Нищо.

– Нищо ли?! Я си виж ръцете! И устата си виж! С какво си се омазал така?

– Не знам, лелю.

– Аз обаче знам. С мармалад – ето с какво! Колко пъти съм ти казвала – бръкнеш ли пак в мармалада, жив ще те одера! Подай ми пръчката.

Пръчката се издигна във въздуха – ужасът неумолимо

прииждаше...

– Леле мале! Лельо, виж зад теб!

Старицата се врътна и подбра уплашено полите си. Хлапакът мигом припна, изкатери високата ограда и се метна през нея.

Леля Поли постоя слисана, а после добродушно се засмя.

– Ох, да му се не види и хитрецьт! На нищо ли няма да се науча най-после? Не ми ли е погаждал вече толкова номера, че да не ги надушвам отдалече? Но по-големи глупаци от изкуфелите старци няма! Дето се вика, старо куче на нови чудесии не мож го научи. Боже мили, не се умори тоз момчурляк пакости да измисля, и то най-различни – един ден едно, друг ден друго! Как ли да го разбереш какво си е научил? И като че знае колко точно да ме изгормози – аз аха-аха да кипна и той вземе, че ме сачиса или пък ме размее, и на мен ми минава и ей-то-нинко не мога да го ударя! Не, не си изпълнявам аз дълга към това момче, тъй си е, да ми прости Господ. Жалиш ли пръчката, не жалиш детето – тъй пише в Светото писание. Знам си аз – трупам грехове и ще страдам за двама ни! Същински дявол е това хлапе, ама какво да правя? Нали е синче на покойната ми сестра, горкото, сърце не ми дава да го натупам! Колчем го оставя да ми се измъкне, съвестта ужасно ме гризе, ама пък като го ударя, старото ми сърце направо ще се пръсне! То си го пише в Светото писание – животът на родения от жена е кратък и изобилства от мъки – тъй си е то. Сега ще избяга от училище и ще се затрие чак до вечерта, хич не се и съмнявам – длъжна съм да го накажа, затуй утре ще го хвана на работа. Хич не е лесно да го хване човек на работа точно в събота, когато всички момчета почиват – но няма друго такова нещо, което той да мрази повече от труда, а аз трябва да изпълнявам своя дълг към него, инак ще го погубя туй дете!

Том наистина избяга от училище и си прекара изключително добре. Едвам сколаса да се прибере, за да успее да помогне на малкото негърче Джим да нареже преди вечеря дървата за утре и да нацепи подпалки – по-точно пристигна тъкмо навреме, за да му разкаже всичките си приключения, докато Джим свърши три четвърти от работата. По-малкото братче на Том, Сид (бяха от различни бащи), вече бе свършил своето – да събере треските. Той беше кротко, послушно момченце – шуротиите и белите никак не го влечаха.

Докато Том вечеряше и все гледаше да отмъкне по някоя бучка захар при всеки удобен случай, леля Поли му зададе куп въпроси, изпълнени с дълбоко лукавство – искаше си се той сам да падне в клопката,

като го накара да се изгърве за нещо. Както много други простодушни хорица и тя си позволяваше мъничкото тщеславие да вярва, че има дарба за скришна и потайна дипломация и смяташе съвсем прозрачните си хитринки за чудеса на вероломното коварство. Тя рече:

– Том, май в училище беше доста горещо, а?

– Да, госпожо.

– Направо си беше жега, а?

– Да, госпожо.

– Не ти ли се прииска да поплуваш в реката, а, Том?

Уплаха прониза Том, душата му се сви от смътно подозрение. Той се вгледа в лицето на леля Поли, ала то бе непроницаемо. Затова отвърна:

– Не, госпожо... не чак толкова.

Старицата се пресегна, опипа ризата му и отбеляза:

– Ама сега май не ти е много горещо. – И се поласка от мисълта как разкри, че ризата е суха, без никой да заподозре какво си се върти в ума. Но каквото и да си въобразяваше тя, Том усети накъде духа вятърът и изпревари следващия си ход:

– Мокрихме си главите на водната помпа – виж, моята още е мокра!

На леля Поли си стана криво, че е пропуснала да забележи такава важна улика и пак са успели да я преметнат. Но я осени ново вдъхновение:

– Том, нали не е нужно да разпаряш яката на ризата си, дето ти я заших, за да си намокриш главата? Разкопчай си сакото!

Тревогата изчезна от лицето на Том. Той разкопча връхната си дреха. Яката на ризата бе здраво зашита.

– Поврага! Е, на твоята да е. Не се и съмнявах, че си избягал от училище и си ходил да плуваш. Но аз ти прощавам, Том. Все пак понякога външният вид лъже и ти май си по-добър, отколкото изглеждаш. Поне този път.

Леля Поли донякъде съжаляваше, че нейната прозорливост този път я бе подвела, но пък се и радваше, че Том, да му се не надяваш, се бе държал като послушно момче.

Но тук се намеси Сидни:

– Чини ми се май, че ти му заши яката с бял конец, а пък този е черен!

– Ами че да, с бял я заших! Том!

Но Том не изчака да види какво ще стане. На вратата се провикна:

– Сид, да знаеш само какъв тупаник ще ти тегля!

Щом се скри на безопасно място, Том огледа двете дебели игли, забодени на ревера му с намотани около тях конци – едната с бял, другата с черен. После си рече:

„Ако не беше Сид, тя така и нямаше да забележи. Мътните да го вземат! Един път ми зашива яката с бял конец, друг път – с черен. Ух, как ми се ще да почне да шие само с един, че не мога да им хвана дирята! Ама Сид ще изяде пердаха, честно! Ще го науча аз!“

Том далеч не беше момче за пример в градчето. Но твърде добре познаваше момчето за пример и го презираше.

Само след има-няма две минутки той бе забравил всичките си грижи. И не защото те не бяха толкова тежки и мъчителни като тези на големите хора – не, ни най-малко, а защото едно ново, могъщо въодушевление ги засенчи и съвсем ги изтика от ума му, също както възрастният забравя своите несгоди, увлечен от някое ново начинание. Въпросното въодушевление бе предизвикано от един безценен нов начин за свирукане с уста. Том неотдавна го бе научил от един негър и си умираше да се поупражнява насаме, без никой да го притеснява. По този начин човек издаваше едно такова птиче чуруликане или пък бълбукане, което се получаваше, като по време на свирене небцето се докосва бързо-бързо с езика – читателят сигурно ще си го спомни, ако някога е бил момче. Не след дълго с упоритост и прилежание Том успя да му хване цаката и закричи по улицата с уста, преизпълнена с хармония, и душа, преливаща от благодарност. Чувстваше се като астроном, открил нова планета – ала що се отнася до силната, дълбока, неподправена радост, без съмнение момчетата са по-облагодетелствани от астрономите.

Летните вечери бяха дълги. Все още не се бе стъмнило. След малко Том спря да свирука. Пред него стоеше непознат – момче, малко по-едричко от него. Чужденците от всякаква възраст и пол бяха нещо твърде рядко и твърде биешо на очи за бедното, забутано градче Сент Питърсбърг. Пък и как беше облечено това момче... пременил се в делник като за празник! Просто да се смаеш. Шапката му бе финяшка, закопчаното догоре синьо сукнено сако – ново-новеничко и чистичко, също като панталоните му. Тръгнал ми с обувки още в петък! Дори носеше вратовръзка – панделка в ярък цвят. Такъв един изтупан градски вид имаше, че на Том му причерня пред очите. Колкото повече съзерцаваше туй ми ти чудо невиждано, толкова повече навирваше нос, за да покаже какво точно мисли за труфилата му, а собствените му дрешки му се струваха все по-опърпани. Никое от момчетата не заговори. Шавнеше ли едното, мърдаше и другото, но пристъпваха само настрани, в кръг. През цялото време

стояха лице в лице и се гледаха в очите. Най-сетне Том каза:

- Ще те ступам!
- Я се пробвай да те видим!
- Като едното нищо!
- Да, ама друг път!
- Мога и още как!
- Не, не можеш!
- Да бе, не мога!
- Не можеш я!
- Мога!
- Не можеш!

Настъпи неловко мълчание. После Том се обади:

- Как се казваш?
- Не е твоя работа.
- Може и да не е, ама ще стане.
- Хайде де!
- Недей много да ми знаеш, че ще видиш ти!
- Да, ама знам, знам, знам. Нъц!
- Брей, че умник се извъди! Ама аз ще те напердаша като едното нищо, па дори да ми вържат едната ръка зад гърба!
- Че защо тогава не ме напердашиш? Само така приказваш!
- И ще го направя, ако се заяждаш с мен!
- Да бе, да! Такива като тебе сме ги виждали – и цялата им рода все такава!
- Ама че си нахакан! Много си бил важен, бе! Леле, каква шапка!
- Като не ти харесва, та чудо голямо! Хайде де, бутни я на земята – ха си я съборил, ха съм те смлял на кайма!
- Лъжеш!
- От лъжец го чувам.
- Само се перчиш, пък те е шубе!
- Хайде, чупката!
- Виж какво, ако продължаваш да ми се правиш на нахакан, ще грабна един камък и ще ти строша главата!
- Да бе, да!
- Ще ти я строша!
- Какво само се заканваш тогава? Само ми разправяш приказки, пък нищо не правиш! Защото те е страх!
- Не ме е страх.
- Страх те е и още как!

– Не е вярно!

– Страх те е!

Пак мълчание, пак погледи, впити един в друг, и пристъпване в кръг. Скоро те се оказаха рамо до рамо и Том каза:

– Разкарай се оттук!

– Ти се разкарай!

– Не ща!

– И аз не ща!

И така, те застанаха един срещу друг, всеки се подпря на изнесения си настрани крак и започнаха да се бутат здравата, вперили кръвнишки погледи един в друг. Но никой не успяваше да надделее. Бутаха се така чак докато се зачервиха и от тях рукна пот. Тогава и двамата поотхлабиха натиска, ала продължаваха да са нащрек. Тогава Том каза:

– Ти си страхливец! Жалко кутре! Ще те издам на батко ми – той тебе с малкия си пръст ще те пребие! Само да му кажа и ще те смели от бой!

– Дреме ми на мен за батко ти! Моят батко е още по-голям от твоя и като нищо ще го метне през ей-оная ограда! (И двамата батковци си бяха чиста измислица.)

– Лъжеш!

– Ти казваш, че лъжа, ама то не значи че е вярно!

Том тегли с палеца на крака си една черта в праха и заявя:

– Само да си прекрачил тази черта, такъв бой ще ти хвърля, че после няма да станеш! Който пресече тая черта, лошо му се пише!

Новото момче начаса я прекрачи и се изрепчи:

– Като много се фукаш, я да те видим сега!

– Не ме юркай, че ще си го изпросиш!

– Е, нали каза, че ще ме ступаш, какво чакаш?

– Брей, брей! За два centa ще те ступам като нищо!

Новото момче извади две големи медни монети от джоба си и му ги протегна присмехулно. Том блъсна ръката му и те паднаха на земята. И само след миг двете момчета се въргаляха из праха, вкопчени един в друг като котараци, и в продължение на една минута се скубаха за косите, дърпаха си дрехите, млатиха се, дращеха се по носовете и се покриваха с прах и слава. Най-сетне цялата тази неразбория доби по-ясни очертания и сред дима на битката изплува Том – бе яхнал чужденеца и го налагаше здравата с юмруци.

– Кажй, че ти стига! – изкомандва той.

Момчето се мъчеше да се освободи. То ровеше, най-вече от яд.

– Кажи, че ти стига! – и бърхтенето продължи.

Най-сетне чужденецът смотолеви „Стига!“. Том слезе от гърба му и рече:

– Това да ти е за урок. И следващия път внимавай с кого ще се заяждаш.

Чужденчето си тръгна, като си изтупваше дрешките от праха. То хлипаше, подсмърчаше, а сегиз-тогиз се обръщаше, поклащаше глава и се заканваше, че щял да даде на Том да разбере „като го спипа следващия път“. На което Том отговаряше с присмех, а после, наперен и доволен, тръгна да се прибира. Щом обърна гръб на чужденеца, онзи грабна един камък, запрати го подире му и го уцели между лопатките, а после подви опашка и припна като антилопа. Том погна предателя и го гони чак до дома му – ето как разбра къде живее. Зае позиция до портата и постоя там, като приканваше врага да се покаже навън, но врагът само му правеше муцуни през прозореца и не скланяше да излезе. Най-сетне се показа вражата майка, която нарече Том лошо дете, нехранимайко и грубиян и му нареди да се маха. И Том се махна, ала преди това се закани, че „щял да му тегли един як пердах на това момченце“.

Прибра се много късно и докато предпазливо се промъкваше през прозореца, откри, че леля му го причаква в засада. А щом тя видя в какво окаяно състояние са дрехите му, решението си вместо Том да почива в събота, да го впрегне в тежък робски труд стана твърдо като диамант.

Глава 2

Доиде съботното утро. Цялата лятна природа сияеше от свежест и кипеше от живот. Всяко сърце пееше и ако сърцето бе младо, песента се лееше и от устата. Всички лица бяха весели, всеки крачеше бодро и пъргаво. Белите акации цъфтяха и въздухът бе напоен с благоуханието на цветовете им. Хълмът Кардиф, извисил се над града, тънеше в зеленина и отдалеч приличаше на Обетованата земя – прелестна, изпълнена с покой, примамлива.

Том излезе на тротоара, помъкнал кофа с варов разтвор и четка с дълга дръжка. Той огледа оградата... и цялата му радост отлитна, а в душата му се възцари дълбока печал. Трийсет метра ограда, близо три метра висока. Животът му се струваше празен и безсмислен, съществуването – тежко бреме. Той въздъхна, потоци четката във ворта и я прокара по най-горната дъска на оградата. Повтори, потрети; после сравни нищожната варосана ивичка с ширналия се континент на небоядисаната ограда и, напълно обезсърчен, седна под едно дърво.

През вратата с тенекиено ведро в ръка изприпка Джим, който си тананикаше „Момичетата от Бъфало“. Том открай време смяташе мъкненето на вода от градската помпа за ненавистен труд, но сега като че далеч не му се виждаше така. Той си спомни, че по това време край помпата се събираха хора. Бели, мулати, черни, момчета и момичета – всички те си чакаха реда, почиваха си, разменяха си играчки, караха се, биеха се и вдигаха врява. Сети се също, че макар и помпата да беше на иманяма сто и петдесет крачки, Джим никога не се връщаше по-рано от един час след като е тръгнал, а дори и тогава обикновено се налагаше някой да го извика.

– Хей, Джим! – подвикна Том. – Какво ще кажеш аз да донеса вода, а ти да побоядисваш оградата?

Джим поклати глава и отвърна:

– Не може, млади гос'ине Том! Старата гос'жа ми нареди да ходя за вода и да не се забаламосвам с никого по пътя! Тя рече, че сигур младият гос'ин Том ще опита да ме придума да варосвам оградата, ма ми рече да си вървя по пътя и да си гледам работата. Рече още и че сама щяла да наглежда как върви белосването.

– Зарежи я какво разправя, Джим! Тя така си говори. Дай ми кофата и само след минутка съм тук! Тя даже няма и да се усети!

– Ох, не смея, млади гос'ине Том! Старата гос'жа ще ми откъсне главичката, като нищо ще ми я откъсне!

– Тя ли, бе! Че тя никога никого не пердаши, само чука по главата с напръстника, пък за това на кого ли му дреме, аз да попитам?! Вярно, че много се кара, ама то от дума не боли... само когато се разплаче, тогава боли. Джим, ще ти дам едно топче. Бялото, голямото топче ще ти дам!

Джим се разколеба.

– Бялото топче, Джим, то е бияч!

– Леле, леле! Вярно, топчето е направо страхотия! Ама, млади гос'ине Том, яко ме е шубе от старата гос'жа...

– Освен това, ако се съгласиш, ще ти покажа и забралия ми пръст на крака!

И Джим беше човек – на това той вече не можеше да устои. Той остави кофата, взе бялото топче и, изгарящ от любопитство, се наведе над крака на Том, докато той размотаваше превръзката.

Само след миг негърчето хвърчеше по улицата, размахало кофата, а вратът му пламтеше; Том пъргаво боядисваше оградата, а леля Поли се оттегляше от полесражението с чехъл в ръка и ликуващ взор.

Но енергията на Том скоро се изчерпа. Той се сети колко забавни неща си беше намислил за този ден и скърбите му се умножиха. Скоро момчетата, необременени от никаква работа, щяха да хукнат на всякакви възхитителни експедиции и щяха да го скъсат от подигравки, задето трябва да се бъхти. Самата мисъл за това го изгаряше като огън. Той извади всичките си богатства и ги заразглежда: парчета от играчки, топчетата и всякакви боклуци. Може би щяха да му стигнат, за да подкупи някого да се потруди малко, но бяха крайно недостатъчни, за да му откупят поне половин час пълна свобода. Затова той прибра оскъдните си средства обратно в джоба и се отказа от идеята да предлага подкуп. И в този миг на мрачна безнадеждност внезапно го осени вдъхновение! Велико и сияйно вдъхновение – ни повече, ни по-малко!

Той взе четката и най-спокойно се залови за работа. Не след дълго на хоризонта се показа Бен Роджърс – тъкмо онова момче, от чиито подигравки Том най-много се боеше. Бен не вървеше, а припикаше на подскоци – сигурен знак, че на сърцето му е леко и очаква много от този ден. Той гризеше ябълка и от време на време издаваше продължително, напевно бучене, следвано от басово „дин-дан-дан, дин-дан-дан“, защото си играеше на параход. Щом се приближи, той намали скоростта, мина в средата на улицата, накрени се дясно на борд и започна да завива тежко, с подобавашо великолепие и церемониалност, тъй като се правеше на

кораба „Биг Мисури“ с водоизместимост цели девет фута. Той беше едновременно и параход, и капитан, и сигнална камбана, затова му се налагаше да си представя, че стои на собствения си капитански мостик и си издава заповеди, които после сам изпълнява:

– Стоп машина, сър! Дрън-дрън-дрън, дрън-дрън-дрън! – предният му ход почти спря и той бавно се приближи до тротоара. – Заден ход! Дрън-дрън-дрън! – ръцете му се изпънаха и се притиснаха към хълбоците. – Дясно на борд! Дрън-дрън-дрън! Фшшт! Фшшт-шшт-шшт! Фшшт! – междуременно дясната му ръка описваше величествени кръгове, защото представляваше четирийсетфутово колело. – Ляво на борд! Дрън-дрън-дрън! Фшшт! Фшшт-шшт-шшт! – лявата ръка започна да описва кръгове. – Стоп! Дясно на борд! Дрън-дрън-дрън! Ляво на борд! Напред и надясно! Стоп машина! Бавен завой! Дрън-дрън-дрън! Фшшт-шшт-шшт! Спусни въжето! По-живо де! Хей, вие там, какво се мотае, хващайте въжето! Надявай примката! Сега дръж... отпускай! Машината е спряна, сър! Дрън-дрън-дрън! Шшт! Шшт! Шшт! (Машината изпускате пара.)

Том продължаваше да варосва оградата, без да обръща внимание на парахода. Бен се вторачи в него и рече:

– Здравсти! Здравата са те притиснали, а?

Никакъв отговор. Том огледа последната си мазка с окото на хужник, после отново мацна леко с четката и пак засъзерцава резултата. Бен се приближи и застана до него. Щом съзря ябълката, на Том му потекоха лигите, но той продължи да работи.

– Здравсти, стари друже! – каза Бен. – Впрегнаха те на работа, а?

Том се извърна рязко и рече:

– О, ама това ти ли си, Бен! Не те забелязах.

– Виж, аз отивам да поплувам. Не ти ли се ще и на теб? Но, разбира се, няма как – нали трябва да работиш! Много ясно!

Том изгледа момчето и отвърна:

– Ти на кое му викаш работа?

– Че това не е ли работа?

Том се захвана отново да варосва и нехайно отвърна:

– Може и да е, а може и да не е. Знам само, че на Том Сойер му е по сърце.

– Хайде стига бе! Да не искаш да ми кажеш, че ти харесва?

Четката продължаваше да се движи.

– Дали ми харесва ли? Не виждам защо пък да не ми харесва! Да не би пък на човек всеки ден да му пада да варосва огради!

Това представи цялата работа в съвсем нова светлина. Бен спря да гризе ябълката. Том изящно прокара четката напред-назад, отстъпи, за да се наслади на резултата, добави тук-таме няколко щриха и отново огледа критично сътвореното. Бен следеше всяко негово движение и му ставаше все по-интересно и по-интересно. Всичко това все повече го увеличаше и накрая не издържа:

– Слушай, Том, дай и на мен да побоядисвам мъничко!

Том се замисли и като че бе на път да се съгласи, но после реши друго:

– Не, Бен, не виждам как ще стане. Разбираш ли, леля Поли страшно много държи на тази ограда, щото нали гледа към улицата. Ако беше откъм задния двор, нямаше да имам нищо против – и тя също. Да, тя страшно много държи на тази ограда – трябва съвсем да се доизкусури! Сигурно няма и едно момче на хиляда, нито даже на две хиляди, което да може да се справи както трябва.

– Тъй ли? Хайде де, моля ти се, нека само да опитам! Само мъничко... Ако бях на твое място, аз щях да ти дам, Том!

– Бен, много ми се иска, честна дума, ама леля Поли... Той и Джим искаше, ама тя не му даде. Сид – и той, ама тя и на него не му даде. Не виждаш ли, че просто нямам избор? Ако ти трябваше да боядисваш тази ограда и нещо се прецакаше...

– Ух бе, ама аз също ще се старая! Дай ми де, Том! Слушай какво... ще ти дам огризката на ябълката.

– Ами, става... не, не, Бен, недей. Страх ме е...

– Цялата ябълка ще ти дам!

Том му подаде четката с привидна неохота, но сърцето му пърхаше весело. И докато бившият параход „Биг Мисури“ се трудеше с пот на чело под палещите лъчи на слънцето, художникът в оставка седеше на сянка наблизко върху една бъчвичка, клатеше си краката, гризкаше ябълката и замисляше кървава сеч за другите балами, които щяха да дойдат. А материал не липсваше: мине се не мине, оттам току минаваше по някое момче. Идваха, за да се гаврят – оставаха да боядисват. Когато Бен капна от умора, Том преотстъпи четката на Били Фишър срещу едно хвърчило в добро състояние. А когато и той се умори, Джони Милър се вреди срещу един умрял плъх, вързан на въженце, за да го въртиш над главата си – и тъй нататък, и тъй нататък, час подир час. Към средата на следобед от последния бедняк, какъвто беше сутринта, Том се бе превърнал в човек, буквално заринат от богатства. Освен гореспоменатото имущество сега той притежаваше и дванайсет топчета, счупен драмбой¹,

парче синьо стъкло от бутилка, през което можеше да се гледа, оръдие, направено от макара, ключ, който не можеше нищо да отключва, парче тебешир, стъклена запушалка от гарафа, един оловен войник, чифт попови лъжички, шест фишека, еднооко котенце, пиринчена топка – дръжка от врата, кучешки нашийник (ала без кучето), дръжка от нож, четири обелки от портокал и едно старо разнебитено черчево от прозорец.

Междувременно си прекара чудесно в пълно безделие и в голяма компания, а оградата бе боядисана с три пласта вар! Ако не му се беше свършил разтворът, той щеше да разори всички момчета от градчето.

Том си рече, че в края на краищата този свят не е чак толкова пуст, а животът – толкова безсмислен. Без да знае, той бе открил един велик закон, управляващ човешките постъпки, а именно, че за да накараш някого – възрастен човек или малко момче, да ламти за нещо, нужно е само да направиш това нещо труднодостъпно. Ако Том бе велик и мъдър философ като автора на тази книга, вече щеше да е разбрал, че Работа е онова, което си задължен да вършиш, а Игра – онова, което не си дължен. И това би му помогнало да проумее защо правенето на хартиени цветя или ваденето на вода е работа, а събарянето на кегли и изкачването на Монблан е само забавление. В Англия има богати джентълмени, които през лятото карат карети с четири коня и изминават по двайсет-трийсет мили дневно, защото тази привилегия им струва значителна сума. Но ако им бяха предложили надница за тази услуга, това щеше да я превърне в работа и те щяха да откажат.

Момчето поразмишлява още малко над значителната промяна, настъпила в благосъстоянието му, а после пое към главния щаб, за да докладва за изпълнената задача.

---

1. Музикален инструмент, който се държи в уста, а звукът се получава, като една пластинка се удря с пръст.

Глава 3

Том се представи на леля Поли, седнала до отворения прозорец в уютната задна стаичка, която беше едновременно спалня, трапезария и работен кабинет. Благоуханият летен въздух, тихият покой, ароматът на цветята и приспивното жужене на пчелите си казваха думата и тя клюмаше над плетката си, защото нямаше друга компания освен котката, задрямала в скута си. Очилата си за по-сигурно бяха вдигнати върху побелелите коси. Тя си мислеше, че Том, разбира се, отдавна е дезертирал и се зачуди, че така безстрашно се предава в нейна власт.

- Сега мога ли да отида да си поиграя, лельо? – попита той.
- Какво, готов ли си вече? Докъде си стигнал?
- Всичко е готово, лельо!
- Не ме лъжи, Том. Не понасям да ме лъжеш.
- Не лъжа, лельо – всичко е готово!

Леля Поли никак не повярва на твърденията му и излезе сама да провери. Щеше да е доволна, ако поне двайсет процента от казаното от Том се окажеше истина. И когато видя, че цялата ограда е варосана, и то не само варосана, а и старателно мината втори и трети път и дори долу на земята бе прокарана бяла ивица, тя изпадна в неопишуемо удивление.

– Жива да не бях! – възкликна тя. – Длъжна съм да ти призная, Том – когато решиш, ти можеш да работиш! – Но после посмекчи похвалата: – Само че твърде рядко го решаваш, това също не може да се отрече. Е, добре, бягай да играеш, но не забравяй да се прибереш по някое време и да не е чак другата седмица, че инак ще те съдере от бой.

Величавият подвиг на Том дотолкова я бе поразил, че тя го заведе в килера, избра най-хубавата ябълка и му я поднесе, като я съпроводи и с нравоучителна лекция на тема колко по-ценна и сладка е наградата, заслужена праведно, с цената на добродетелен труд. И докато тя завършваше словоизлиянията си с подходящ, изразителен цитат от Евангелието, той успя да чопне една курабийка.

После изприпка навън и видя Сид, който тъкмо се качваше по външното стълбище към задните стаи на втория етаж. Пръснатите наоколо буци пръст се оказаха съвсем подръка на Том и преди да успее да мигне човек, те вече хвърчаха из въздуха и се сипеха върху Сид като градушка. Преди леля Поли да успее да се окопоти и да се притече на помощ, шест-седем буци бяха улучили целта, а Том бе прескочил оградата и

офейкал. Там имаше и порта, но той най-често нямаше никакво време да минава през нея. Сега, когато вече си го бе върнал на Сид, дето привлече вниманието на леля Поли върху черния конец и го вкара в беля, в душата му настъпи покой.

Том свърна в пресечката и влезе в калната уличка, която минаваше зад лелиния му краварник. Сега вече не го грозеше никаква опасност да бъде заловен и наказан и той се запъти с бърза крачка към градския площад, където вече се бяха събрали две роти войници, за да проведат сражение по предварителна уговорка. Том беше генералът на едната армия, а Джо Харпър, негов най-сърдечен приятел – на другата. Тези двама велики командири не се унижаваха да се бият лично помежду си – това прилягаше повече на дребните риби. Бяха седнали заедно на едно възвишение и ръководеха полевите операции чрез заповеди, давани на адютантите. След дълга и безжалостна битка армията на Том спечели славна победа. После преброиха убитите, размениха си пленниците, уговори се за какво ще се бият следващия път и определиха деня на битката. След това армиите се строиха и се оттеглиха с маршова стъпка, а Том се запъти сам към къщи.

Докато минаваше край къщата, където живееше Джеф Тачър, съзря в градината някакво непознато момиченце – малко прелестно синеоко създание с руси коси, сплетени на две дълги плитки, с бяла лятна рокличка и бродирани гащички². Прясно увенчаният със слава герой бе сразен без нито един изстрел. Някоя си Ейми Лорънс веднага изчезна от сърцето му, без да остави дори спомен подире си. Той мислеше, че я обича до безумие, смяташе своята страст за обожание... а гледай ти, то било само едно нищо и никакво мимолетно увлечение! Месеци наред той се бе мъчил да я спечели; тя му бе признала любовта си едва преди седмица. За седем кратки дни той бе най-щастливото и най-гордото момче на света... и ето че само за миг тя изчезна от сърцето му като случайно отбила се непозната.

Скришом той боготвореше този нов ангел и накрая усети, че и тя го е забелязала. Тогава се престори, че дори не подозира за нейното присъствие и захвана да се перчи с всякакви нелепи момчешки номера, за да спечели нейната благосклонност. Доста дълго продължи с безразсъдните си чудачества, но по някое време, точно в разгара на едно опасно акробатично изпълнение, погледна настрана и видя, че тя се е запътила към къщата. Той се приближи до оградата и, дълбоко опечален, се

---

2. Тогава малките момичета са носели долни гащи, които са се подавали под роклите.

облегна на нея с надеждата, че момиченцето ще се забави още мъничко... На стълбището тя се поспря, ала после дръпна вратата и щом стъпи на прага, Том изпусна тежка въздишка. Но лицето му мигом грейна – точно преди да влезе, тя хвърли една теменужка през оградата.

Том се затича и се спря на крачка от цветето. После затули очи с ръка и заоглежда улицата, сякаш току-що бе забелязал там нещо много интересно. След малко взе една сламка и се опита да я закрепил на носа си, отметнал назад глава. И докато залиташе насам-натам и се мъчеше да крепи сламката, той се приближаваше все повече и повече до теменужката. Най-сетне босият му крак стъпи върху нея, гъвкавите му пръсти я обхванаха и понесъл съкровището, той се отдалечи, подскачайки, и се скри зад близкия ъгъл. Но само за кратко – колкото да пхне цветето под самото си, до сърцето... или по-скоро до стомаха, защото не бе много сведущ в анатомията, нито пък му придиряше много.

После се върна и вися край оградата чак до мръкване, като продължи да се докарва, ала момичето така и не се показа повече. Утеха му бе надеждата, че тя е застанала близо до прозореца и наблюдава как той я ухажва. Най-сетне неохотно си тръгна, а бедната му глава бе изпълнена с мечтания.

По време на вечерята Том бе в такова приповдигнато настроение, че леля му се зачуди „какво ли го е прихванало това дете“. Той си отнесе едно солидно конско, задето бе замерял Сид с буци пръст, ала това като че никак не помрачи духа му. Дори се опита да открадне бучка захар направо под носа на леля си, за което го зашлевиха през ръцете, но каза само:

– Когато Сид си взема, лельо, ти не го закачаш!

– Да, ама Сид не ме тормози като теб! Ако не те следя, ти няма да спреш да бъркаш в захарницата!

След малко тя отиде в кухнята и Сид, щастлив от статута си на неприкосновен, посегна към захарницата, за да възтържествува окончателно над Том. Е, това вече не се търпеше. Ала захарницата се изплъзна от пръстите му, падна на пода и се счупи. Том пошурия от възторг. Дотолкова пошурия, че дори успя да сдържи езика си и нищичко не каза. Рече си, че и дума няма да обели дори когато леля му се върне, а ще си седи и ще си кротува, докато тя попита кой е направил тази пакост. А после щеше да си каже и нямаше да има по-хубаво нещо на света от това да види как примерното момченце, нейният галеник, ще си го отнесе. Бе така преизпълнен с ликуване, че едва се удържа, когато старата дама се завърна и се надвеси над клетите останки от захарницата, мятайки

гневни мълнии над очилата. „Започва се!“ – рече си той, и в следващия миг... се просна на пода. Мощната десница се издигна отново, за да нанесе следващия удар, и тогава Том извика:

– Ама чакай, защо биеш мен? Сид я счупи!

Леля Поли се спря озадачено, а Том зачака жалостта си да го изцели. Но щом си възвърна дар слово, тя рече само:

– Хм! Е, убедена съм, че все е имало за какво да те перна. Сигурно докато не съм била тук, ти пак си сторил някоя безочлива пакост.

После съвестта я загриза и си се прииска да му каже нещо мило и ласкаво, но прецени, че това ще се изтълкува като самопризнание, че е сбъркала, а дисциплината забраняваше подобни неща. Затова си замълча и с натежало сърце се залови с нейните си работи. Том се цупеше в тъгъла и тъгуваше за неволите си. Знаеше, че вдън душата си леля му е готова да му падне на колене и съзнанието за това му доставяше мрачно удовлетворение. С нищо нямаше да се издаде, щеше да се прави, че не схваща нейните намеци. Усещаше как сегиз-тогиз тя му отправя нежен поглед през пелената от сълзи, но се правеше, че нищичко не забелязва. Представи си как лежи смъртно болен, а леля му се е навела над него и го умолява да пророни една-едничка думица на прошка, но той се извърща към стената и издъхва, без да я промълви. Ех, какво ли щеше да си е тогава? После си представи как го донасят мъртъв въщи от реката – къдрите му подгизнали, а изстрадалото му сърце най-сетне намерило покой. Как щеше да се хвърли върху него тя, как сълзите си щяха да се леят като порой, а устните си щяха да шептят молитви към Господа да си върне момченцето – тя никога, никога повече няма да го наказва несправедливо! Но той ще лежи бледен и студен, без никакви признаци на живот – клет страдалец, чиито теглила най-сетне са се свършили. Том дотолкова се разчувства от тези въображаеми скърби и печал, че не спря да преглъща и без малко щеше да се задави, а очите му плувнаха в сълзи и щом мигнеше, те преливаха, потичаха по лицето му и капеха от върха на носа му. Такава чудна наслада изпитваше от тегобите си, че не би позволил никакви си земни радости и досадни веселби да я омърсяват – тя бе свещена. Затова, когато след малко братовчедка му Мери влезе с танцова стъпка, преизпълнена с радост, че най-сетне се завръща у дома, след като бе векувала на село (всъщност бе гостувала там само една седмица), той стана и излезе през едната врата, навъсен като тъмен облак, а тя влезе през другата и донесе със себе си слънце и песен.

Той тръгна да броди далеч от обичайните сборища на момчетата, като търсеше затънтени кътчета, съзвучни с мрачния му дух. Един

привързан на реката дълъг сал сякаш го зовеше – той приседна на ръба му и засъзерцава печалната водна шир, унесен в мечти колко прекрасно би било да се удави изведнъж, без нищо да усети, и да си спести всичкия тормоз, който природата бе изнамерила за давшите се. После се сети за цветето. Извади го, смачкано и повяхнало, и от това мрачното му блаженство още повече се усили. Зачуди се дали тя би го пожалила, ако научи? Щеше ли да плаче, щеше ли да си се иска да обвие ръце около шията му и да го утеши? Или и тя студено ще му обърне гръб като целия бездушен свят? Тази картина предизвика у него такива гърчове на сладко страдание, че той отново и отново я рисуваше в ума си и я преиначаваше както му хрумне, докато не я изчерпа до дъно. Най-сетне се надигна с въздишка и потъна в мрака.

Някъде към девет и половина–десет часът той излезе на безлюдната улица, където живееше Обожаемата непозната. Спря се за миг и се послуша, ала нито звук не стигна до слуха му. През пердето на един прозорец на втория етаж мъждиво блещукаше свещ. Дали тя, пресветата и възвишената, бе там? Той се покатери на оградата, промъкна се безшумно през градината и застана под прозореца. Гледа го дълго и прочувствено, а после полегна по гръб на земята с ръце, скръстени на гърдите, стиснал клетото повяхнало цвете. Така щеше да издъхне той сред този леден и бездушен свят, без покрив над несретата си глава, без приятелска ръка, която да попие предсмъртната пот от челото му, без любящо лице, което да се склони състрадателно над него, когато настъпи предсмъртната агония. Ето какъв щеше да го види тя, щом надникнеше навън в радостното утро и... ах, дали би отронила сълзица поне над бедното му безжизнено тяло, дали би отронила въздишка поне, че един млад живот е бил тъй сурово разбит, тъй ненавременно прекършен?

Прозорецът се отвори и грачещият глас на прислужницата оскверни свещения покой и буен потоп заля останките на проснатия мъченик!

Героят скочи на крака, като се давеше и сумтеше. Във въздуха нещо профуча като снаряд, дочу се приглушена ругатня, последва звън на счупено стъкло и един дребничък, неясен силует прескочи оградата и се стрелна в мрака.

Не след дълго, докато Том, вече съблечен и готов за лягане, разглеждаше подгизналите си дрехи на светлината на лоена свещ, Сид се събуди. Но дори и смътно да му бе минало през ум да подметне някой и друг намек, той реши да си затрае, защото в очите на Том се четеше заплаха.

Том си легна, като си спести досадата от вечерни молитви, а Сид

отбеляза наум този пропуск.

Глава 4

Слънцето се издигна над притихналия свят и огря мирния градец като благослов. След закуска леля Поли проведе семейно богослужение. То започна с молитва, въздигната върху здрава основа от библейски цитати, споени с редкия хоросан на собствените си разсъждения. От този връх като от Синайската планина тя мрачно прочете една глава от Мойсеевия закон.

После Том, така да се каже, „препаса слабните си“ – както библейските герои се подготвят за бой – и се залови да наизустява стихове от Библията. Сид си бе научил урока още преди няколко дни. Том вложи цялата си енергия в наизустяването на зададените пет стиха – избра си част от Проповедта на планината, защото по-къси стихове не можа да намери. След половинчасови усилия Том бе добил някаква смътна представа за урока си, но само толкова – умът му лъкатушеше из цялото поле на човешката мисъл, а ръцете му току си намираха занимавка и го разсейваха. Мери му взе книгата, за да го изпита, и той слепешката си запроправя път в гъстата мъгла:

– Блажени са... въ... въ...
 – Бедните...
 – Да... бедните... блажени са бедните... въ...
 – Духом...
 – Духом... Блажени са бедните духом, защото те... те...
 – Тяхно...
 – Защото тяхно... Блажени са бедните духом, защото тяхно е царството небесно. Блажени са плачещите, защото те... те...
 – Ще...
 – Те ще... въ...
 – Щъ, е, съ...
 – Защото те щъ... е... съ... ох, не мога да се сетя!
 – Ще се!
 – Да бе, ще се! Защото те ще се... ще се... въ... въ... ще плачат... блажени са тия, дето ще... тия, дето... въ... дето ще плачат, защото те ще... въ... ще какво? Защо не ми подскажеш, Мери? Защо си толкова лоша?

– Ох, Том, клета дървена главо, не искам да те дразня! За нищо на света не бих те дразнила! Трябва пак да го научиш. Но не падай духом,

Том, ще се справиш – а ако се справиш, ще ти подаря нещо страшно хубаво! Хайде, бъди добро момче!

– Добре! Но само ми кажи какво ще ми подариш, Мери!

– Бъди спокоен, Том. Нали знаеш – щом съм казала, че е хубаво, значи е хубаво.

– Не се съмнявам в теб, Мери. Добре, пак залягам над стиховете!

И наистина залегна здравата – под двойния натиск на любопитство-то и предвкусваната изгода той вложи такова старание, че постигна бляскав успех. За награда Мери му подари чисто ново ножче марка „Барлоу“, което струваше дванайсет цента и половина. Обзе го такъв радостен потрес, че го разтърси из основи. Наистина, ножчето изобщо не можеше да реже, но си беше „чистак-бърсак“ марка „Барлоу“ и това му придаваше невъобразимо величие. Макар че поради що момчетата от Запада си въобразяваха, че някой ще се хване да подправа тези ножчета (дето и без това за нищо не ставаха), си беше велика загадка, която вероятно така и ще си остане неразгадана. Все пак Том се изхитри да изподраска с него целия бюфет и вече се точеше и на скрина, но тъкмо тогава го извикаха да се облича за неделното училище.

Мери му даде леген с вода и сапун. Той излезе навън и сложи легена на една пейка. После топна сапуна във водата и го остави настрана. Запретна ръкави, изля внимателно водата на земята, върна се в кухнята и започна прилежно да бърше лицето си с окачената на вратата кърпа.

Но Мери му взе кърпата и го стълча:

– Как не те е срам, Том! Бива ли да си толкова лош! От водата нищо няма да ти стане!

Том се посмути. Напълниха отново легена. Този път той постоя надвесен над него, докато събере кураж, пое дълбоко дъх и започна да се мие. След малко се върна в кухнята, стиснал очи, и затърси пипнешком кърпата. Водата и сапунената пяна, стичащи се от лицето му, бяха честни и почтени доказателства, че се е измил. Но щом се подаде изпод кърпата, оказа се, че пак я е свършил криво-ляво – измитото свършваше до брадичката и челюстите и стоеше като маска. Под тази черта се бе ширнал мрачен, капка невидял чернозем, който покриваше врата му и отпред, и отзад. Тогава Мери пое нещата в свои ръце и когато най-сетне приключи, той съвсем бе заприличал на бял човек. Мократа му коса бе сресана гладко, а лимбите му бяха подредени изискано и симетрично. (Той веднага започна скришом да опъва усилно къдриците и да пригладда косата си плътно, защото смяташе, че къдрите са само за момичетата и това, че е къдрав, му вгорчаваше живота.)

После Мери извади дрехите, които той от две години обличаше само за празник – наричаха ги просто „другите дрехи“, от което разбираме с какъв богат гардероб разполагаше Том. След като той се облече, момичето се зае съвсем да го издокара – закопча спретнатото му сако чак догоре, извади широката яка на ризата му и я разстла върху раменете, изчетка го и увенча главата му с пъстра сламена шапка. Сега видът му бе къде-къде по-добър, ала му беше ужасно неудобно. И наистина, Том се чувстваше толкова неловко, че си личеше – спретнатите дрешки и чистотата му налагаха ограничения и това го дразнеше. Надяваше се, че Мери ще забрави за обувките, но, уви, надеждите му бяха прекършени – тя ги намаза с лой, какъвто беше обичаят, и му ги даде. Той кипна и заропта, че вечно го карат да върши онова, което не иска. Но Мери го помоли настоятелно:

– Моля ти се, Том... Бъди добро момче!

И така, той с ръмжение нахлузи обувките си. Скоро и Мери се приготви и трите деца тръгнаха към неделното училище – място, което Том мразеше с цялата си душа, но Сид и Мери го обичаха.

Занятията в неделното училище продължаваха от девет до десет и половина, а след това се провеждаше църковната служба. Две от тези три деца винаги оставаха по свое желание да слушат проповедта, а третото също оставаше, но по далеч по-основателни причини. Твърдите пейки с високи облегалки в църквата побираха около триста души. Сградата беше малка и скромна, а на покрива стърчеше нещо като сандък от чамови дъски – това бе камбанарията. На вратата Том поизостана и заговори един свой приятел, също издокаран в празнични дрехи:

– Ей, Били, да имаш жълто билетче?

– Имам.

– Какво искаш за него?

– А ти какво даваш?

– Бонбон и кукичка за риболов.

– Я да видя.

Том ги извади – биваше си ги, и имуществото бе разменено. После Том смени две бели топчета за три червени билетчета и още разни джунджурии за две сини. Още десетина-петнайсет минути той причакваше момчетата на влизане и купуваше билетчета с различни цветове. После влезе в църквата заедно с цял рояк чисти и спретнати, шумни момчета и момичета, седна на мястото си и начаса се впусна в караница с първото изпредило му се момче. Учителят – сериозен човек на възраст – се намеси. После само за миг му обърна гръб и Том оскуба едно момче

от съседната пейка, но когато то се извърна, той вече се бе задълбочил в книгата си. После убоде с карфица друго момче само за да чуе как ще каже „Ох“, и учителят пак го сгълча. Целият клас на Том беше като ваден по калъп – шумни пакостници, дете не ги свърта на едно място. Когато дойде ред да си изпеят урока, никой не си беше научил стиховете както трябва, та се налагаше непрекъснато да им се подсказва. Но както и да е, криво-ляво успяха да избутат урока и всички бяха възнаградени с малки сини билетчета, върху които бяха отпечатани цитати от Библията. Синьото билетче бе награда за два наизустени стиха. Десет сини билетчета бяха равни на едно червено и се разменяха срещу такова. Десет червени билетчета се равняваха на едно жълто, а за десет жълти билетчета директорът на училището връчваше на ученика Библия в скромна подвързия, която в онези щедри времена струваше четирийсет цента. Колко от моите читатели биха проявили такова прилежание и усърдие, че да наизустят две хиляди библейски стиха, та ако ще наградата да е Библия с илюстрации от Доре? Ала ето на, Мери бе спечелила цели две библии по този начин за две години упорит труд, а пък едно момче от немски произход – даже четири или пет! Веднъж то издекламира три хиляди стиха, без да се запъне нито веднъж. Но умственото напрежение явно му дойде в повече и от този ден нататък той се видиоти – тежко нещастие за училището, защото преди това, по тържествени поводи, директорът винаги изкарваше това момче отпред „да дрънка врели-некипели“, както се изразяваше Том. Само по-големите ученици успяваха да съберат билетчета и да упорстват с досадното зубрене, докато получат Библия и затова връчването на тази награда бе рядко и забележително събитие. В такъв ден награденият ставаше най-голямата знаменитост в училището и във всяко ученическо сърце пламваше устрем, който нерядко не стихваше цели две седмици! Може би духът на Том никога не бе жадувал тъкмо за тая награда, но цялото му същество несъмнено отдавна копнееше за съпровождащите я слава и блясък.

Когато му дойде времето, директорът застана на катедрата със затворен сборник с псалми в ръка, пъхнал пръст между страниците, и призова за внимание. Когато директорът на неделно училище произнася обичайната си кратка реч, сборникът с псалми в ръката му е също толкова необходим, колкото и неизбежният нотен лист в ръката на певец, застанал на сцената да пее соло. Защо ли – това е загадка: страдалецът никога не поглежда нито в сборника, нито в нотния лист.

Директорът беше хилав човечец на трийсет и пет години с рижава козя брадичка и къса рижавя коса. Ръбът на колосаната му яка стигаше

почти до ушите му, а острите си върхове бяха завити нагоре и стигаха до ъгълчетата на устата му – ограда, която му налагаше да гледа право напред и да се извърща с цяло тяло, когато трябва да погледне настрани. Широка вратовръзка подпираше брадичката му, голяма колкото банкнота и с ресни по краищата. Върховете на обувките му бяха силно извити нагоре по тогавашната мода и приличаха на плъзгачи на шейна – ефект, който младите хора постигаха с труд и търпение, като часове наред седяха, притиснали върховете на обувките си о стената. Господин Уолтърс на външен вид бе много сериозен, а по душа – искрен и честен. Към свещените предмети и места той питаеше такова благоговение и дотолкова ги отделяше от земното и материалното, че, без той сам да се усеща, гласът му по време на занятията в неделното училище добиваше една особена интонация, която напълно липсваше в делнични дни. Той започна по следния начин:

– Сега, деца, искам да изправите гърбове и да кротувате, колкото можете, за една-две минути – и да ме слушате много внимателно! Ето, готово. Точно така трябва да се държат добрите момченца и момиченца. Виждам, че едно момиченце гледа през прозореца. Тя, опасявам се, сигурно си мисли, че аз съм там, навън – покачил съм се на някой клон да държа реч на птичките (одобрителен кикот). Искам да ви споделя колко ми е приятно да видя толкова чисти, светнали личица, събрани на подобно място, за да се учат на добрина и праведност.

И така нататък, и прочие. Няма нужда словото му да бъде цитирано докрай. То бе съставено по образец, който никога не се изменя и е познат на всички ни.

Последната трета на речта бе помрачена от сбивания и разни други забавления, които си намираха лошите момчета, а въртенето на място и шушукането се разпростря надлъж и нашир и започна да подкопава дори основите на такива самотни и непоклатими скали като Сид и Мери. Но когато директорът понижи глас, изведнъж всеки шум стихна и завършекът на речта му бе приветстван с взрив от безмълвна благодарност.

Шушукането до голяма степен бе предизвикано от едно събитие, което, общо взето, си беше рядкост – появата на посетители: адвокатът Тачър, придружен от един кекав старец, един представителен закръглен господин на средна възраст с прошарена тъмна коса и една важна дама – без съмнение жена му. Дамата водеше за ръка дете. Том не го свърташе и бе изпълнен с яд и огорчение. А и съвестта го гризеше – не смееше да погледне Ейми Лорънс в очите, не би понесъл нежния си поглед. Ала

щом видя влязлото момиченце, в душата му в миг лумна блаженство. И в следващия миг той вече се перчеше с всичка сила – блъскаше с юмруци момчетата, скубеше коси, кривеше лице – казано накратко, вкарваше в употреба всички изкуства, които могат да очароват едно момиче и да спечелят одобрението му. Възторгът му обаче бе леко помрачен от спомена за преживяното унижение в градината на този ангел – но като дума, написана върху пясък, обливащите го вълни на щастие бързо го изтриха.

Настаниха гостите на най-почетните места и след като господин Уолтърс приключи с речта си, той ги представи на учениците. Мъжът на средна възраст се оказа важна личност – не беше друг, ами окръжният съдия! Тези деца никога не бяха виждали човек с такъв величествен сан. Те се чудеха от какво ли е направен и донякъде им се искаше да го чуят как реве като лъв, а в същото време ги беше страх, че току-виж го направи. Той беше от Константинопол, град, който се намираше на дванайсет мили от техния – значи бе пътувал и видял много свят, а същите тези очи са виждали окръжния съд, който, както разправяха, имал ламаринен покрив. За благоговението, внушавано от тези размисли, свидетелстваха дълбокото мълчание и редиците от втречени очи. Това бе великият съдия Тачър, брат на тукашния адвокат. Джеф Тачър начаса излезе напред, за да се покаже колко близки са с големеца, та цялото училище да му завиди. Ако можеше да чуе какво си шепнат учениците, това би било музика за душата му:

– Виж го, Джим! Той отива при тях. Виж го само! Той ще се ръкува с него... ето, ръкува се! Леле мале! Не ти ли се иска да си на мястото на Джеф?

Господин Уолтърс също започна да се перчи – засуети се и се впусна в официалности. Раздаваше заповеди, изказваше преценки и сипеше указания наляво, надясно и накъдето свари. Библиотекарят също се перчеше – търчеше насам-натам, нарамил купища книги, и вдигаше врява и суетня (както знаем, това е същинска наслада за недотам важните клечки). Младите учителки също се перчеха – навеждаха се нежно над децата, на които преди малко раздаваха плесници, заплашваха с пръст лошите момчета и галеха добрите по главиците. Младите учители пък се перчеха, като демонстрираха власт с гълчане, забележки и усилено внедряване на дисциплина. Повечето учители, и от двата пола, изведнъж си намериха някаква работа в шкафа с книги до катедрата, и то все работа, заради която трябваше да се притичва на два, на три пъти дотам с много нервен вид. Момиченцата се перчеха по най-различни начини, а

момченцата – с такова усърдие, че въздухът се изпълни с хвърчащи топки от смачкана хартия и шум от боричкане. А над всичко това се извисяваше великият човек, който озаряваше всички с царствената си усмивка и се грееше на лъчите на собственото си величие – той също се перчеше по своему.

Едно-единствено нещо липсваше, за да бъде пълен възторгът на господин Уолтърс – възможността да се похвали с дете-чудо и да връчи някому Библията. Неколцина ученици притежаваха жълти билетчета, но никой не разполагаше с достатъчно на брой – той вече беше разпитал звездите на училището. Целия свят би пожелтал, стига да можеше да си върне германчето с непокътнат разсъдък!

И точно в този миг, когато всяка надежда угасна, Том Сойер излезе напред с девет жълти, девет червени и десет сини билетчета и си поиска Библията! Беше гръм от ясно небе. Уолтърс бе сигурен, че и десет години да минат, надали точно Том би му отправил подобна молба! Но нямаше как да се измъкне – билетчетата, тези своеобразни чекове, бяха представени и сега трябваше да се осребрят. Поради това накараха Том да се качи на трибуната, където седяха съдията и другите избраници, и височайшето командване огласи великата новина. Това бе най-поразителната изненада на десетилетието и предизвика такъв потрес, че издигна новия герой до висините, в които се рееше прочутият съдия, и сега училището се дивеше на две чудеса вместо на едно. Всичките момчета се изяждаха от яд, но най-сурови бяха мъките на онези, които твърде късно осъзнаха, че сами са допринесли за това ненавистно величие, като бяха продали билетчетата на Том срещу богатствата, събрани от него в замяна на правото да побоядисват оградата. Те се презираха за това, че така лесно се бяха оставили да ги избудалка този коварен измамник, тази хитра змия изкусителка.

Наградата бе връчена на Том с всичките помпозни словоизлияния, които директорът успя да изцеди от себе си при тези обстоятелства, но им липсваше неподправеното чувство, защото инстинктът на клетника му подсказваше, че тук има някаква тъмна работа, която сигурно не би издържала излагане на светло. Да се предположи, че това момче е струпало в главата си две хиляди снопа библейска мъдрост, бе просто нелепо – несъмнено там нямаше как да се побере дори и жалка дузина от тях.

Ейми Лорънс бе преизпълнена с гордост и радост и се опитваше да накара и Том да го забележи по лицето си, но той дори не я поглеждаше. Тя се зачуди, а после в душата си се прокрадна капчица тревога. После

се промъкна и смътно подозрение – дойде и си отиде, ала пак се върна. Тя се загледа... един поглед, хвърлен крадешком, си издаде всичко и сърцето си бе разбито. Тя ревнуваше и се кахъреше, сълзите си напиреха и мразеше всички, а най-много Том (така поне си мислеше).

Представиха Том на съдията. Ала езикът му се бе вързал на възел, едва дишаше, сърцето му тупкаше учестено – отчасти защото този човек бе така ужасно велик, но главно защото той бе неин баща. Би паднал на колене пред него и би му се кланял, ако беше тъмно. Съдията положи длан на главата на Том, нарече го прекрасно момче и го попита как се казва. Той се запъна, зяпна и най-сетне изпелтечи:

– Том.

– О, не, не Том, а...

– Томас.

– Аха, Томас значи. Така си и мислех, че името ти сигурно ще е малко по-дълго. Много хубаво, много! Но не се съмнявам, че имаш и фамилия и ще ми кажеш и нея, нали така?

– Кажу ми господина фамилното си име, Томас – подкани го господин Уолтърс. – И помни, че трябва да добавиш „сър“. Не забравяй добрите обноски.

– Томас Сойер... сър.

– Ето на, това се казва добро момче! Чудесно момче. Чудесен малък храбрец! Две хиляди стиха са много, невероятно много! И ти никога няма да съжаляваш за старанието, което си положил, за да ги научиш, защото на света няма нищо по-ценно от знанието. Тъкмо то прави човека велик и добродетелен. Някой ден ти самият ще станеш велик и добродетелен човек, Томас, и тогава ще се обърнеш назад и ще си речеш: „Всичко това дължа на безценната чест да ходя на неделно училище като малък и на скъпите си учители, които ми внушиха да се уча, и на добрия директор, който ме насърчаваше, грижеше се за мен и ми даде една хубава Библия, великолепна, изящна Библия, за да си имам собствена Библия и никога да не се разделям с нея. Всичко дължа на това, че са ме възпитали правилно!“ Така ще си кажеш, Томас. Ти, разбира се, за никакви пари не би дал тези две хиляди стиха – не, за никакви! А сега ще бъдеш ли така любезен да издекламираш на мен и на тази госпожа нещо от наученото... Не, знай, че няма да ми откажеш, защото ние много се гордеем с малките ученолюбиви момчета! Безспорно ти знаеш имената на дванайсетте апостоли. Не би ли ни казал имената на първите двама?

Том дърпаше илика на едно от копчетата си и гледаше тъповато. После се изчерви и сведе очи. Сърцето на господин Уолтърс се сви. Той

си каза, че е невъзможно това момче да отговори и на най-простия въпрос – какво ли му трябваше на съдията да го пита? Но все пак се чувстваше длъжен да се намеси и се обади:

– Отговори на господина, Томас – не се бой!

Том продължаваше да пристъпва от крак на крак.

– Знам, че на мен ще кажеш – обади се дамата. – Имената на първите двама апостоли са...

– Давид и Голиат!

Нека милостиво спуснем завесата преди края на тази сцена.

Глава 5

Към десет и половина пукнатата камбана на църквичката заби и не след дълго хората започнаха да се стичат за утринната проповед. Децата от неделното училище се пръснаха из помещението и се настанаха до родителите си, за да бъдат под надзор. Дойде и леля Поли. Том, Сид и Мери седнаха при нея – Том го настанаха до пътеката, за да бъде възможно най-далеч от отворения прозорец и изкусителната лятна гледка навън. Тълпата прииждаше. Ето възрастния, беден началник на пощата, който бе видял и по-добри дни; кмета и жена му – защото там наред с другите ненужни неща си имаха и кмет; мировия съдия; вдовицата Дъглас – хубава, умна жена на четирийсет години с щедра и добра душа и доста състоятелна. Нейното имение на хълма единствено в града можеше да се мери с дворец, при това много гостоприемен дворец: там се провеждаха най-пищните тържества, с които можеше да се похвали Сент Питърсбърг. Тук бяха и прегърбеният достопочтен майор Уорд със съпругата си; адвокатът Ривърсън – новата видна личност, дошла отдалече. До него – красавицата на града, следвана от цял полк облечени в тънък лен и накичени с панделки млади сърцеразбивачки, а по петите им всички млади чиновници от града накуп, защото дотогава са стоели в преддверието и са смукали дръжките на бастунчетата си, наредени в полукръг, същинска стена от напомадени, глуповато ухилени обожатели, докато и последната девойка не мине покрай тях като на комисия. Последен пристигна Уили Мъфърсън, Момчето за пример, което така се грижеше за майка си, като да беше направена от стъкло. То винаги я водеше на църква и бе гордостта на всички местни матрони. Момчетата до едно го мразеха, защото беше толкова отвратително примерен, пък и защото непрекъснато им го навираха в носа. Бялата му носна кърпа се подаваше от задния му джоб както винаги в неделя – уж случайно. Том не притежаваше такива неща като носни кърпички и смяташе момчетата, които имаха, за превземковци.

След като паството се събра, камбаната отново зазвъня, за да предупреди онези, които се туткаха и изоставаха, а после в църквата се възцари тържествена тишина, нарушавана само от кискането и шушукането на хористите на балкона. Хорът вечно се кискаше и си шушукаше по време на богослужение. Някога някъде имаше и хор, който не се държеше невъзпитано, но къде беше не помня. Много години изтекоха

оттогава и аз кажи-речи всичко съм забравил, ама ми се струва, че май беше в чужбина.

Свещеникът назова химна, който щеше да се пее, и го прочете от край до край с чувство, в характерен стил, много тачен по онези краища. Гласът му започваше в средния регистър, а после тръгваше да се катери нагоре, докато не стигне определена точка, където подчертаваше силно най-горната дума, а после се гмуркаше надолу като от трамплин:

Дали аз ще се възнеса към райския покой,
докато други тънат в кръв и водят смъртен бой?

Той минаваше за великолепен четец. На светските събирания в църквата вечно го молеха да декламира стихове и щом свършеше, дамите издигаха ръце и ги отпускаха безпомощно в скута си, подбелваха очи и клатеха глави, сякаш искаха да кажат: „Това не може да се изкаже с думи, твърде прекрасно е, твърде прекрасно за тази тленна земя“.

След като изпяха химна, негово преподобие господин Спраг се превърна в местната дъска за обяви и зачете „известия“ за срещи, дружества и какво ли още не, докато на всички започна да им се струва, че този списък ще се проточи чак до второто пришествие – странен обичай, все още жив в Америка, дори и в големите градове, в този век на изобилие от вестници. Често колкото по-нелеп е един традиционен обичай, толкова по-трудно е да се отървеш от него.

А след това свещеникът прочете молитва. Хубава, щедра молитва, с голямо внимание към подробностите: молеше се и за църквата, и за малките чада на църквата, и за другите църкви в градчето, и за самото градче, за окръга, за щата, за щатските чиновници, за Съединените щати, за Конгреса, за президента, за правителствените чиновници, за клетите моряци, подмятани от бурните вълни, за милионите потиснати, стенещи под петата на европейските монархии и източния деспотизъм, за онези, видели светлината и чули благата вест, които въпреки това нямат очи да видят и уши да чуят; за езичниците по далечните острови сред морето и накрая завърши със смирената молба думите на свещеника да бъдат посрещнати с благоволение и да бъдат като семе, хвърлено в плодородна почва, което с времето ще даде благодатна жътва – жътва от добро. Амин.

Зашумоляха рокли и изправеното на крака паство насяда по пейките. На момчето, чиято история разказва тази книга, молитвата не му се хареса – той едва я изтряя, доколкото въобще му бе по силите. През

цялото време не го свърташе и броеше изрежданото от свещеника, ала несъзнателно, защото изобщо не слушаше, защото отдавна познаваше терена и маршрута, изминавани от свещеника. Но колчем той вмъкнеше по нещичко ново, ухото на Том веднага го улавяше и цялото му същество се изпълваше с възмущение. Според него не беше честно да се правят разни добавки, това си беше живо мошеничество. Посред молитвата на предната облегалка кацна муха, точно пред Том, и заизмъчва духа му: тя преспокойно затърка крачетата едно в друго, обхвана глава с предните си крачка и така буйно започна да я лъска, че насмалко да я отдели навеки от тялото; видя се и тънката нишка на шията. Със задните си крачка тя търкаше и пригладдаше крилцата си към тялото, все едно са опашките на фрак, изобщо така спокойно си правеше тоалета, като че нищичко не я заплашваше. И точно така си и беше, защото макар Том да го сърбяха ръцете да я смачка, той не посмя, защото вярваше, че направи ли такова нещо по време на молитва, в миг ще погуби душата си. Ала щом свещеникът стигна до последното изречение, ръката му започна да се свива и да се прокрадва напред и в момента, в който бе произнесена думата „Амин“, мухата попадна в плен. Лелята на Том обаче забеляза действието му и го накара да я пусне.

Свещеникът прочете откъс от Библията и продължи да нарежда монотонно по темата, ама толкова скучно, че лека-полека доста глави закломаха, въпреки че се говореше за адския огън и жупел и за това, че богоизбраните, предопределени за вечно блаженство, били толкова малко, че надали си струва да се спасяват. Том броеше страниците на проповедта – след службата той винаги знаеше колко страници е била дългата, но рядко имаше представа за какво е ставало въпрос в нея. Този път обаче по едно време му стана интересно. Свещеникът обрисова величествена, трогателна картина – как ще дойде нов златен век и ще се съберат световните тълпи и лъвът, и агнето ще легнат кротко един до друг, и мъничко детенце ще ги поведе. Но патосът, урокът, поука от това величествено зрелище – всичко това мина покрай Том, без да го докосне. Той мислеше само за видното място на главния герой, предвождащ вперилите в него очи народи. Тази мисъл накара лицето му да грейне и той си рече, че никак не би възразил да бъде въпросното дете, стига само лъвът да е питомен.

После, щом отново се заредиха сухи разсъждения, Том отново го налегнаха страдания, ала след малко се присети за едно от своите съкровища и го извади. Това беше един голям черен бръмбар с огромни страшни челюсти – той го наричаше „щипалка“ и го държеше в една

кутийка от фишеци. Още щом го извади, бръмбарът го ошипа по пръста. Том го перна, бръмбарът изхвърча и тупна по гръб на пътеката между пейките, а момчето на лапа пострадалия си пръст. Бръмбарът лежеше там и размахваше безпомощно крачка, без да може да се преобърне. Том го гледаше и копнееше да си го прибере, ала бръмбарът бе твърде далеч. И други хора, на които проповедта бе доскучала, намериха разтуха в него и започнаха да го попоглеждат. След малко в църквата се намъкна един шляещ се пудел с натежала душа, размазан от жегата и мъртвилото навън и жадуващ промяна, защото и на него пленничеството му бе втръснало. Той забеляза бръмбара и унило увисналата му опашка се вирна и замаха. Огледа плячката, обиколи я, подуши я от безопасно разстояние. Пак я обиколи, доби смелост и я подуши по-отблизо; после се озъби и предпазливо посегна с лапа, но не улучи. Посегна пак и пак и това явно му се хареса; легна по корем, стиснал бръмбара с лапи, и продължи с експериментите. Най-сетне това му омръзна, обхвана го безразличие и се разсея. Главата му клюмна. Лека-полека брадата му се отпусна и докосна врага, който веднага се вкопчи в нея. Разнесе се остро квичене, пуделът тръсна глава и бръмбарът отново се приземи по гръб няколко метра по-нататък. Най-близкостоящите зрители се тресяха от беззвучен смях, няколко лица се скриха зад ветрила и кърпички, а Том бе безмерно щастлив. Кучето имаше много глупав вид и вероятно се чувстваше глупаво, ала душата му бе изпълнена с негодувание и жажда за мъст. Затова то отиде до бръмбара и поде нова предпазлива атака – обикаляше в кръг около него и току скачаше отгоре му, като почти го докосваше с предните си лапи, тракаше зъби около него и така въртеше глава, че ушите му плющяха. Обаче и това му омръзна. Опита се да си поиграе с някаква муха, но и това му се видя безинтересно; проследи една мравка, залепило нос до пода, но и това бързичко му досади. То се прозя, въздъхна и, напълно забравило за бръмбара, седна право отгоре му. Разнесе се див страдалчески писък и пуделът изхвърча над пътеката. Писъците не секнаха, както и полетът на пудела. Той се метна пред олтара, полетя по другата пътека, прехвъркна напреки на вратата и с квичене прелетя финалната права. Колкото повече търчеше, толкова повече го болеше и накрая се превърна в рунтава комета, кръжаща по орбитата си с блясъка и скоростта на светлината. Най-сетне обезумелият страдалец се отклони от курса си и скочи в скута на своя господар. Той го запокити през прозореца и печалният вой започна да утихва и заглъхна в далечината.

Дотогава всички в църквата вече бяха със зачервени лица и се

задъхваха от едва сподавен смях, а проповедта бе застинала в мъртва точка. Не след дълго тя бе възобновена, ала куцаше и се препъваше – всякакви възможности за внушения се бяха изчерпали, защото и най-сериозните изявления неизменно бяха посрещани от сподавени изблици на нечестив кикот под прикритието на някоя отдалечена пейка, сякаш злочестият пастор бе подхвърлил някоя рядко смешна шегичка. И цялото паство посрещна с неподправено облекчение края на изпитанието и произнасянето на благословията.

Том Сойер се прибираще развеселен и си мислеше, че и в църковната служба може да има някакво удоволствие, стига в нея да се внесе малко разнообразие. Една-единствена мисъл помрачаваше доброто му настроение – макар охотно да бе оставил кучето да си поиграе с неговия бръмбар, според него никак не беше честно то да му го отмъкне!

Глава 6

В понеделник сутринта Том се събуди и се почувства нещастен. Винаги се чувстваше така в понеделник сутрин, защото с нея започваше нова седмица на мъки и страдания в училище. Обикновено тогава му се искаше изобщо да не е имало неделна почивка – тя правеше завръщането към пленничеството и оковите още по-ненавистно.

Том лежеше и мислеше. Не след дълго му хрумна, че би било прекрасно, ако беше болен – тогава можеше да си остане къщи. Имаше някаква слаба вероятност. Той се зае да изследва целия си организъм, но не откри никакви болестки, затова отново се залови с изследванията. Този път му се стори, че забелязва признаци на колики. Това всели у него надежда и той започна да ги насърчава. Но скоро те отслабнаха и накрая съвсем изчезнаха. Том продължи да размишлява и изведнъж откри нещо! Един от предните му горни зъби се клатеше. Какъв късмет! Тъкмо се готвеше да се разпъшка „като за начало“, както казваше той, и му хрумна, че ако се яви пред съда с този довод, леля му ще извади зъба и ще го заболи. Затова реши засега да запази зъба за резерва и да потърси нещо друго. Известно време нищо не му попадеше, но после се сети как лекарят разказваше за някаква болест, дето поваляла пациента на легло за две-три седмици и го заплашвала със загуба на пръста. И така, момчето нетърпеливо подаде крака си с възпаления пръст изпод завивките и го заразглежда. Само че не знаеше какви точно са признаците на болестта. Ала си струваше да се опита и затова той сърцато се захвана да стене.

Но Сид продължаваше да спи дълбоко.

Том застена още по-силно и започна да му се струва, че наистина усеща болки в пръста.

Сид продължаваше безучастно да спи.

Том вече се задъхваше от усилия. Почина си, после изду гърди и пусна цяла поредица от достойни за възхищение стенания.

Сид все така си хъркаше.

Том се ядоса.

– Сид, Сид! – извика той и го разтърси. Този подход свърши добра работа и Том отново се разпъшка. Сид се прозя, протегна се, надигна се със сумтене на лакът и се вторачи в Том. Том продължаваше да охка и пъшка. Сид рече:

– Том! Хей, Том! – Никакъв отговор. – Хей, Том! Том! Том, какво ти е? – после го разтърси и угрижено се вгледа в очите му.

Том изпъшка:

– Ох, Сид, недей. Не ме раздрусвай.

– Но какво ти има, Том? Трябва да повикам леля.

– Не... недей. Сигурно след малко ще ми мине. Недей да викаш никого.

– Но трябва! Недей да стенеш толкова ужасно, Том! Откога ти е така?

– От няколко часа. Ох! Ох, Сид, не се мятай така, ще ме умориш!

– Ама, Том, защо не ме събуди по-рано? Ох, недей, Том! Направо тръпки ме побиват, като те слушам. Какво ти има, Том?

– Всичко ти прощavam, Сид. (Стенание.) Всичко, което някога си ми сторил. Когато вече няма да ме има...

– О, Том, но ти нали не умираш? Недей, Том! О, моля те, недей! Може би...

– На всички прощavam, Сид. (Стенание.) Кажу им го, Сид. А черчето и едноокото коте дай на онова момиче, което пристигна в града неотдавна, и си кажи, Сид...

Но Сид вече бе грабнал дрехите си и изскочил от стаята. Сега Том страдаше съвсем истински – така прекрасно работеше фантазията му, та стенанията му звучаха съвсем непристорено.

Сид се втурна надолу по стълбите и извика:

– Олеле, лельо Поли, ела бързо! Том умира!

– Умира ли?!

– Да, госпожо! Не се бави, идвай бързо!

– Глупости! Изобщо не вярвам!

Ала въпреки това тя се втурна нагоре по стълбите със Сид и Мери по петите. Лицето си бе пребледняло, а устните си трепереха. Щом стигна до леглото, тя рече задъхано:

– Том! Том, какво ти е?

– Ох, лельо, аз...

– Какво ти е... Какво ти е, детето ми?

– Ох, лельо Поли, пръстът ми е гангренасал!

Старата жена се отпусна на един стол и се позасмя, после си поплака, а после и плака, и се смя едновременно. Това я свърза и тя каза:

– Ама че ме уплаши, Том! А сега стига си дърдорил глупости и ставай!

Стенанията секнаха. Болката в пръста стихна. Том се позасрами и

рече:

– Лельо Поли, стори ми се, че е гангрениясал, пък и така ме болеше, че съвсем забравих за зъба!

– Сега пък зъбът! Какво му е на твоя зъб?

– Един зъб ми се клати и страшно ме боли!

Хайде, хайде, не почвай пак да ми охкаш и пъшкаш. Отвори уста. Дааа, зъбът ти се клати, но от това не се умира. Мери, донеси ми копринен конец и една главня от кухнята.

– Ох, лельо, моля те, не го вади! – провикна се Том. – Вече не ме боли! Да не мръдна никога от мястото си, ако ме боли! Моля те, лельо, недей. Не искам да не ходя на училище!

– Аха, това ли било? Значи цялата връва била, за да не ходиш на училище, та после да се измъкнеш и да отидеш за риба! Том, Том, толкова те обичам, а ти като че се мъчиш всякак да сломиш старото ми сърце с твоите безобразия!

Зъболекарските инструменти вече бяха приготвени. Старицата направи примка на единия край на конца и я надяна на зъба на Том, а другия край върза за кревата. После грабна главнята и я натика изведнъж под носа му и хоп – зъбът увисна на конца.

Но след всяко изпитание си има и отплата. Когато след закуска Том тръгна на училище, всички срещнати момчета му завиждаха, защото през дупката в горните си зъби той можеше да плюе по един нов, възхитителен начин. Сума ти момчета, заинтригувани от зрелището, тръгнаха подире му. А онова момче, дето си беше порязало пръста и дотогава бе център на всеобщо внимание и преклонение, изведнъж се оказа изоставено от всичките си последователи и славата му помръкна. Стана му тежко на душата и той подхвърли с престорено пренебрежение, че плюенето на Том било „чудо голямо“, но друго момче го сряза: „Гроздето е кисело!“ и развенчаният герой се оттегли безславно.

След малко Том среща малкия парий на градчето Хъкълбери Фин, сина на тукашния пияница. Всички майки в града мразеха Хъкълбери с цялата си душа и се страхуваха от него, защото беше мързелив, разпасан, невъзпитан и лош и защото децата им до едно му се възхищаваха, обожаваха да си общуват с него, въпреки че им забраняваха, и им се искаше да имат смелостта да бъдат като него. И Том беше като всички останали благовъзпитани момчета – той завиждаше на Хъкълбери затова, че е презрян изгнанник и също му бе най-строго забранено да играе с него. Точно затова Том не пропускаше случай да поиграе с Хък. Хъкълбери неизменно бе облечен в износени дрехи за големи хора, целите

цъфнали в петна и развяващи се дрипи. Шапката му си беше същинска развалина, а съдраната си периферия висеше като полумесец; палтото му, когато носеше палто, му стигаше почти до петите и задните копчета се падаха доста под кръста му. Един-единствен тирант крепеше гащите му, а дъното им висеше като торба. Разръфаните му крачоли, когато не бяха запретнати нагоре, се влачеха в калта.

Хъкълбери си ходеше и бродеше където си ще. При хубаво време спеше по хорските стълбища, а когато валеше – в големи празни бъчви. Не трябваше да ходи нито на училище, нито на църква, никой не му беше господар и не се подчиняваше на никого. Можеше да ходи за риба или да плува когато и където му се прииска и докогато му душа иска. Никой не му забраняваше да се бие, вечер можеше да стои толкова до късно, колкото си иска, напролет винаги пръв тръгваше бос и последен обуваше обувки наесен. Никой не го караше да се мие и да си облича чисти дрехи. Псуваше възхитително. С една дума, това момче имаше всичко онова, което прави живота ценен. Така мислеше всяко изтормозено от ограничения благовъзпитано момче в Сент Питърсбърг.

Том поздрави романтичния скитник:

– Здравсти, Хъкълбери!

– Здравсти и на теб, щом си рекъл.

– Какво носиш?

– Умряла котка.

– Дай да я видя, Хък. Леле, съвсем се е вкочанила. Откъде я чопна?

– Купих я от едно момче.

– И какво му даде?

– Синьо билетче и един мехур, дето го бях взел от кланицата.

– Откъде взе синьото билетче?

– Купих го преди две седмици от Бен Роджърс за една пръчка за обръч.

– Хък... За какво ти е тая умряла котка?

– Как за какво? Да церя брадавици.

– Ами? Хайде бе! Аз знам по-добър цар.

– Бас ловя, че не знаеш. И какъв е твоят цар?

– Гнила вода.

– Гнила вода ли? Твоята гнила вода за нищо не става!

– Така ли смяташ? Ти пробвал ли си я?

– Не съм, ама Боб Танър я е пробвал.

– Кой ти каза?

– Ами той казал на Джеф Тачър, Джеф казал на Джони Бейкър,

Джони пък на Джим Холис, Джим казал на Бен Роджърс, Бен казал на един негър, а негърът ми каза на мене. Туй то!

– Е, и какво от това? Всичките до един лъжат! Или поне всичките без негъра, щото него не го познавам. Ама не съм виждал негър да не лъже. Врели-некипели! А сега, Хък, ми кажи какво е правил Боб Танър.

– Ами пхнал си ръката в един изгнил пън, дето се събира дъждовна вода.

– Денем ли?

– Че как.

– С лице към пъна ли?

– Да, или поне така си мисля.

– Казал ли е нещо?

– Май не... Отде да знам.

– Аха! Ще ми цери брадавици с гнила вода като последния глупак... лечение, няма що! Така никаква няма да я свърши. Трябва да отидеш съвсем сам вдън гората, където знаеш, че има такъв пън, и точно в полунощ да застанеш с гръб към пъна, да пхнеш ръката си в него и да кажеш:

Ечемик, ечемик, индианци те яли,
гнила вода, гнила вода, брадавици бегали!

После бързо си тръгваш и извървяваш единайсет крачки със затворени очи, а после се врътваш три пъти и се прибираш, и не проговаряш на никого. Защото проговориш ли, магията се разваля.

– Добре ми звучи, обаче Боб Танър се е церил другояче.

– Много ясно, че се е церил другояче, щото в целия град няма момче с повече брадавици от него! Да бе знаял как да се цери с гнила вода, брадавичка нямаше да му остане! Хък, аз така съм си излекувал хиляди брадавици по ръцете. Страшно много си играя с жаби и затова вечно имам много брадавици. Понякога ги лекувам и с бобено зърно.

– Да, с бобено зърно става. И аз съм го правил.

– Така ли? Ти как го правиш?

– Сцепваш бобчето на две, порязваш брадавицата, за да пусне кръв, после намазваш с кръвта едната половинка на бобчето, изкопаваш дупка в земята и точно в полунощ го заравяш на кръстопът, по новолуние, а после другата половинка изгаряш. Разбираш ли, половинката, намазана с кръв, се опитва да притегли другата половина при себе си, а кръвта тегли брадавицата и скоро тя пада.

Да, така е, Хък, точно така си е, ама е по-сигурно, когато заравяш половинката, да кажеш: „Скрий се, бобче, махай се, брадавице, и повече да те няма!“ Така прави Джо Харпър, а пък той е ходил чак до Куунвил и къде ли не! Но да си дойдем на думата – ти как цериш брадавици с умряла котка?

– Ами вземаш котката и посред нощ я занасяш на гробищата, когато същия ден са погребали някой лош човек. Точно в полунощ идва дявол, даже двама или трима дяволи, но те не се виждат – само чуваш нещо като шумоленето на вятъра, а може да ги чуеш и как си приказват. И когато помъкнат онзи лошия, ти мяташ котката подире им и казваш: „Дяволът подир мъртвеца, котката по дявола, брадавиците по котката! Отървах се от вас!“ И последната брадавица ще ти падне!

Сигурно действа. Ти пробвал ли си го, Хък?

– Не, но ми го каза баба Хопкинс.

– Значи сигурно е вярно. Щото разправят, че тя била вещица.

Разправяли били! Том, аз със сигурност знам, че тя е вещица. Веднъж е урочасала татко, той сам ми го каза! Един ден той си вървял и гледа, тя го урочасва – затова грабнал един камък и ако не била избягала, щял да я халоса! Същата нощ тате се изтърколи от един навес, върху който спял пиан, и си счупи ръката.

– Мале, ужас! Но как е разбрал, че тя го урочасва?

– Божичко, татко тия работи ги познава като нищо! Той разправя, че щом някой се пули насреща ти, значи те урочасва. Особено ако си мърмори нещо. Защото, щом си мърмори, значи чете „Отче наш“ отзад напред.

– Ей, Хъки, ти кога ще пробваш това с котката?

– Ношес. Според мен ношес дяволите ще дойдат за стария Хос Уилямс.

– Ама него го погребяха в събота. Не са ли го прибрали още в събота срещу неделя?

– Ти пък! Преди полунощ няма как да стане, а пък нали после е неделя! Дяволите не се шляят много-много в неделя, да ти кажа.

– Как не се сетих! Така си е! Може ли да дойда с теб?

– Може, стига да не те е страх.

– Да ме е страх ли?! Ех, че го каза! Нали ще ми измяукаш?

– Да, и ти ми измяукай в отговор, ако успееш да се измъкнеш. Последния път колко време ти мяуках и накрая старият Хейс почна да ме замеря с камъни и да вика „Да му се не види и котката!“ та затуй му метнах една тухла по прозореца, ама ти не казвай на никого.

– Няма. Онази нощ не можах да ти измяукам, защото леля ме дебнеше, но този път непременно ще ти измяукам! Я, това пък какво е?

– Нищо... кърлеж.

– Къде го намери?

– В гората.

– Какво искаш за него?

– Не знам... не ми се ще да го продавам.

– Щом казваш... И без това е много дребен!

– То когато кърлежът е чужд, всеки разправя, че не струвал! Много си е хубав даже, за мен си е добър.

– Кърлежи да искаш! Ако поискам, мога да си намеря и хиляда!

– Ами защо тогава не си намериш? Щото много добре знаеш, че не можеш! Този кърлеж е изпълзял много рано. Той е първият, който виждам тази година.

– Ей, Хък... ще ти дам за него моя зъб.

– Я да го видя.

Том извади една хартийка и внимателно я разгъна. Хъкълбери огледа зъба с копнеж. Изкушението беше много силно. Най-сетне той рече:

– Истински ли е?

Том вдигна горната си устна и показа дупката между зъбите си.

– Хубаво – съгласи се Хъкълбери. – Танто за танто!

Том прибра кърлежа в кутийката от фишеци – бившият затвор на бръмбара – и момчетата се разделиха. Всяко от тях се чувстваше по-богато отпреди.

Когато Том пристигна в училището – малка, уединена паянтова постройка – той влезе пъргаво като човек, съсипал се да бърза. Закачи шапката си на закачалката и се метна делово на чина. Учителят, седнал нависоко в плетеното си кресло като на трон, дремеше, унесен от приспивното жужене на класа. Влизането на Том го събуди.

– Томас Сойер!

Том си знаеше, че когато го викат с цялото му име, това предвещава неприятности.

– Сър!

– Ела тук. А сега, господине, бихте ли ми казали защо пак закъсняхте както винаги?

Том се канеше да се спаси с някаква лъжа, ала зърна две дълги руси плитки, спускащи се по гръб, който той веднага разпозна – от любов сякаш ток го удари. А до тази фигурка в редицата на момичетата бе единственото свободно място. И той веднага отговори:

– Спрях се да поприказвам с Хъкълбери Фин!

Сърцето на учителя спря да бие и той се вторачи безпомощно в Том. Всякакъв шум утихна. Учениците се зачудиха дали това безразсъдно смело момче не се е побъркало. Най-сетне учителят рече:

– Какво... какво си направил?

– Спрях се да поприказвам с Хъкълбери Фин.

Не, тези думи нямаше как да се сбъркат.

– Томас Сойер, това е най-поразителното признание, което съм чувал! За такава простъпка боят с пръчки не е достатъчен. Свали си сакото.

Ръката на учителя се труди, докато се умори, а снопът пръчки значително изтъня. Последва заповед:

– А сега, господине, вървете да седнете при момичетата! И нека това да ви е за поука!

Кикотът, разнесъл се из стаята, като че засрами Том, но всъщност това се дължеше по-скоро на благоговейното страхопочитание, което той изпитваше към своя непознат кумир и ужасяващата радост от споделилия го късмет. Той приседна на ръба на чамовата пейка. Момичето вирна нос и се дръпна от него. Из цялата стая учениците се ръгаха с лакти, намигаха си и си шушукаха, но Том дори не помръдваше, облакът на ниския дълъг чин и забил нос в учебника.

Постепенно престанаха да му обръщат внимание и в класната стая отново се възцари обичайното унило мърморене. След малко момчето започна да заглежда крадешком момичето. Тя забеляза това, нацупи се и му обърна гръб за цяла минута. Когато се извърна предпазливо, пред нея беше оставена една праскова. Тя побутна плода. Том внимателно го върна на мястото му. Тя пак побутна прасковата, но този път не толкова враждебно. Том търпеливо я върна на мястото си. Този път тя изобщо не я докосна. Том надраска на плочата си: „Моля те, вземи я, имам още“. Момичето погледна написаното, но с нищо не издаде какво мисли. Тогава момчето започна да рисува нещо на плочата си, като я криеше с лявата си ръка. Отначало момичето се правеше, че нищо не вижда, но човешкото си любопитство започна да се издава с почти незабележими признаци. Момчето продължаваше да рисува и сякаш нищичко не забелязваше. Момичето се опита уж без да иска, да надзърне в рисунката му, но момчето с нищо не издаде, че е забелязало. Най-сетне тя не издържа и прошепна плахо:

– Дай да видя!

Том откри част от ужасно некадърна рисунка на къща, същинска

карикура: с две стрехи и комин, над който като тирбушон се виеше дим. Това произведение на изкуството прикова вниманието на момичето и тя забрави всичко наоколо. Когато Том довърши рисунката, тя я съзерцава известно време, а после прошепна:

– Хубава е. Нарисувай и човек!

Художникът изографиса на двора и човек, който приличаше по-скоро на подемен кран и спокойно можеше да прескочи къщата, ала момичето не беше чак толкова придиричиво. Уродът си се хареса и тя прошепна:

– Какъв хубав човек! А сега рисувай и мен как минавам оттам.

Том рисува пясъчен часовник, върху който изтипоса една пълна луна, тури му сламки за ръце и крака и въоръжи разперените пръсти с грамадно ветрило. Момичето възкликна:

– Колко е хубаво! Де да можех и аз да рисувам!

– Лесна работа – прошепна Том. – Ще те науча.

– О, наистина ли? Кога?

– През обедната почивка. Ти ходиш ли си вкъщи за обяд?

– Ако ти останеш, и аз ще остана.

– Хубаво, разбрахме се. Как се казваш?

– Беки Тачър. А ти? Впрочем знам – Томас Сойер.

– Това ми е името, когато ме бият. Когато съм добър, ми казват Том. Ти ще ме наричаш Том, нали?

– Да.

Том отново започна да дращи нещо по плочата, като го криеше от момичето. Но този път тя не се стесняваше и помоли да си покаже.

– Ама то не е нищо! – възкликна Том.

– Не, ти написа нещо!

– Не, нищо не е, пък и ти надали искаш да го видиш!

– Но аз искам, много искам! Моля те, дай да видя!

– Ще кажеш на някого.

– Няма! Заклевам се, няма да кажа!

– Съвсем на никого ли няма да кажеш? Никога, никога, докато си жива?

– Не, на никого няма да кажа! Хайде, покажи ми го!

– Не, изобщо не ти трябва да го виждаш!

– Щом така се държиш с мен, тогава ще го видя на всяка цена!

Тя положи малката си длан върху неговата. Последва кратко боричкане – Том се преструваше, че съвсем истински се съпротивява, но малко по малко се остави ръката му да се изплъзне и да разкрие думите:

„Обичам те“.

– Ах ти, лошо момче! – и тя перна силно ръката му, ала въпреки това се изчерви и си личеше, че си стана драго.

Точно в този миг Том почувства как нечии пръсти бавно и неумолимо стискат ухото му и го дръпват силно. Така той бе преведен през цялата класна стая и турен на мястото си под обстрела от кикот на целия клас. После учителят се надвеси над него безмълвно, а сетне се върна на трона си, без дума да продума. Но въпреки че ухото му гореше, сърцето на Том бе преизпълнено с ликуване.

Когато класът утихна, Том добросъвестно се опита да учи, но в душата му цареше страшен смут. Когато му дойде редът да чете на глас, оплеска всичко. В час по география изкара езерата планини, планините – реки, а реките – континенти, така че накрая отново се възцари първичният хаос. После по писане сбърка най-лесните думички и бе принуден да върне оловния медал за правопис, с който се бе фукал месеци наред.

Глава 7

Колкото по-упорито се стараяше Том да се вгълби в учебника, толкова повече блуждаеше мисълта му. Най-сетне той въздъхна, прозя се и заряза старанията. Струваше му се, че обедната почивка никога няма да дойде. Беше ужасно задушно, във въздуха не се усещаше никакъв полъх. От всички сънливи дни този беше най-сънливият. Приспивното мънкане на двадесет и пет прилежни ученици успокояваше душата като жуженето на пчели. Далеч навън под палещите слънчеви лъчи се издигаха меките зелени склонове на хълма Кардиф, забулени от трепкащия воал на маранята. Далечината ги обагреше с пурпурни оттенъци. Няколко птички се рееха лениво във въздуха. Никаква друга жива твар не се виждаше освен няколко крави, а и те дремеха. Сърцето на Том копнееше за свобода или за някакво интересно занимание, та да може да избухта някак това отегчително време! Той бръкна в джоба си и лицето му се озари – той благодареше на Бога, макар и несъзнателно. После кутийката от фишеци бе извадена скришом. Том извади кърлежа и го сложи на дългия, равен чин. Буболечката също възсия от радост и благодари на Бога, но бе избързала да се радва – когато, преизпълнена с благодарност, тя си хвана пътя, Том я преобърна с една карфица и я накара да поеме в друга посока.

Най-близкият приятел на Том седеше до него и споделяше страданията му. Забавлението начаса предизвика у него дълбок и радостен интерес. Въпросният най-близък приятел беше Джо Харпър. Двете момчета цяла седмица бяха най-сърдечни другари, а в събота – заклетии врагове, които водеха войни помежду си. Джо също свали една карфица от ревера си и започна да помага в обучението на пленника. Играта ставаше все по-забавна. Не след дълго Том заяви, че си пречат и никой от тях не може да се възползва докрай от кърлежа. После сложи плочата на Джо на чина и я разполови с черта от горе до долу.

– Виж сега – каза му той. – Когато кърлежът е в твоята половина, разигравай го ти, аз няма да го пипам. Но оставиш ли го да ти се изплъзне и да мине в моята половина, няма да го пипаш, докато не ми се изплъзне на мен.

– Добре – давай, пускай го!

Кърлежът скоро избяга от Том и пресече екватора. Джо се залови да го тормози, после кърлежът му се измъкна и се върна при Том. Тези

преходи започнаха да се повтарят доста често. Докато едното от момчетата мъчеше кърлежа с всепоглъщащо увлечение, другото зяпаше с не по-малък интерес. Двете глави се скланяха над плочата, а нищо друго на света не можеше да затрогне двете души. Най-сетне като че късметът твърдо мина на страната на Джо. Кърлежът се мяташе насам и натам, не по-малко възбуден и развълнуван от самите момчета, ала точно когато победата беше кажи-речи в кърпа вързана на Том и пръстите му тръпнеха в очакване, карфицата на Джо сръчно отклоняваше буболечката от курса и тя оставаше в негова власт. Това вече не се търпеше. Изкушението бе твърде силно. Том се пресегна и подбутна кърлежа с карфицата си. Джо начаса се разсърди и каза:

– Не го пипай, Том.

– Исках само да го поразмърдам малко, Джо.

– Не, сър, така не е честно! Остави го на мира!

– Ех, пък и ти! Аз само мъничко да го побутна!

– Остави го на мира, ти казвам.

– Няма пък!

– Трябва да го оставиш – той е от моята страна.

– Виж какво, Джо Харпър, чий е този кърлеж?

– Не ме интересува чий е – щом е от моята страна, не бива да го пипаш!

– Ще го пипам и още как! Кърлежът си е мой и да пукна, ако не мога да правя с него каквото си искам!

Изведнъж мощен удар се стовари върху плещите на Том, а след това и върху плещите на Джо. В продължение на две минути от двете сака хвърчеше прах и цялото училище се радваше на гледката. Момчетата се бяха вгълбили в заниманието си и не забелязаха възцарилата се в класната стая тишина, докато учителят се приближи на пръсти и се надвеси над тях. Бе проследил голяма част от представлението, преди да внесе в него известно разнообразие.

В дванайсет започна обедната почивка. Том изтича при Беки Тачър и си прошепна на ухото:

– Сложи си шапката и се престори, че си тръгваш. Когато стигнеш до ъгъла, се измъкни от другите, свърни в уличката и се върни тук. Аз ще мина по другия път, също ще се измъкна от другите и ще дойда.

И така, той си тръгна с една група ученици, а тя с друга. След малко двамата се срещнаха в края на уличката и се върнаха в училището, останало сега изцяло на тяхно разположение. Седнаха заедно и сложиха плоча за писане пред тях. Том подаде калема на Беки, хвана ръката си и

започна да я води по плочата и така сътвори още една поразителна къщичка. Когато интересът им към изкуството поотслабна, двамата се разприказваха. Том плуваше в блаженство. Той попита:

– Обичаш ли плъхове?

– Не! Мразя ги!

– Е, аз също ги мразя – живите. Но аз ти говоря за умрелите плъхове, дето можеш да ги вържеш на връвчица и да ги въртиш над главата си.

– Не, не обичам особено плъховете. Аз обичам дъвка.

– И аз много я обичам! Де да имах сега!

– Искаш ли? Аз имам. Ще ти дам да подъвчеш, а после ще ми я върнеш.

Това ги устройваше и двамата започнаха да дъвчат поред и да си клатят краката, доволни и предоволни.

– Ти ходила ли си на цирк? – попита Том.

– Да, и татко обеща пак да ме заведе, ако съм послушна.

– Аз съм ходил на цирк три-четири пъти... много пъти! Църквата изобщо не може да се мери с цирка – в цирка непрекъснато стават разни работи! Като порасна, ще стана цирков клоун.

– О, така ли? Много хубаво. Те са прекрасни, целите са шарени!

– Да, и освен това печелят луди пари – по цял долар на ден! Така каза Бен Роджърс. Хей, Беки, ти била ли си някога сгодена?

– Какво значи това?

– Ами че сгодена, за да се омъжиш.

– Не съм.

– А искаш ли да се сгодиш?

– Ами сигурно. Не знам. Как става?

– Как става ли? Нищо работа. Казваш на някое момче, че никога, ама никога няма да вземеш друг освен него, и после се целувате и толкова! Всеки го може.

– Целуват ли се? Ама защо се целуват?

– Ами то е, такова де, за да... то всички така правят.

– Всички ли?

– Да, всички, които са влюбени. Помниш ли какво написах на плочата?

– Д-да.

– Какво пишеше там?

– Няма да кажа.

– Тогава нека аз да ти го кажа!

– Д-да... ама друг път.

– Не, сега!

– Не, не сега... хайде да е утре!

– О, не, нека бъде сега! Моля те, Беки! Ще ти го прошепна, съвсем тихичко ще ти го прошепна!

Беки се колебаеше и Том прие мълчанието си за съгласие. Той я прегърна през кръста и прошепна признанието съвсем тихичко, долепил устни до ухото си, а после додаде:

– А сега ти ми прошепни същото.

Отначало тя се противеше, но накрая каза:

– Извърни си лицето, за да не ме виждаш, и ще ти го кажа. Но не бива да го казваш на никого... нали, Том? Нали няма да го кажеш на никого?

– Разбира се, че няма да го кажа на никого! Хайде, Беки.

Той извърна лице. Беки се наведе боязливо, дъхът си разроши къдриците му и тя прошепна:

– Оби... обичам те!

После скочи и побягна между чиновете и пейките, а Том хукна подире си. Най-сетне тя се стаи в ъгъла и скри лице зад бялата си престилчица. Том я прегърна през врата и започна да си се моли:

– Хайде, Беки, всичко свърши вече – остана само целувката! Не се бой, то това не е нищо! Моля те, Беки! – и той задърпа ръцете и престилката си.

Малко по малко тя се предаде, отпусна ръце и покорно му подложи зачервеното си от боричкането лице. Том целуна алените си устни и рече:

– Ето, Беки, готово. Сега вече ти не бива да обичаш никой друг освен мен и няма да се омъжиш за друг освен за мен, никога, ама никога! Съгласна ли си?

– Да, Том – няма да обичам друг освен тебе и никога няма да се омъжа за друг освен за теб... но и ти също няма да се ожениш за никоя друга!

– Много ясно! Разбира се! То си влиза в уговорката! И винаги на идване и на връщане от училище ще вървиш с мен, като няма кой да ни гледа. А на забавите ти ще избираш мен, а аз ще избирам тебе, защото така се прави, когато си сгоден.

– Каква прелест! Никога досега не бях чувала за това!

– О, страшно е весело! Когато аз и Ейми Лорънс...

Ококореният поглед на Беки подсказа на Том, че е допуснал ужасен

гаф и той млъкна сконфузено.

– О, Том! Значи не съм първата, за която си се годявал!

Момиченцето се разплака.

– Беки, не плачи, моля те! – възкликна Том. – Аз вече не я обичам!

– Том, обичаш я! Знаеш много добре, че я обичаш!

Том се опита да я прегърне през врата, но тя го бутна, извърна лице към стената и продължи да плаче. Том отново се опита да я прегърне, мълвейки утешителни слова, ала пак бе отблъснат. Тогава гордостта му проговори и с наперена походка той излезе навън. Постоя там неспокоен и притеснен, като току поглеждаше към вратата с надеждата, че тя ще се разкае и ще излезе да го търси. Но тя не излизаше. Тогава му стана чоглаво и започна да се усеща, че сбъркалият е той. Тежка борба води със себе си, докато се принуди да направи първата крачка към помириенето, ала най-сетне събра кураж и влезе. Тя все така стоеше в ъгъла с лице към стената и плачеше. Сърцето на Том се късаше. Той отиде при нея и постоя така – не знаеше как точно да започне. После каза колебливо:

– Беки, аз... аз не обичам никоя друга освен тебе!

Никакъв отговор – само ридания.

– Беки... – рече той умолително. – Беки, няма ли да кажеш нещо?

Пак ридания.

Том извади най-голямата си скъпоценност – пиринчена топка от решетката на камина, протегна я отпред, така че тя да я види, и каза:

– Моля те, Беки, вземи я!

Тя бутна топката на пода. И тогава Том излезе и се запъти към хълмовете, далече-далече – този ден той нямаше да се върне повече в училище. Не след дълго Беки бе обзета от подозрение. Тя се втурна към вратата, но Том не се виждаше никакъв. После изтича на площадката за игри, но и там го нямаше. И тогава тя извика:

– Том! Върни се, Том!

Заслуша се напрегнато, но отговор не дойде. Тишината и самотата бяха единствената си компания. Тя седна отново да плаче и да се кори. Когато учениците започнаха пак да се събират, тя трябваше да скрие тъгата си, да усмири разбитото си сърце и да поеме тегобата на протяжния, скучен, мъчителен следобед, сред чужди хора, без да има с кого да сподели скръбта си.

Глава 8

Том лъкатушеше из уличките, докато най-сетне се озова далече от пътя, по който учениците минаваха на връщане за училище и продължи мрачно нататък. На два-три пъти прекоси едно поточе, защото сред момчетата се ширеше суеверието, че минаването през вода заличавало следите. Половин час по-късно вече се бе скрил зад имението на вдовицата Дъглас на върха на хълма Кардиф – оттам училището едва-едва се виждаше в долината. Навлезе в гъстата гора и продължи все по-навътре напреки на местността. Намери едно обрасло с мъх място под един клонат дъб и седна. Никакъв ветрец не полъхваше, тежката обедна жегга бе накарала дори и птичките да замлъкнат. Природата тънеше в унес, ненапушаван от никакъв звук освен далечното чукане на кълвач, и от това тишината сякаш ставаше все по-дълбока, а самотата – все по-тягостна. Душата на Том тънеше в меланхолия, чувствата му напълно съответстваха на обкръжението му. Той дълго седя с подпрени на коленете лакти и отпусната върху дланите брадичка, потънал в размисъл. Струваше му се, че в живота няма друго освен беди, и то в най-добрия случай, и изпитваше безмерна завист към наскоро споминалия се Джими Ходжис. „Сигурно е тъй спокойно – мислеше си Том – да лежиш унесен и да сънуваш во веки веков, вятърът да шумоли в дърветата, да гали цветята и тревата на гроба ти и да нямаш никакви скърби и тревоги, никога вече!“ Да не бе правил толкова пакости в неделното училище, той охотно би си отишъл от този свят и би се отървал от всичко. А що се отнася до това момиченце... Какво си беше сторил? Нищо. Искаше да си даде всичко най-прекрасно на света, а се отнесоха с него като с куче, като с най-долно псе! Някой ден тя щеше да съжалява, ала тогава може би ще е твърде късно. Ех, де да можеше да умре само временно!

Но жизнерадостните млади сърца не стоят дълго сломени. Скоро житейските грижи и тревоги неусетно отново завладяха Том. Какво ли щеше да стане, ако сега обърне гръб и изчезне тайнствено? Ами ако замине далече, ама много, много далече, в неизвестни страни отвъд морската шир, и нивга вече не се върне! Какво ли щеше да си е тогава! Отново се присети за своето хрумване да стане клоун, но сега тази мисъл го изпълни единствено с погнуса. Защото безгрижието, смешките и шареното прилепнало трико бяха същинско оскърбление за един дух, зареял се в мъглявото, величествено царство на романтиката. Не, той ще стане

войник и ще се върне след дълги години, цял в рани и покрит със слава. Не, още по-добре – ще избяга при индианците и ще ходи на лов за бизони, ще върви по планинските военни пътеки и ще се скита из девствените равнини на Далечния запад, а след много, много време ще се върне като велик индиански вожд, целият накичен с пера, ужасяващо изрисуван с бойни краски, и гордо ще нахлуе в неделното училище в някое сънено лятно утро със смразяващ кръвта боен вик! Всичките му другари щяха да се облещат от неутолима завист! Но не, имаше нещо още по-поразително и величествено дори и от това. Ще стане пират! Това е то! Точно такава бъдеще му предстоеше и то сияеше с невъобразим блясък. Името му ще отекне навред по света и ще кара хората да треперят от страх! Как славно ще бразди той разлюлените морски вълни със своя дълъг черен кораб „Духът на бурята“, а на носа му ще се вее зловещото знаме! А на върха на славата си щеше ненадейно да се върне в старото градче и да се втурне в църквата, обгорял и обветрен, в куртка и панталони от черно кадифе и високи чизми, с кървавочервена кърпа на главата и пищови на кръста, на хълбока му щеше да виси ръждясал от пролятата кръв нож, а на главата – широкопола шапка с пера! Черното му знаме с череп и кръстосани кости щеше да се ветрее и с нарастващ възторг щеше да слуша как си шушнат: „Това е Том Сойер, пиратът! Черният отмъстител от Карибско море!“.

Да, бе решено. Той бе избрал своето поприще. Щеше да избяга от къщи и да подхване пиратския занаят. Още утре сутринта! Затова трябваше да се започне с приготовленията. Да събере всичкото си имане. Той отиде до един изгнил пън наблизно и започна да копае под него с ножчето си. Не след дълго острието се удари в дърво – кънтеше на кухо. Той бръкна в дупката и внушително произнесе следното заклинание:

– Туй, дето тук не е било, да дойде! Туй, дето си е тук, да си стои!

После изстърга пръстта и отдолу се показа тънка чамова дъска. Вдигна я и отдолу се разкри малка спретната съкровищница с дъно и стени от също такива дъски. Вътре имаше бяло топче. Удивлението на Том бе безкрайно! Той се почеса озадачено по главата и рече:

– Това пък вече беше прекалено!

После кисело захвърли топчето и потъна в размишления. Значи това поверие, което той и другарите му смятаха за необорима истина, го бе подвело! Ако закопаш някъде топче и произнесеш нужните заклинания, а после две седмици не го пипаш и накрая отвориш скривалището с току-що произнесените магически думи, ще откриеш, че всичките загубени някога от тебе топчета са се събрали там, без значение къде са

били разпръснати. Но цялата тази работа съвсем недвусмислено бе пропаднала. Вратата на Том се разклати из основи. Много пъти беше чувал, че тази магия е вършила работа, но че се е провалила – нито веднъж. Изобщо не му мина през ума, че той самият вече на няколко пъти я бе изпробвал, но все не успяваше да намери къде е скрил топчето. Том се чуди, чуди и най-сетне реши, че тук се е набъркала някоя вещица и е развалила магията. Сметна това обяснение за задоволително и се разтършува наоколо. Най-сетне намери едно пясъкливо местенце с вдлъбнатинка като фуния по средата. Легна на земята, приближи уста до вдлъбнатинката и се провикна:

– Бръмбарче, бръмбарче, кажи ми онова, което искам да узная!
Бръмбарче, бръмбарче, кажи ми онова, което искам да узная!

Пясъкът се размърда и след малко оттам изпъзля малко черно бръмбарче, което мигом се стрелна уплашено навътре.

– Не ще да ми каже! Значи наистина вещицата го е развалила! Знаех си аз!

Том беше наясно, че няма никакъв смисъл човек да се бори с вещици и затова се оклюма. Обаче му хрумна, че може поне да си прибере топчето, което току-що бе захвърлил, затова се върна и го затърси търпеливо, ала не го намери. Върна се при своята съкровищница и застана точно на същото място, където стоеше, когато хвърли топчето. После извади от джоба си друго топче и го метна в същата посока с думите:

– Братко, върви да намериш брат си!

Проследи го къде ще падне и отиде да го търси. Но топчето бе паднало или твърде близо, или твърде далеко и затова той опита още два пъти. Последният опит излезе успешен. Двете топчета лежаха на педа едно от друго.

Точно в този миг откъм зелената гора се разнесе тръбене на ламаринена тръба – играчка. Том бързо съблече самото и панталоните си, превърна едната си презрамка в колан, разрови съчките зад гнилия пън и измъкна оттам саморъчно стъкмени лък и стрела, меч, направен от летва и тенекиена тръба. Мигом грабна всичко това и хукна бос, а ризата му се развяваше. Скоро спря под един голям бряст и протръби в отговор, а после се запромъкна на пръсти, като предпазливо се озърташе насам-натам. После изкомандва полугласно на въображаемата дружина:

– Стой, весела дружино! Спотайвайте се, докато не протръбя!

Появи се Джо Харпър – също толкова леко облечен и също толкова тежко въоръжен като Том. Том се провикна:

– Стой! Кой броди из Шъррудската гора без мое разрешение?

– Гай Гисборн не се нуждае от ничие разрешение! Кой си ти, че... че...

„...дръзваш да ми държиш такъв език“ – подсказа му Том, защото разговаряха „по книгата“.

– Кой си ти, че дръзваш да ми държиш такъв език?

– Кой съм аз ли?! Аз съм Робин Худ, както мерзкият ти труп скоро ще научи!

– Значи ти си прочутият разбойник! С радост ще поспоря с теб за пътищата в тази весела гора! Брани се!

Те грабнаха дървените си мечове, захвърлиха останалото си снаряжение на земята, заеха позиция за фехтовка крак до крак и подхванаха сериозна битка по всички правила – два удара горе, два долу. След малко Том се обади:

– Е, ако вече си му хванал цаката, давай по-живо!

Така че те „го дадоха по-живо“, и то толкова усърдно, че се задъхаша и се изпотиха. Най-сетне Том се провикна:

– Падай де! Падай! Ама защо не падаш?

– Няма пък да падна! Що не паднеш ти? Ти си го отнасяш по-зле!

– Да, ама то това нищо не значи! Аз не мога да падна, защото в книгата не пише така. Там пише: „И с един удар в гърба той погуби злочестия Гай Гисбърн.“ Значи трябва да се обърнеш и да си подложиш гърба, за да те ударя.

Такъв авторитет нямаше как да се оспори и затова Джо се обърна, пое удара и се строполи на земята.

– А сега – рече той, докато се изправяше, – трябва ти да ми дадеш да те убия. Така ще е най-честно.

– Ама не мога, няма го в книгата!

– Да, ама така ще си е жива подлост!

– Джо, какво ще кажеш тогава ти да станеш отец Тък или Мъч, синът на мелничаря, и да ме цапардосаш с тоягата? Или пък аз ще стана Нотингамският шериф, а пък ти за мъничко ще станеш Робин Худ и ще ме убиеш.

На Джо Харпър това му се стори задоволително и славните битки продължиха. После Том отново стана Робин Худ и вероломната монахиня го остави да му изтече кръвта и да отпадне ужасно, защото никак не се грижеше за раната му. Най-сетне Джо, който играеше цяла шайка ридаещи разбойници, тъжно го извлече настрана, сложи лъка в немощните му ръце и Том рече:

– Гдето падне таз стрела, там, под разлистено дърво, погребете

клетия Робин Худ!

Сетне пусна стрелата, падна по гръб и тъкмо да умре, тупна право в една коприва и подскочи – твърде пъргаво за покойник.

Момчетата се облякоха, скриха бойното снаряжение и си тръгнаха опечалени, че няма вече разбойници, питайки се какво ли може да им предложи съвременната цивилизация в замяна на такава загуба. И двамата бяха убедени, че е по-добре да си разбойник в Шъруудската гора за една година, отколкото цял живот президент на Съединените щати.

Глава 9

Същата вечер в девет и половина както обикновено пратиха Том и Сид да си лягат. Те си казаха молитвите и скоро Сид заспа. Том лежеше буден и чакаше – не го свърташе от нетърпение. Вече му се струваше, че ей сега ще съмне, и чу, че часовникът отброи десет удара! Обзе го отчаяние. Дори не можеше да се върти и да се мята от нерви, защото се боеше, че ще събуди Сид, затова лежеше, без да мърда, вторачен в тъмното. Наоколо цареше мрачен покой. Постепенно сред тишината започнаха да се открояват слаби, едва доловими звуци. Тиктакането на часовника стана по-отчетливо, старите греди започнаха тайнствено да пукат, стълбите едва чуто скърцаха. Очевидно из къщата бродеха привидения. Откъм стаята на леля Поли се носеше глухо равномерно хъркане. После се разнесе досадното цвърчене на шурец, ала не бе по силите на човешката находчивост да установи откъде идеше това цвърчене. След това призрачното цъкване на бръмбара, наричан със зловещото име „мъртво часовниче“, се разнесе откъм стената до възглавниците и Том потръпна – то означаваше, че дните на някого са преброени. След това далечният вой на куче огласи нощния въздух. Отвърна му друг глъхнеш вой, който идеше от още по-далече. Том се гърчеше в агония. Най-сетне реши, че времето е спряло и е започнала вечността и против волята си задряма. Часовникът удари единайсет, но той не чу. И после в просъница до слуха му стигна покъртително котешко мяукане. Един съседски прозорец се отвори и шумът го стресна. Разнесе се вик: „Псст, проклетнице!“ и една бутилка се разби с трясък в стената на лелината му барака за дърва. Том се ококори и само след минутка, вече облечен, изскочи навън през прозореца и запълзя на четири крака по покрива на пристройката. Докато лазеше, измяука предпазливо два-три пъти, после скочи върху бараката за дърва и оттам – на земята. Чакаше го Хъкълбери Фин с умрялата котка. Момчетата тръгнаха и се стопиха в мрака. След половин час вече газеха из високата трева на гробището.

Това гробище беше от старите, каквито ги има на запад. Намираше се на склона на един хълм на миля и половина от града. Бе оградено с разнебитена тараба, на места владена навътре, а на други накривена навън, но никъде изправена. Цялото бе обрасло с треволяк и бурени. Всички стари гробове се бяха слегнали и нямаше ни една надгробна плоча. Над гробовете стърчаха проядени от червеи кръстове, килнали се в

напрасно търсене на опора. Някога върху тях е било изписано „Вечна памет на еди-кой си“, но повечето надписи вече не личаха дори на дневна светлина.

Лек ветрец стенеше в клоните на дърветата и Том се уплаши, че това може да са духовете на мъртвите, които се жалваха, че ги безпокоят. Момчетата разговаряха много малко и само шепнешком, защото и времето, и мястото, и царящата тук тишина и тържественост ги потискаше. Намериха прясната островърха купчина пръст, която търсеха, и се спотаиха зад трите големи бряста, растящи един до друг недалеч от гроба.

После зачакаха мълчаливо и, както им се стори, твърде продължително. Бухането на далечен бухал бе единственият звук, разтревожил нощното мъртвило. Все по-тягостни мисли налягаха Том. Трябваше да се поразведри с някакъв разговор и затова прошепна:

– Хъки, мислиш ли, че на умрелите им харесва, дето сме дошли тук?

Хъки пошушна в отговор:

– Де да знам! Тук е ужасно тържествено, нали?

– И още как!

Последва продължително мълчание – момчетата размишляваха по въпроса. После Том прошепна:

– Абе, Хъки, мислиш ли, че старият Хос Уилямс ни чува, като приказваме?

– То е ясно. Духът му поне ни чува.

След малко Том се обади:

– По-добре да бях казал „господин Уилямс“. Нищо лошо не съм искал да кажа! На него всички си му викат Хос.

– Том, като се приказва за умрели, трябва много да се внимава!

Това уби желанието на Том за приказки и разговорът отново замря.

После Том изведнъж сграбчи другаря си за ръката:

– Шшшт!

– Какво има, Том?

Двамата се притиснаха един до друг с разтуптени сърца.

– Шшшт! Ето на, пак! Не го ли чу?

– Аз...

– Опа! Сега го чуваш.

– Божичко, Том, те идат! Идат! Какво да правим?

– Хич не знам. Според теб те виждат ли ни?

– Ох, Том, те виждат в тъмното също като котките. Защо ли ми трябваше да идвам!

– Не се бой. Според мен няма да ни закачат. Ние нищо лошо не правим. Ако си седим тук и не мърдаме, може и изобщо да не ни забележат.

– Ще се помъча, Том, ама целият треперя!

– Чуй!

Момчетата прилепиха глави. Не смееха да дишат. Откъм далечния край на гробището се носеше приглушен говор.

– Виж ето там! – прошепна Том. – Какво ли е това?

– Адски огън. Ох, Том, ужас!

В мрака изплуваха неясни фигури – те размахваха един старовремски тенекиен фенер, който разсипваше по земята безброй светлинки, също като лунички. След малко Хък прошепна разтреперан:

– Това са дяволите, няма кой да е! Цели трима! Леле Божке, Том, дотука бяхме! Ти знаеш ли молитви?

– Ще се помъча да се сетя, но ти не се бой. Нищо лошо няма да ни направят. „Господи Боже мой, сега, когато лягам да спя, аз...“

– Шшт!

– Какво има, Хък?

– Хора са! Поне единият от тях. Гласът му е на стария Мъф Потър.

– Не... не може да бъде!

– Бас държа. Не мърдай и не шавай! Хич няма и да ни забележи. Къркан е както винаги, пияндето му дърто!

– Добре, ще си трая. Спряха. Търсят нещо и не могат да го намерят. Ето ги на, идват пак. Топло... студено. Пак топло. Горещо! Този път вървят право насам. Ей, Хък, познах гласа и на другия – това е Индианеца Джо!

– Той е, мелезът му неден! По-добре да бяха дяволи, да му се не види! Какво ли са намислили?

Шепотът заглъхна – тримата мъже бяха стигнали до гроба и стояха на няколко крачки от скривалището на момчетата.

– Тук е – обади се третият глас. Говорещият вдигна фенера и той освети лицето му. Беше младият доктор Робинсън.

Потър и Индианеца Джо мъкнеха носилка, върху която имаше въже и две лопати. Захвърлиха товара си и се заловиха да разравят гроба. Лекарят сложи фенера в горния край на гроба, седна и се облегна на един от големите брястове. Беше толкова близо до момчетата, че можеха да го пипнат.

– По-бързо, хора! – подкани ги той приглушено. – Луната ще изгрее всеки миг!

Те изръмжаха нещо в отговор и продължиха да копаят. Известно време не се чуваше никакъв шум освен стърженето на лопатите, изсипващи изринатата пръст. Най-сетне едната от тях глухо се удари о дърво – беше се натъкнала на ковчега. Само след минути мъжете вече го вадеха от гроба. Откъртиха капака с лопатите, извадиха трупа и го захвърлиха на земята. Луната се показа иззад облаците и освети бледото лице на мъртвеца. Сложиха трупа на приготвената носилка, покриха го с одеяло и го завързаха с въжето. Потър извади голям нож, отрязва с него увисналия край на въжето и каза:

– Хайде, свършихме я тая проклетия. Ей, касапино, дай сега още петарка, инак тук ще си останем.

– Тъй то! – потвърди Индианеца Джо.

– Чакайте, какво означава това? – възкликна докторът. – Вие си поискате парите предварително и аз ви платих!

– Да, но има и още нещо – Индианеца Джо се приближи до доктора, който се беше изправил. – Преди пет години една вечер дойдох да си поискам нещо за ядене и ти ме изгони от кухнята на баща си, каза ми да не стъпвам повече там за нищо на света! А като се заклек да ти го върна, та ако ще да е след сто години, баща ти ме тикна в затвора за скитничество. Да не мислиш, че съм забравил? Ненаправно имам индианска кръв! Сега те пипнах и трябва да си уредим сметките, да знаеш!

Той размахваше заплашително юмрук под носа на доктора. Ненадейно докторът замахна и просна главореза на земята. Потър изтърва ножа и кресна:

– Ей, няма да ми биеш другаря! – и в следващия миг двамата с доктора се вкопчиха един в друг и се сбориха здравата, като мачкаха тревата, а изпод петите им хвърчеше пръст. Индианеца Джо скочи на крака с пламнал от ярост поглед, грабна ножа на Потър и се запрокравда като котка около двамата биещи се, дебнейки възможност за нападение. Ненадейно докторът се изтръгна от хватката на противника, сграбчи тежката дъска от гроба на Уилямс и така халоса Потър, че онзи се просна на земята. В същия миг метисът се възползва от шанса и заби ножа чак до дръжката в гърдите на младия мъж. Той се олюля, падна върху Потър и го обля в кръв. В същия миг облаците затулиха луната и скриха ужасната гледка, а двете уплашени момчета хукнаха да бягат в тъмното.

След малко, когато луната отново изплува, Индианеца Джо бе засанал до двете тела и ги разглеждаше замислено. Докторът измънка нещо несвързано, въздъхна продължително веднъж, два пъти и притихна.

– Разчистихме си сметките, проклет да си – измърмори метисът.

После пребърка трупа, сложи смъртоносния нож в разтворената длан на Потър и приседна върху празния ковчег. Изминаха три, четири, пет минути. Потър се размърда и започна да пшшка. Ръката му стисна ножа, той го вдигна, погледна го, потръпна и го изтърва. После се надигна, бутна мъртвото тяло от себе си, облещи се насреща му, а после се огледа озадачено и срещна погледа на Джо.

– Божичко, как стана това, Джо? – попита той.

– Мръсна работа – отвърна Джо, без да се помръдне. – Защо го направи?

– Аз ли?! Не съм го направил аз!

– Виж какво, тези приказки няма да минат!

Потър се разтрепера и пребледня.

– Мислех си, че ще изтрезнея. Що ли ми трябваше да пия тая вечер! Още ми се мае главата, даже по-зле, отколкото като тръгнахме насам. Съвсем ми е като в мъгла – нищо не си спомням, ама нищичко. Каж ми, Джо... кажи ми честно, стари друже... аз ли го направих? Аз без да искам, Джо... кълна се в честта си и в душата си, не съм искал! Каж ми как стана, Джо! Боже, какъв ужас... той беше толкова млад и кадърен...

– Вие двамата се счепкахте, той те цапардоса с дъската и те просна на земята. После ти се надигна замаян, залиташе, сграбчи ножа и му го заби тъкмо когато той пак те халоса здравата. Ти допреди малко лежеше тук като дърво.

– Изобщо не съм знаел какви ги върша! Да пукна на място, ако съм знаел! Всичкото е заради уискито и от нерви, тъй мисля аз. През живота си не съм барвал оръжие, Джо! Бил съм се, ама никога с оръжие! Всеки ще ти го каже. Не казвай на никого, Джо! Обещай, че няма да кажеш на никого... ти си свестен човек, Джо! Винаги съм те обичал, пък и съм те защитавал. Не помниш ли? Няма да ме издадеш, нали, Джо? – и клетникът падна на колене пред хладнокръвния убиец и склочи умолително длани.

– Така си е, Мъф Потър, ти винаги си се държал добре с мен, затова няма да те издам. Давам ти честната си дума.

– О, Джо, ти си ангел! Ще те благославям за това, докато съм жив! – и Потър се разплака.

– Хайде, хайде, стига вече. Не му е времето да хленчиш. Ти хващай оня път, аз ще хвана тоя. Хайде, по-живо, и не оставяй никакви следи!

Потър припна в тръс, който бързо премина в отчаян бяг. Метисът, загледан подире му, промърмори:

– Ако е толкова замаян от удара и насмукан с ром, както ми се

видя, хич няма да се сети за ножа, а ако се сети, вече ще е толкова далече, че ще го е страх да се върне самичък на такова място... Страхливец!

Две или три минути по-късно единствено луната съзерцаваше убития, завития с одеяло труп, ковчега с откъртения капак и зейналия гроб. Отново бе настанало глухо безмълвие.

Глава 10

Двете момчета търчаха към градчето, изгубили ума и дума от страх. Сегиз-тогиз те поглеждаха боязливо през рамо, сякаш се страхуваха, че ги преследват. Всеки пън, изпречил се на пътя им, им се привиждаше като човек, враг, и караше дъхът им да секне. Докато тичаха покрай къщичките в покрайнините на града, от лая на събудените кучета пазачи на краката им сякаш поникнаха криле.

– Само дано стигнем до старата кожарска работилница, преди да сме капнали! – прошепна Том, като дишаше учестено. – Не мога повече!

Единственият отговор на Хъкълбери беше пъхтенето му. Момчетата се втреничиха в набелязаната цел, която им вдъхваше надежда, и напрегнаха сили. Най-сетне стигнаха, втурнаха се през отворената врата и се строполиха в тъмното капнали от умора – ала им олекна. Лека-полека бясно тупкащите им сърца се успокоиха и Том прошепна:

– Хъкълбери, ти какво мислиш, че ще излезе от всичко това?

– Ако доктор Робинсън умре, ще се стигне до бесилото.

– Ама сигурен ли си?

– Няма как иначе, Том.

Том се позамисли и каза:

– Кой ще разкаже? Ние ли?

– Какви ги дърдориш? Ами ако вземе, че стане нещо и не обесят Индианеца Джо? Той ще ни утрепе като нищо! Също толкова безспорно е както и това, че ние с теб лежим тук.

– Точно така си мислех и аз, Хък.

– Ако някой ще разказва, то нека е Мъф Потър, той бездруго си е глупак. И не изтрезнява.

Том не каза нищо – беше се замислил. След малко прошепна:

– Хък, че той Мъф Потър не знае какво е станало – как ще разкаже?

– Що пък да не знае?

– Защото, когато Индианеца Джо наръга доктора, Мъф тъкмо го бяха треснали по главата. Според теб как ще види нещо? Откъде да разбере?

– Точно така си е, Том, мътните да го вземат!

– И освен това виж... от она удар може и той да се е гътнал!

– Не, Том, няма как да стане. Беше се насмукал, видях го аз, пък и той вечно си е наквасен. Мойто татенце, като се накваси, и с

камбанарията да го треснеш по главата нищичко няма да му стане! Той сам така разправя. Много ясно, че и с Мъф Потър ще е същото. Но ако си трезвен като краставица, от такъв удар можеш и да ритнеш камбаната, знам ли.

Том пак се умълча замислено, а после каза:

– Хъки, сигурен ли си, че ще изтраеш да си мълчиш?

– Трябва да си мълчим, Том – много добре го знаеш. Ако изпеем за това и онзи дявол, индианецът, после отърве въжето, той ще ни утрепе като мръсни котета. Виж какво, Том, хайде да се закълнем един пред друг. Точно така – трябва да се закълнем, че ще си мълчим.

– Съгласен съм. Така е най-добре. Да се хванем за ръце и да се закълнем, че...

– Не, не, за тая работа това не става. То е за разни дреболии, за обикновени неща, особено с момчетата, щото те и без това ще се изтърват и раздрънкат, попаднат ли натясно. За такава голяма работа трябва да се напише черно на бяло. И то с кръв.

Том приветства тази идея с цялата си душа. Бе тъмна, късна, страшна доба. Часът, обстоятелствата, обстановката – всичко бе в хармония с нея. Той взе една чамова дъсчица, осветена от лунната светлина, извади от джоба си малко червена боя, с каквато клеймосваха овцете, нагласи се така, че луната да му свети, и надраска усърдно следните редове, като не спираше да си хапе езика:

Писмените умения на Том и изяществото на езика му изпълниха Хъкълбери с възхита. Той начаса извади от ревера си една карфица и понечи да се убоде, ала Том го спря:

– Чакай! Недей. Тази карфица е пиринчена. Може да е зеленясала.

– Е, и какво?

– Щом е зеленясала, значи е отровна! Страшна отрова е. Само да я близнеш, край!

И така, Том размота конеца от едната си игла и всяко от момчетата убоде палеца си и изцеди по капка кръв. Том стиска доста пъти, докато успя да изпише инициалите си, като за писалка използваше своето кутре. После той показа на Хъкълбери как се пишат буквите Х и Ф и клетвата бе дадена. Двамата заровиха дъсчицата до стената, като го съпроводи с разни зловещи обреди и заклинания, и тъй оковите, сковавачи езиците им, бяха заключени, а ключът – захвърлен надалече.

Някаква фигура се промъкна крадешком през една цепнатина в отсрещната стена на рушащата се сграда, но момчетата не я забелязаха.

– Том... – прошепна Хъкълбери. – Това значи ли, че ние никога,

ама никога няма да издадем какво стана?

– И още как! Каквото и да се случи занаяпред, ние трябва да си мълчим! Иначе ще пукнем на място, не помниш ли?

– Да бе, вярно.

И двамата продължиха да си шепнат. После навън, съвсем наблизно, на десетина крачки от тях, някакво куче извиси протяжен, печален вой. Момчетата се вкопчиха едно в друго, обзети от смъртна уплаха.

– За кого ли от нас вие? – прошепна задъхано Хъкълбери.

– Не знам – надникни през пукнатината. Бързо!

– Не, ти надникни, Том!

– Не мога... не мога да го направя, Хък!

– Моля те, Том. Ето, пак зави!

– Благодаря ти, Господи! – прошепна Том. – Познавам този глас. Това е Бул Харбисън³. Ох, слава Богу... да ти кажа, Том, направо се уплаших до смърт! Бях готов да се обзаложа, че е бездомно куче!

Кучето пак зави. Сърцата на момчетата отново се свиха.

– Боже мили, това не е Бул Харбисън! – прошепна Хъкълбери. – Надникни, Том!

Разтреперан от страх, Том отстъпи и долепи око до пукнатината. После прошепна едва чуто:

– Олеле, Хък, това наистина е бездомно куче!

– Бързо, Том, погледни! За кого ли вие?

– Хък, сигурно вие и за двамата – нали сме заедно.

– Олеле, Том, край с нас! Аз, като умра, си знам къде ще отида.

Толкова съм грешен...

– Остави се! Така става то, като бягаш от училище и правиш всичко онова, което ти забраняват! И аз можех да съм добро момче като Сид, стига да исках – ама не, то е ясно, че няма да искам! Но ако този път ми се размине, направо ще се заселя в неделното училище! – и Том започна да подсмърча.

– Ти ли ми казваш, че си бил лош! – Хъкълбери също заподсмърча.

– Пусто да остане, Том Сойер, ти си най-милото и послушно момченце в сравнение с мене. Божке, Божке, де да имаше за мен поне наполовина надежда, колкото има за теб!

Том се задави, после прошепна:

– Гледай, Хък, гледай! То ни е обърнало гръб!

---

3. Ако господин Харбисън имаше роб на име Бул, Том би го нарекъл „Харбисъновия Бул“, но ако така се казват синът му или кучето му, на тях им казват „Бул Харбисън“ – бел. авт.

Хък погледна и радост изпълни сърцето му.

– Вярно, дявол да го вземе! И преди ли беше така?

– Да, така беше, ама аз, глупакът му с глупак, не забелязах! Еха, това е екстра! Но за кого ли вие?

Воят секна. Том наостри уши.

– Шшт! Какво е това? – прошепна той.

– На мене ми прилича на... на свинско грухтене. Не... Том, някой хърка.

– Точно така! Ама къде хърка, Хък?

– Май в другия край. Поне така ми се чува. Татко понякога спеше там заедно с прасетата, ама той като хърка, направо всичко събаря! А и сигурно татко никога няма да се върне в този град.

Приключенският дух отново завладя момчетата.

– Хъки, ако аз вода, ще дойдеш ли да погледнем?

– Нещо не ми се ще, Том – ами ако е Индианец Джо!

Том се уплаши. Но след малко изкушението надделя и двете момчета решиха да опитат, като се разбраха да си плюят на петите, ако хъркането спре. Затова се запрокрадваха на пръсти един след друг. Когато стигнаха на пет крачки от хъркация, Том настъпи една съчка и тя се счупи с трясък. Мъжът изстена, размърда се и лунната светлина огря лицето му. Беше Мъф Потър. Когато той се разшава, сърцата на момчетата престанаха да бият и надеждите им помръкнаха, ала сега страхът им мина. Те се измъкнаха на пръсти навън през една дупка в стената и малко по-нататък спряха, за да си кажат по нещичко на раздяла. И тъкмо тогава протяжният, печален вой отново се издигна в нощта! Те се обърнаха и видяха, че бездомното куче е застанало на няколко крачки от мястото, където лежеше Потър, и то с лице към него, вирнало нос към небето.

– Леле мале, за него е! – възкликнаха в един глас момчетата.

– Том, разправят, че едно бездомно куче виело около къщата на Джони Милър към полунощ, някъде преди две седмици, а същата вечер една кукумявка влетяла, качнала на перилата на стълбите и почнала да каканиже – а пък у тях още никой не е умрял.

– Знам, че никой не е умрял. Ама нали Грейси Милър точно следващата събота падна в кухненската камина и се изгори ужасно?

– Да, ама не е умряла. И даже оздравява.

– Ти само почакай и ще видиш. Свършено е с нея и това е също толкова сигурно, колкото и че е свършено с Мъф Потър. Така казват негрите, Хък, а те ги разбират тия работи.

Двете момчета се разделиха умислени. Когато Том се промъкна в

спалнята си през прозореца, беше вече призори. Той се съблече, като много внимаваше да не вдига шум, и докато заспиваше, се поздрави за това, че никой не го е усетил. Не разбра, че леко похъркващият Сид беше буден, и то от цял час.

Когато Том се събуди, Сид вече се беше облякъл и излязъл. По светлината на слънцето и по въздуха си личеше, че вече е късно. Том се стресна. Защо не го бяха събудили, защо не го бяха тормозили, докато стане, както винаги? Тази мисъл го изпълни с мрачни предчувствия. Само за пет минути той се облече и слезе долу – всичко го болеше и много му се спеше. Семейството все още беше на масата, но бяха свършили да закусват. Никой не го упрекна, но всички извърнаха очи от него. Цареше такова тежко мълчание, че хлад прониза сърцето на провинилия се. Той седна и се опита да се преструва на весел, ала напразно се мъчеше – никой не се усмихна, никой с нищичко не му откликна. Той също потъна в мълчание, а сърцето му слезе чак в петите.

След закуска леля му го отведе настрана и Том почти се зарадва от мисълта, че ще му се размине само с бой с пръчка. Обаче не стана така. Леля му се разплака и го попита как така е могъл да се измъкне и да разбие старото си сърце, а най-накрая му каза да прави каквото си ще – нека се погуби, нека трупа мъки връз побелялата си глава, докато я вкара в гроба, защото нямало никакъв смисъл да се мъчи с него. Това беше лошо и от хиляда удара с камшик – сега сърцето го болеше повече отколкото тялото. Той плака, моли за прошка, отново и отново обещавахе да се поправи и най-накрая получи опрощение, но усещаше, че не са му простили докрай и доверието към него е сериозно подкопано.

Излезе оттам толкова нещастен, че дори нямаше желание да си отмъсти на Сид, затова бързото бягство на последния през задния вход се оказа съвсем ненужно. Затътри се към училище мрачен и унил и си изяде боя с пръчки заедно с Джо Харпър за бягството предния ден. Но докато го биеха, той имаше вид на човек, чието сърце е измъчвано от много по-тежки неволи и такива дреболии изобщо не го засягат. После седна на мястото си, облакът се на чина, подпря брадичка с ръце и се втренчи в стената с безучастния поглед на страдалец, достигнал предела на силите си. Лакътят му се опря в нещо твърдо. След много време той бавно, тъжно смени позата си и с въздишка взе предмета. Беше увит в хартия. Той я разгъна. Последва протяжна, дълбока, гигантска въздишка и сърцето му се разби. Това беше неговата пиринчена топка!

Последната сламка счупи гръбнака на камилата.

Глава 11

Малко преди дванайсет часа страшната вест вдигна цялото градче на крак. Нямаше нужда от телеграф, който в онези времена не бяха и сънували – историята вървеше от уста на уста, от група на група, от къща на къща с почти телеграфна бързина. Разбира се, същия следобед директорът пусна учениците да си ходят – целият град би го помислил за странен, ако не бе го направил.

Близко до убития бе намерен окървавен нож и някой разпозна, че е ножът на Мъф Потър – така разправяха. Разправяха и че някакъв окъснен гражданин заварил Потър да се мие в потока към два часа през нощта и че щом Потър го видял, веднага офейкал. Всичко това беше подозрително, особено миенето, защото Потър нямаше такъв навик. Освен това приказваха, че претършували целия град за „убиеца“ (обществото не протака много-много с проучването на уликите и издаването на присъдата), но никъде не го открили. Пратили конни съгледвачи по всички пътища във всички посоки, а шерифът „бил убеден“, че до мръкнало ще заловят престъпника.

Целият град се беше упътил към гробището. Сърдечните терзания на Том се разсеяха и той се присъедини към шествието – не защото хиляди пъти не би предпочел да бъде навсякъде другаде, но не и там, а защото някаква страховита, непонятна сила го теглеше нататък. Щом пристигна на ужасното място, той се провря през тълпата и видя злоещото зрелище. Струваше му се, че от предното му идване тук бе изминала цяла вечност. Някой го ошипа по ръката. Той се обърна и срещна погледа на Хъкълбери. И двамата мигом извърнаха очи и се зачудиха дали някой е забелязал как са се спогледали. Но всички приказваха и вниманието им бе приковано от страшната гледка.

„Клетият!“, „Горкият, толкова млад!“, „Това да им е за урок на крадците на трупове!“, „Мъф Потър ще увисне на бесилото, ако го хванат“ – такива неща се приказваха, а свещеникът каза:

– Господ го е осъдил. Тук има пръст Божи.

Том се разтрепера от глава до пети – бе съзрял каменното лице на Индианеца Джо. В този миг тълпата се разлюля и започна да се блъска. Разнесоха се викове: „Това е той! Ето го! Самият той идва насам!“

– Кой? Кой? – креснаха двайсетина гласове.

– Мъф Потър!

– Я гледай! Спря!... Вижте го, обръща се! Не го оставяйте да избяга!

Хората, накачили се по клоните на дърветата над главата на Том, казаха, че не се опитвал да избяга, а само изглеждал разколебан и смутен.

Каква адска безочливост! – заяви един от зяпачите. – Сигурно е искал да поогледа на спокойствие делото си и не е очаквал да има компания!

Тълпата се раздели пред шерифа, важно повел Потър за лакътя. Лицето на клетника бе изпито, погледът му издаваше колко го е страх. Щом застана пред убития, той се разтрепера като парализиран, скри лице в шепите си и избухна в плач.

– Не съм аз, приятели – изхълца той. – Кълна се в честта си, не съм аз!

– Че кой те обвинява? – изкрещя глас.

Изстрелът като че попадна в целта. Потър вдигна глава и се огледа с покъртителна безнадеждност в очите. Мярна Индианеца Джо и възкликна:

– О, Индианецо Джо, нали ми обеща, че никога няма да...

– Този нож твой ли е? – и шерифът му натика ножа в лицето.

Потър щеше да падне, ако не бяха го подхванали и настанили на земята. После промълви:

– Нещо ми казваше, че ако не се върна тук и не намеря... – Той потръпна, махна безсилно с ръка и продължи: – Кажим им, Джо, кажим им – вече няма какво да губя...

А после Хъкълбери и Том се облешиха, загубили ума и дума, докато слушаха как коравосърдечният лъжец най-спокойно разказва. Те очакваха всеки миг пратен от Бога гръм от ясно небе да се стовари върху главата му и се зачудиха защо ли гръмотевицата се бави толкова. А когато той свърши и си остана жив и здрав, колебливият им порив да нарушат клетвата си и да спасят живота на набедения убиец се изпари, защото беше ясно, че този мерзавец е продал душата си на дявола, а забъркаш ли се с дявола, загинал си.

– Защо не се махна? За какво ти трябваше да се връщаш? – подвикна някой.

– Не можах... не можах! – изстена Потър. – Искях да избягам, но сякаш не можех да отида никъде другаде освен тук!

Няколко минути по-късно Индианеца Джо все така спокойно повтори показанията си пред следователя под клетва. Когато момчетата

видяха, че гръм така и не го поразил, съвсем се убедиха, че Джо е продал душата си на дявола. За тях сега той стана най-зловещото и най-интересното нещо, което бяха виждали, и те не можеха да откъснат омагьосаните си погледи от лицето му.

Наум решиха да го следят нощем при всеки сгоден случай с надеждата да зърнат ужасяващия му господар.

Индианеца Джо помогна да вдигнат трупа на убития и да го сложат в една каруца, за да го откарат. Тълпата потръпна и из нея се зашушна, че раната е прокървила! Момчетата решиха, че това щастливо обстоятелство ще насочи подозренията в правилна посока, но бяха разочаровани – не един от гражданите забеляза:

– Прокърви, когато беше на три крачки от Мъф Потър!

Страшната тайна и угриженията на съвестта цяла седмица след това измъчваха Том и не му даваха да спи. Една сутрин на закуска Сид рече:

– Том, ти толкова много се въртиш насън и бълнуваш, че заради теб не мога да заспя!

Том пребледня и сведе очи.

– Лош признак – рече сериозно леля Поли. – Том, какво ти тежи?

– Нищо. За нищо не се сещам. – Но ръцете на Том така се разтрепераха, че той си разля кафето.

– И само какви ги приказваш... – продължи Сид. – Снощи каза „Кръв, кръв – това е кръв!“ . И го повтори сума ти пъти. Освен това каза „Не ме измъчвайте така, ще кажа!“ . Какво да кажеш? Какво такова нещо ще казваш?

Всичко пред очите на Том заплува. Няма как да разберем какво би се случило, ала за щастие лицето на леля Поли изгуби угрижения си израз и без да иска, тя избави Том от затруднението, като каза:

– Ох! Значи е заради онова ужасно убийство. И аз почти всяка нощ го сънувам. Понякога даже сънувам, че аз съм го убила!

Мери каза, че и с нея става същото. Сид като че прие обяснението. Том се измъкна веднага щом успя да си измисли някакъв що-годе приемлив предлог. След това цяла седмица се оплаква от зъбобол и всяка вечер стягаше брадата си с кърпа. Той дори не подозираше, че нощем Сид го наблюдава и редовно разхлабва превръзката, подпира се на лакът и слуша бълнуванията му, а после отново му стяга превръзката. Постепенно обаче душевните му тревоги утихнаха, а зъбоболът му втръсна и биде зарязан. И да бе успял Сид да разбере нещо от несвързаното ломотене на Том, той си траеше.

На Том му се струваше, че съучениците му никога няма да

престанат да водят следствия над умрели котки и така непрекъснато да му припомнят за неговите тревоги. Сид забеляза, че при тези разследвания Том никога не иска да бъде следователят, макар обичайно да бе тарторът във всяко ново начинание. Забеляза и че Том никога не искаше да е свидетел, което също беше странно. Не пропусна и това, че Том проявяваше подчертано отвращение към тези игри и все гледаше да ги избягва. Сид се чудеше, но не казваше нищо. В крайна сметка дори и на следствията им мина модата и те престанаха да мъчат съвестта на Том.

През това време на мъки и тегоби Том кажи-речи всеки ден дебнеше за сгоден момент да отиде при малкото зарешетено прозорче на затвора и да пуска контрабанда на „убиеца“ разни дребни лакомства – каквото успееше да чопне. Затворът беше една невзрачна тухлена барака на края на града, сред едно мочурище. Нямаше пари за пазач, а и без това твърде рядко затваряха някого там. Тези малки дарове помагаша много за успокояването на съвестта на Том.

Гражданите имаха силното желание да намажат Индианеца Джо с катран, да го овъргалият в пера и да го прекарат вързан през града заради кражбата на трупове, но той всяваше такъв страх, че никой не се нае да свърши тази работа и затова я зарязаха. И двата пъти, когато го разпитваха, той прояви предпазливостта да започне показанията си с боя, без да признава за обира на гроба преди това, и затова отсъдиха, че най-мъдро би било засега случаят да не се разглежда в съда.

Глава 12

Една от причините тайните грижи да не измъчват вече толкова Том бе, че го налегнаха нови тегоби. Беки Тачър спря да идва на училище. Няколко дни Том се бори с гордостта си и се мъчи да избие това момиче от главата си, ала не успя. Вечер започна да се навърта около бащината си къща и се чувстваше много нещастен. Тя беше болна. Ами ако умре! Тази мисъл го докарваше до умопомрачение. Войните вече не го вълнуваха, дори и пиратството! Очарованието на живота си бе отишло, остана само мрачна пустота. Той заряза обръча и пръчката – никаква радост не му доставяха вече. Леля му се разтревожи и започна да изпробва върху него всевъзможни лечения – тя беше от хората, влюбени в патентованите лекарства и във всякакви новоизмъдрени методи за възстановяване и укрепване на здравето. В тези работи тя бе неуморен експериментатор. Колчем се пръкнеше нещо ново по тази линия, треска я тресеше да го пробва – не върху себе си, защото тя никога не боледуваше, а върху всеки, който си паднеше подръка. Беше абонирана за всички здравни издания и лъженаучни френологически брошурки. Помпозното невежество, с което бяха тъпкани те, за нея беше като свеж въздух. Всичките им тъпоумия за проветряването на стаите, за това как да лягаш и да ставаш, какво да ядеш и какво да пиеш, колко гимнастика да правиш, какво състояние на духа да поддържаш и що за дрехи да носиш за нея си бяха същинско Евангелие. Тя изобщо не забелязваше, че списанията всеки месец гromят всичко онова, което бяха препоръчали предишния. Беше простодушна и честна, затова лесно им ставаше жертва. Събираше всичките шарлатански списания и шарлатански лекове и така, въоръжена до зъби, яздеше сивия си кон, метафорично казано, и адът следваше подире си. Но дори не подозираше, че за страдащите си близки тя съвсем не е предрешен ангел изцелител и ханаански балсам.

В момента най-новата мода беше водолечението и униинето на Том си дойде като неочаквано щастие. Всяка сутрин тя го извеждаше навън призори, закарваше го в бараката за дърва и изсипваше върху му цял потоп от ледена вода, а после, за да се съвземе, го бършеше с кърпа, която дращеше като ренде. Сетне го увиваше в мокър чаршаф и го завиваше с одеяла, докато дори и душата му се изпотеше и, както казваше Том, „жълтите петна по нея не избиеха през порите“.

Ала въпреки всичко това момчето ставаше все по-кахърно и все по-

бледо, и все повече отпаднаше духом. Тя прибави към досегашните процедури и горещи вани, седящи вани, душеве и потапяния. Момчето си оставаше скръбно като катафалка. За да помогне на водолечението, тя му приложи и диета с рядка овесена каша и пластири за обриви. Изчисли колко може да поеме Том, все едно че беше гърне, и всеки ден го наливаше с всевъзможни фалшиви цярове.

Том вече се отнасяше напълно безучастно към тези изтезания, което изпълни сърцето на старата жена с ужас. Това безразличие трябваше да бъде сломено на всяка цена. Точно тогава тя чу за първи път за пенкилера и веднага поръча огромни количества. Опита го и душата си се изпълни с благодарност. Това бе просто огън в течна форма. Заряза и водолечение, и всичко и вложи цялата си вяра в новия цяр. Даде на Том една чаена лъжичка и с дълбока загриженост зачака резултата. Тревогите си мигом стихнаха и душата си отново намери покой, защото „безразличието“ бе пропъдено. Момчето не би проявило такъв буен и възторжен дух дори и ако го беше турила да седне върху жив огън.

Том почувства, че е време да се събуди от летаргията – да, този живот бе романтичен и чудесно пасваше на униинето му, но в него вече имаше твърде малко чувства и твърде много разсейващо разнообразие. Затова той почна да крои най-различни планове как да се отърве и накрая му хрумна да се престори, че пенкилерът много му харесва. Започна толкова често да иска да му дават от него, че това дотегна на леля му и тя му каза да си налива сам и да престане да си досажда. Ако беше Сид, никакви опасения нямаше да помрачат радостта си, но тъй като ставаше дума за Том, тя започна тайничко да наблюдава бутилката. Откри, че лекарството наистина намалява, но изобщо не си хрумна, че момчето всъщност укрепва здравето на една цепнатина на пода във всекидневната.

Един ден Том тъкмо даваше поредната доза на цепнатината, когато дойде жълтият котарак на леля му. Той взе да мърка, вперил лаком поглед в лъжичката, и се заумилква да му дадат да опита.

– Питър, недей да се молиш, ако не искаш! – рече му Том.

Но Питър даде да се разбере, че иска.

– Ама сигурен ли си?

Питър беше сигурен.

– Е, щом толкова искаш, ще ти дам, защото не ми се свида, но ако не ти хареса, сам си си виновен!

Питър се съгласи. Том отвори устата му и наля пенкилер вътре.

Питър подскочи на два метра във въздуха, нададе боен вик и се юрна из стаята, като се блъскаше в мебелите, обръщаше саксии и изобщо всяваше неразбория. После се изправи на задните си крака и се впусна в лудешки танц, обзет от безумна радост, отметнал глава настрана, като изразяваше мощно на глас своето безмерно щастие. После отново се замята из къщата, сеейки по пътя си хаос и разрушение. Леля Поли влезе тъкмо навреме, за да го види как извъртя две двойни салта, нададе мощно ура за финал и изхвърча навън през прозореца, като повлече със себе си досега оцелелите саксии. Старицата се вкамени от почуда и заоглежда стаята над очила. Том лежеше на пода и издъхваше от смях.

– Том, какво го е прихванало котарака, да му се не види?

– Не знам, лельо – едва успя да отвърне Том.

– Никога не съм виждала нищо подобно! Защо ли е пощурял така?

– Наистина не знам, лельо Поли. Котараците са си такива, когато се радват.

– Ами, така ли? – в тона си имаше някаква нотка, която накара Том да застане нащрек.

– Да, госпожо. Поне аз така мисля, де.

– Ти си мислиш значи?

– Да, госпожо.

Старицата се наведе. Том я гледаше с интерес, усилен от тревога. Твърде късно той се досети накъде бие тя. Издайническата дръжка на лъжичката стърчеше изпод покривката на леглото. Леля Поли я вдигна и я размаха. Том трепна и сведе очи. Леля Поли го хвана за обичайната дръжка – ухото му – и го чукна здравата по главата с напръстника.

– Е, сър, защо ви бе да причинявате това на горката безсловесна твар?

– От жал към него, та нали той си няма леля!

– Нямам бил леля! Дръвник такъв! Какво общо има това?

– Ужасно много общо! Защото ако имаше леля, тя щеше да му изгори всички вътрешности! Щеше да му опече червата, без да мисли, все едно че е човек!

Изведнъж леля Поли я обзеха угризения. Това поставяше всичко в съвсем нова светлина – което беше жестоко за котката, можеше да е жестоко и за момчето. Тя омекна и си дожаля. Очите си се насълзиха, тя постави ръка на главата на Том и каза нежно:

– Аз го правех за твое добро, Том... и то наистина ти се отрази добре.

Том я погледна в очите. Зад сериозната му физиономия едва-едва

прозираше усмивчица.

– Знам, че си го правила за мое добро, лелю – също както аз направих добро на Питър. Не съм го виждал да припка така от...

– О, стига вече, Том, преди пак да си ме ядосал. Опитай се поне веднъж да бъдеш послушен и няма да ти давам повече лекарство.

Том пристигна в училище по-рано от необходимото. Биеше на очи, че, странно, напоследък това се случва всеки ден. И днес както винаги напоследък той се мотаеше около училищната порта, вместо да играе с другарите си. Каза, че бил болен и наистина изглеждаше така. Преструваше се, че гледа другаде, но всъщност гледаше към пътя. След малко се зададе Джеф Тачър и лицето на Том светна. Той се загледа нататък, ала после печално се извърна. Когато Джеф дойде, Том го заприказва и взе предпазливо да извърта разговора към Беки, но този празноглавец така и не захапваше стръвта. Том гледаше ли гледаше и се изпълваше с надежда винаги когато пред очите му се развееше някоя рокличка, но щом видеше, че не е момичето, което той очакваше, намразваше веднага онази, която носеше рокличката. Най-сетне рокличките престанаха да се появяват и Том потъна в униние. Влезе в празното училище, седна и застрада. Тогава на входа се появи още една рокличка и сърцето на Том подскочи. В следващия миг той изхвърча навън и се разбесува като индианец: крещеше, смееше се, гонеше момчетата, прескачаше оградата с риск за живота и крайниците си, правеше цигански колела и челни стойки – изобщо извършваше всички геройства, които му хрумваха, като непрекъснато хвърляше крадешком погледи да провери дали Беки Тачър го е забелязала. Но тя сякаш нищичко не забелязваше – дори не го поглеждаше. Възможно ли бе изобщо да не го е видяла? Той започна да извършва подвизите си съвсем близо до нея – обикаляше я с бойни викове на уста, грабна шапката на едно момче и я метна на покрива на училището, вмъкна се в една група момчета, като ги насъбаря във всички посоки и сам се просна под носа на Беки, като едва не повали и нея. Тя се врътна, вирна нос и той я чу да казва:

– Хм! Някои хора се мислят за голяма работа и вечно се перчат!

Бузите на Том пламнаха. Той стана от земята и се изниза, смазан и съкрушен.

Глава 13

Решението бе взето. Том бе изпаднал в безрадостно отчаяние. Всички го изоставиха, едничък приятел си няма, казваше си той. Никой не го обичаше. Узнаеха ли докъде са го докарали, сигурно щеше да ги хване жал. Той се опитваше да постъпва праведно и да се разбира с всички, ала те не му позволяваха. Е, щом нямаше угодия и те толкова искаха да ги отърве от себе си, така да е! А за последствията нека си го обвиняват, какво пък толкова? Имаше ли право да недоволства онзи, който няма приятели? Да, най-сетне бяха успели да го принудят: той щеше да хване кривия път. Избор нямаше.

Вече почти беше изминал „Медоу Лейн“, когато звуците на училищния звънец, призоваващ учениците в час, стигнаха слабо до слуха му. При мисълта, че никога, никога вече няма да чуе този тъй познат звън, той изхлипа. Да, много тежко му бе, ала бе принуден. Щом го бяха прогонили да се скита немил-недраг в студения, равнодушен свят, трябваше да се подчини – но им прощаваше. Хлипанията му зачестиха и се усилиха.

Тъкмо в този миг насреща му се зададе неговият сърдечен приятел Джо Харпър, който също гледаше мрачно и явно таеше в душата си велик и зловещ план. Ясно бе, че тук са се събрали „две души, обладани от една мисъл“. Като бършеше очи с ръкав, Том заразправя, че бил твърдо решен да избяга от жестокостта и липсата на всякакво състрадание въкъщи, че ще тръгне да се скита по широкия свят и никога вече няма да се върне. Накрая изрази надеждата, че Джо няма да го забрави.

Но тук излезе найяве, че Джо бе смятал да отправи същата молба към Том и нарочно бе тръгнал да го издирва. Майка му го нашибала с пръчка за това, че Джо бил изпил някаква сметана, дето той дори не бил близвал и нищичко не знаел за нея. Ясно било, че си е омръзнал и си мечтаела той да се махне. Е, щом е така, на него не му оставало нищо друго, освен да се подчини на желанието си. Надявал се тя да е щастлива и никога да не съжали, че е прокудила клетото си синче да се скита из този коравосърдечен свят, да страда и накрая да умре.

Докато вървяха и доверяваха скърбите си един на друг, двамата се договориха да се подкрепят един друг като братя и никога да не се разделят, докато смъртта не ги избави от теглилата им. После всеки започна да излага своя план. Джо смяташе да става отшелник, да заживее в

някоя затънтена пещера, да се храни с корички хляб и накрая да умре от студ, от нищета и от скръб. Но след като изслуша Том, той призна, че животът на престъпника си има очевидни преимущества и се съгласи да стане пират.

На три мили от Сент Питърсбърг, там, където река Мисисипи се разлива на повече от една миля на ширина, имаше дълъг, тесен, обрасъл с дървета остров, в чийто горен край имаше плитчина – прекрасно място за среща на изгнаници. Беше необитаем и се намираше по-близо до отсрещния бряг, плътно обрасъл с гъста гора, в която човешки крак почти не стъпваше. Така че двамата решиха да се заселят именно там, на Джаксъновия остров. Кого точно ще подложат на пиратските си набези – за това изобщо не си помислиха. После издириха и Хъкълбери Фин, който начаса се съгласи да влезе в бандата, защото на него му беше все едно каква кариера ще избере – те всичките бяха еднакви за него. Разделиха се с уговорката да се срещнат на едно усамотено място на брега, на две мили нагоре от градчето, в любимия си час – а именно, в полунощ. Там имаше малък дървен сал, който възнамеряваха да отвлечат. Всеки щеше да донесе въдици и кукички и каквито провизии можеше да откъне по най-скришен и тайнствен начин, тъй, както подобава на разбойници. И преди следобедът да се изниже, те, изпълнени със сладка гордост, разпространиха новината, че скоро в града „нещо щяло да се разчуе“. Всички, на които подхвърлиха този мъгляв намек, бяха предупредени „да си държат езика зад зъбите и да чакат“.

Около полунощ Том пристигна с един варен свински бут и още разни дреболии и се скри в гъстия храсталак на една стръмнина над мястото на срещата. Звездите сияеха, цареше пълен покой. Огромната река се бе ширнала като притихнал океан. Том се ослуша, ала нито звук не нарушаваше тишината. После подсвирна тихичко по особен начин. Изпод стръмнината му отговориха. Том подсвирна още два пъти – и на този сигнал отговориха по същия начин. После един предпазлив глас попита:

– Кой е там?

– Том Сойер, Черния отмъстител от Карибско море! Кажете си имената!

– Хък Фин Кървавата ръка и Джо Харпър Страшилището на моротата!

Том им беше дал тези прякори, взети от любимите му книги.

– Добре. Кажете паролата.

В злокобната нощ два пресипнали гласа произнесоха едновременно страшната дума:

– Кръв!

После Том търколи надолу бута и се спусна след него, като се поожули и си съдра тук-там дрехите. От стръмнината се слизаше по една лесна и удобна пътечка, минаваща покрай брега, но тя не предлагаше трудностите и опасностите, така ценени от пиратите.

Страшилището на моретата бе донесъл грамадно парче бекон и бе видял голям зор, докато го домъкне. Фин Кървавата ръка бе откраднал един тиган и голяма пачка полуизсушени листа от тютюн. Носеше и няколко царевични кочана, за да си направят лули. Но никой от пиратите не пушеше, нито пък дъвчеше тютюн, освен той самия. Черния отмъстител от Карибско море заяви, че и дума не можело да става да тръгнат на път, без да си набавят огън. Умна мисъл – по онова време тамошните хора изобщо не знаеха какво е кибрит. Забелязаха, че на един голям сал на стотина метра по-нагоре по реката тлее огън, промъкнаха се тайно там и си взеха една главня. Те превърнаха цялото начинание във величествено приключение – постоянно си шъткаха и спираха внезапно с пръст на уста, стискаха дръжките на въображаемите си кинжали и със зловещ шепот раздаваха заповеди: „шавне ли врагът, да забият кинжала в него до дръжката“, защото „мъртъвците не издават никого“. Знаеха много добре, че всички салджии са в града и или обикалят магазините, за да подновят запасите си от провизии, или се наливат по кръчмите, но въпреки това нямаше никакво оправдание да се държат неподобаващо на истински пирати.

Не след дълго отплаваха – Том беше капитанът, Хък гребеше със задното весло, а Джо – с предното. Том стоеше в средата на сала, свъсил вежди и скръстил ръце и издаваше заповеди с приглушен, неумолим шепот:

– Обърни платното към вятъра!

– Тъй вярно, сър!

– Дръж прав курс, прав кууурс!

– Прав курс, сър!

– Дай встрани един румб!

– Встрани един румб, сър!

Тъй като момчетата караха сала равномерно право към средата на реката, тези заповеди несъмнено бяха давани само „за показ“ и всъщност не означаваха нищо.

– Кои платна са вдигнати?

– Долните, марселите и кливерите, сър!

– Вдигнете бомбрарселите! Горے, на възетата – половин дузина на

форстенстакселите! Хайде по-живо!

– Тъй вярно, сър!

– Разтворете гротбрамсела! Шкотовете! Нагласи според вятъра! Да-
вайте, юнаци!

– Тъй вярно, сър!

– Рулят на подветрената страна! Ляво на борд! Готови за среща с
вражеския кораб! Ляво на борд! Хайде, моряци! Смело напред! Дръж
прав кууурс!

– Прав курс, сър!

Салът премина средата на реката, момчетата го насочиха направо и
налегнаха веслата. Нивото на водата не беше високо и затова течението
не беше много силно – две-три мили в час. През следващите три четвър-
ти час те не обелиха и дума. Сега салът отминаваше далечното градче.
Две-три мъждукащи светлини показваха къде се намира то. По това
време градът спеше спокойно отвъд обвитата в мъгла водна шир, обси-
пана със звезди като със скъпоценни камъни, без да подозира какви ве-
лики събития се случват в този миг. Черния отмъстител стоеше непод-
вижно със скръстени ръце и „хвърляше последен поглед“ към мястото,
където бе преживял толкова радости, а после и такива страдания. Искаше
му се Тя да можеше го види сега как се носи по бурното море към
опасностите и смъртта с безстрашно сърце, устремен към своята гибел с
мрачна усмивка на уста. Почти никакви усилия не костваше на въобра-
жението му да премести Джаксъновия остров толкова далеч, че градът
да не се вижда оттам, и затуй той „хвърляше последен поглед“ на род-
ния си град с разбито и същевременно доволно сърце. Другите двама
пирати също „отпряха последен поглед“, при това толкова дълго, че
насмалко да се оставят потока да ги отнесе и да подминат острова. Но се
усетиха навреме за опасността и успяха да я избегнат. Около два часа
през нощта салът заседна в плитчината на двеста метра от горния край
на острова и се наложи да цапат напред-назад из водата, докато прене-
сат на брега целия си товар. На сала имаше едно старо платно и те го
опънаха в шубраците като навес, под който скриха провизиите. Самите
те обаче при хубаво време щяха да спят под открито небе, както приля-
гаше на разбойници.

Накладоха огън до един голям пън на двайсет-трийсет крачки вдън
тъмната гора, изпържиха си в тигана бекон за вечеря и ометоха полови-
ната от запаса от царевични питки. Славно беше да се пирува тъй волно
и буйно сред девствените гори на още неизследван, необитаем остров,
далеч от хорските селения! Тримата си обещаха никога повече да не се

завърнат към цивилизацията. Пламъците осветяваха лицата им и хвърляха червеникави отблясъци върху извисяващите се дървета – колони на техния горски храм, по лъскавите листа и гирляндите от дива лоза.

Когато и последното хрупкаво парченце бекон бе изядено и бе излапана и последната дажба царевични питки, момчетата се изпънаха на тревата, доволни-предоволни. Можеха да си намерят и по-прохладно място, но не искаха да се лишат от такъв романтичен детайл като жаркия лагерен огън!

– Ех, че веселба! – възкликна Джо.

– Щуро е! – отвърна Том. – Какво ли щяха да кажат другите момчета, ако можеха сега да ни видят?

– Какво ли? Щяха да се пукнат от завист, че и те не са тук! Нали, Хъки?

– Така си е – отвърна Хъкълбери. – На мен поне така ми е добре. Нищо повече не искам. Обикновено все не си дояждам, а и тук никой няма да дойде да те бие и тормози, без нищичко да си му направил!

– Ей това е живот за мен – заяви Том. – Никой не те кара да ставаш сутрин и да ходиш на училище, и да се миеш, и всичките му разни тъпотии! Разбираш ли, Джо, на пиратите, когато са на суша, не им се налага да вършат нищо, а отшелниците трябва постоянно да се молят, пък и с това тяхно самотуване никак не им е весело.

– Така си е то – съгласи се Джо. – Ама аз не бях мислил много за това. Сега, като видях какво е да си пират, разбирам, че много повече ми харесва!

– Виждаш ли – продължи Том, – сега хората вече не почитат толкова отшелниците като едно време, но пиратите са винаги на уважение! Пък и отшелникът трябва да спи на най-твърдата земя, която намери, и да носи власеница, и да си посипва главата с пепел, и да стои на дъжда, и...

– Защо пък носят власеници и си посипват главите с пепел? – полюбопитства Хък.

– Отде да знам. Обаче няма как да изклинчат. Щом си отшелник, значи трябва. Ако ти станеш отшелник, и ти ще трябва да ги правиш тия работи.

– Да бе, как пък не! – тросна се Хък.

– Ами какво щеше да правиш тогава?

– Хич не знам, ама такива работи – не!

– Ама, Хък, няма как иначе! Как щеше да се измъкнеш?

– Просто нямаше да го изтърпя и щях да офейкам.

– Да офейкаш! Тогава нямаше да си отшелник, ами жив безделник! Срам за всички отшелници!

Кървавата ръка не отговори – беше си намерил по-интересно занимание. Току-що бе издълбал един царевичен кочан и прикрепил към него едно кухо стебло. После натъпка лулата с тютюн, разпали я с едно живо въгленче и издуха облак уханен дим. Хък тънеше в блаженство и разкош. Другите пирати му завиждаха за величественния порок и тайно решиха да го придобият час по-скоро. След малко Хък каза:

– А какво правят пиратите?

– Живот си живеят – отвърна Том. – Пленяват кораби и ги изгарят, а жълтиците вземат и ги закопават на страшни места на техния остров, където има призраци и всякакви твари, дето пазят съкровищата, а всички на кораба убиват. Карат ги да вървят по една дъска над вълните със завързани очи...

– Жените ги замъкват на острова – поправи го Джо. – Те не убиват жени.

– За жените си прав – съгласи се Том. – Не ги убиват, защото са много благородни. Пък и жените винаги са красавици.

– И какви дрехи носят само – най-разкошните! Леле мале! Целите в злато, сребро и диаманти! – възкликна въодушевено Джо.

– Кой това? – попита Хък.

– Как кой, ами пиратите!

Хък отчаяно огледа парцалите си.

– Аз май не съм облечен подходящо за пират – рече той печално. – Но други дрехи нямам.

Другите момчета го успокоиха, че много скоро щял да си набави великолепни дрехи, стига само да започнат с похожденията си. Успяха да го убедят, че на първо време и жалките му дрипи стават, макар че богатите пирати, преди да се заловят с тоя занаят, гледали да се обзаведат с подходящ гардероб.

Постепенно разговорът утихна и сънят започна да притваря клепките на малките бездомници. Лулата се изхлузи от пръстите на Кървавата ръка и той заспа дълбоко, както спят уморените хора с чиста съвест. На Страшилището на моретата и Черния отмъстител от Карибско море им беше по-трудно да заспят. Те си казаха молитвата наум, легнали, защото тук нямаше кой да ги кара да коленичат и да се молят на глас. Всъщност си бяха наумили изобщо да пропуснат молитвите, но ги беше страх да отидат чак толкова далеч, защото току-виж ги треснала някоя

гръмотевица. После се унесоха в дрямка и вече заспиваха, когато ги сполетя натрапник, когото не можаха да пропъдят. Този натрапник се наричаше съвест. В душите им се прокрадна смътен страх, че са направили лошо, като са избягали. После се сетиха за откраднатите мръвки и тогава се започнаха истинските терзания. Опитаха се да спорят със съвестта, като си припомнях, че десетки пъти са отмъквали бонбони и ябълки, но тя не се примири с подобни мижави оправдания. Най-сетне започна да им се струва, че няма къде да избягат от недвусмисления факт, че да задигнеш някоя сладка си е просто пакост, а да присвояваш бекон, свински бутове и тем подобни ценности си е чиста кражба. А нали една от Божиите заповеди забраняваше да се краде! Затова те млъчешком решиха, докато са в тоя занаят, пиратските им набези никога повече да не бъдат омърсявани от такива престъпления като кражбата.

Съвестта се съгласи на примирие и нашите така чудато непоследователни пирати кротко заспаха.

Глава 14

Когато Том се събуди на сутринта, той се зачуди къде се намира. Надигна се, разтърка очи и се огледа – и чак тогава се сети. Зората бе прохладна и сива, в дълбоката, всепроникваща горска тишина витаеше възхитително чувство на покой. Ни листец не трепваше, ни звук не нарушаваше размишленията на великата Природа. По листата и тревите като мъниста блестяха капки роса. Огънят бе покрит със слой бяла пепел, а над него се издигаше синкава струйка дим. Джо и Хък още спяха.

Далеч навътре в гората се обади птица, друга си отговори, а след малко се разнесе и чуването на кълвач. Лека-полека, докато хладната сива утринна мъгла побеляваше, звуците се умножаваха и животът се пробуждаше. Пред замисленото момче се разкри чудото на Природата, която постепенно се разсънваше и се залавяше за работа. Една зелена гъсеничка пропълзя по мокро от росата листо. От време на време тя издигаше във въздуха две трети от тялото си и „душеше наоколо“, а после продължаваше нататък. „Взема мярка“ – помисли си Том. Когато тя по своя воля се приближи до него, той замря неподвижно като камък, а надеждите му ту избуяваха, ту рухваха в зависимост от това, дали създанието се приближаваше към него или бе склонно да тръгне в друга посока. И когато най-сетне тя изви тялото си във въздуха и няколко мъчителни мига размишлява, а после решително полази по крака на Том и тръгна да пътешества по него, сърцето му се преизпълни с радост. Това означаваше, че скоро ще има нови дрехи и нямаше съмнение, че те щяха да бъдат пищна пиратска униформа! Шествие от мравки изпълзя сякаш отникъде и те до една се заловиха за работа: една от тях мъжествено награби умрял паяк, към пет пъти по-голям от нея, и го потътри нагоре по дънера на едно дърво. Червена калинка на точки се изкачи на една главозамайващо висока трева. Том се наведе над нея и издекламира:

– Калинке-малинке, бърже литвай към дома, къщичката ти гори, челядта ти е сама!

Калинката веднага литна да спасява децата си. Момчето никак не се изненада – то отдавна знаеше, че стане ли дума за пожар, по-лековерни от калинките няма. Той неведнъж бе подлагал на изпитание тяхното простодушие. След това изпълзя един торен бръмбар, който упорито тикаше пред себе си топката от тор. Том го докосна, за да види как ще свие крачката си и ще се престори на умрял. Птиците вече вдигаха

страшна врява. Един дрозд – присмехульникът на Севера – кацна на едно дърво над главата на Том и изви трели във възторжен захлас, като имитираше съседите си. После една сойка прелетя във въздуха като синьо пламъче и кацна на една клонка толкова близо, че ако Том се пресегнеше, можеше да я хване. Тя килна глава настрани и заоглежда непознатите с огромно любопитство. Една сива катерица и някакво едро животно от рода на лисиците изприпкаха край тях, като от време на време спираха, оглеждаха момчетата и им цвъртяха насреща. Тези диви твари надали досега бяха виждали човек и като че не знаеха дали да се страхуват или не. Цялата Природа вече се бе събудила и оживила. Дългите копия на слънчевите лъчи пронизваха тук-там гъстия листак. Няколко пеперуди пърхаха във въздуха.

Том разбута другите двама пирати и всички заедно хукнаха с радостни викове към реката. Само след минута-две те захвърлиха дрехите си и започнаха да се гонят и да играят на прескочикобила в бистрата вода около плитчината. Никак не ги теглеше към градчето, което спеше в далечината зад величествената водна пустош. Някакво блуждаещо течение или малко понадигналата се вода бе отнесла сала им, но те чувстваха единствено задоволство – това сякаш изгаряше моста между тях и цивилизацията.

Върнаха се в лагера прекрасно освежени, с преизпълнени от радост сърца и ужасно изгладнели. Скоро огънят отново лумна. Хък намери наблизко изворче с бистра, студена вода. Момчетата си направиха чаши от дъбови кори и листа от дървото хикори и решиха, че водата, подсладена от очарованието на дивата гора, би заместила що-годе достойно кафето. Джо се залови да реже бекон за закуска, но Том и Хък го помолиха да изчака. Двамата намериха едно затънтено местенце край брега, което обещавахе добър улов, хвърлиха въдиците и почти на мига бяха възнаградени. Търпението на Джо още не се бе изчерпало, когато двамата се върнаха с един хубавичък шаран, два костура и едно малко сомче – провизии, с които можеше да изхраниш цяло семейство. Изпържиха рибата заедно с беконата и останаха направо смаяни – никога досега не бяха яли такава вкусна риба. Те не знаеха, че колкото по-бързо след улавянето изпържиш сладководната риба, толкова по-апетитна е тя, а и не се замислиха какви чудесни подправки са спането на открито, игрите на чист въздух, къпането и преди всичко големият глад.

След закуска те полегнаха на сянка, докато Хък изпуши една лула, а после тръгнаха на изследователска експедиция из гората. Скитаха се весело, прескачаха повалени гнили дънери, промъкваха се през гъсти

шубраци и сред величествените властелини на леса, обкичени от върха до земята с висящи диви лози, символи на кралската им власт. Сегиз-тогиз се натъкваша на закътани полянки, покрити с килим от трева и украсени с цветя като със скъпоценни камъни.

Откриха много неща, които ги зарадваха, ала нищо, което да ги смае. Установиха, че островът е дълъг около три мили и широк около четвърт миля. От отсрещния бряг го отделяше тесен пролив, широк има-няма двеста метра. Час по час те влизаха във водата да плуват и се върнаха в лагера чак привечер. Бяха твърде изгладнели и нямаха търпение да ловят риба, но пък се наядоха до насита със студено пушено свинско, а после се излегнаха на сянка и се заприказваха. Но разговорът скоро започна да утихва и накрая съвсем замря. Покоят, тържественото безмълвие на гората и самотата започваха да влияят на духа на момчетата. Те се умислиха. В душите им се прокрадна някакъв неясен копнеж, който не след дълго придоби смътни очертания – започваше да им домъчнява за вкъщи. Дори и Фин Кърватата ръка се замечта за къщните прагове и празните бъчви. Но те до един се срамуваха от проявената слабост и никой не смееше да изкаже мислите си на глас.

От известно време насам до ушите на момчетата смътно достигаше някакъв особен звук, който идваше от далечината – също както понякога усещаме тиктакането на часовника, без да се заслушваме. Но сега този тайнствен звук се чуваше по-ясно и натрапчиво. Момчетата се стреснаха и се ослушаха. Последва продължително мълчание, дълбоко и ненарушавано от нищо, и най-сетне откъм далечината се разнесе глух и заплашителен тътен.

– Какво е това?! – възкликна полугласно Джо.

– И аз това се чудя – прошепна Том.

– Не е гръмотевица – избърбори със страхопочитание Хъкълбери. – Защото гръмотевиците...

– Тихо! – прекъсна го Том. – Слушайте и не приказвайте.

Изчакаха, както им се стори, цяла вечност, а после същият приглушен тътен наруши тържествената тишина.

– Да идем да видим.

Те скочиха на крака и хукнаха към брега, откъдето се виждаше градът. Разтвориха крайбрежните шубраци и се загледаха към реката. Малък параход плаваше по течението на около миля по-надолу от градчето. Широката му палуба гъмжеше от народ. Множество лодки сновяха наоколо или плаваха по течението в близост до парахода, но момчетата не можеха да определят какво правят хората в тях. Скоро откъм борда

на парахода бликна мощна струя бял дим, която се разсея и се превърна в мързеливо стелещ се облак, а след това до слуха на момчетата достигна онова същото глухо боботене.

– Разбрах! – възкликна Том. – Някой се е удавил!

– Точно така! – потвърди Хък. – И миналото лято беше същото, когато се удави Бил Търнър! Стрелят с оръдие над водата и удавникът изплува на повърхността. Да, а освен това слагат живак в самуни хляб и ги пускат по водата и когато на дъното има удавник, хлябът спира точно над него.

– Да, чувал съм за това – обади се Джо. – Чудя се какво ли спира хляба?

– О, според мен работата не е толкова в хляба. Важното е какво казват над него, преди да го пуснат по водата.

– Ама то няма такова нещо! – възрази Хък. – Виждал съм как го правят – изобщо не му баят!

– Странна работа – рече Том. – Сигурно са му баяли наум. То иначе не може! Това всеки го знае.

Другите две момчета се съгласиха, че Том говори разумно, защото някакъв си прост самун, без да са му баяли, надали ще действа толкова разумно, когато го пратят да върши такава сериозна работа.

– Как ми се иска сега да съм там! – каза Джо.

– И на мен – обади се Хък. – Какво ли не бих дал, за да знам кой е удавникът!

Момчетата продължиха да се ослушват и да гледат. Изведнъж на Том му просветна и той възкликна:

– Момчета, аз знам кой се е удавил! Ние!

В този миг те се почувстваха герои. Това бе величествен триумф! За тях тъгуват, жалят, сърца се късат заради тях, сълзи се леят, надигат се угризения за жестокостта, с която са се отнасяли към нещастните погубени момченца, душите се изпълват с разкаяние и жалост, ала напусато. Но най-хубавото беше, че целият град приказва за клетите удавници и всички момчета завиждат на тяхната ослепителна слава. Това бе прекарасно. Струвало си значи да бъдеш пират!

Започна да се смрачава и параходчето отново възобнови редовните си рейсове през реката, а лодките изчезнаха. Пиратите се върнаха в своя лагер. Те ликуваха, изпълнени с тщеславие от новопридобитото величие и колосалните тревоги, които бяха докарали на гражданството. Наловиха риба, сготвиха я и я излапаха за вечеря, а после се впуснаха да гадаят какво ли мислят и говорят за тях в градчето. Рисуваха си такива картини

на всеобща скръб и страдание, че разглеждането им доставяше грамадно задоволство. Но когато нощните сенки ги обгърнаха, приказките постепенно утихнаха и те седяха, загледани в огъня, а мислите им явно блуждаеха надалеч. Възбудата бе вече преминала. В главите на Том и Джо се загнезди мисълта за домашните, на които тяхната чудесна лудория надали се струваше толкова весела, колкото на тях самите. Обзеха ги лоши предчувствия. Ставаше им все по-тревожно и по-криво, на два-три пъти от устните им неволно се отрони въздишка. Най-сетне Джо подметна свенливо, със заобикалки, уж само за проверка, нещо в смисъл, как биха се отнесли другите към едно завръщане в цивилизацията... не точно сега, но...

Том го срази с насмешки. Хък, който така или иначе нямаше къде да отиде, подкрепи Том. Разколебалият се набързо „се обясни“ и се зарадва, че успя да излезе от затруднението съвсем леко опетнен от подозрения в малодушие и тъга по дома. Сега-засега бунтът бе успешно потушен.

С напредъка на нощта Хък заклюма, а скоро и захърка. Последва го и Джо. Том лежеше неподвижно, опрян на лакътя си, и гледаше втренчено двамата. Най-сетне той се изправи предпазливо на колене и затършува из тревата на трепкащата светлина на пламъците. Вдигна и огледа няколко тънки, навити на руло бели кори от чинар и накрая избра две, които му се сториха подходящи. После коленичи до огъня и с мъка надраска нещо на всяка от тях с червената боя. Едната нави и пъкна в джоба на самото си, а другата сложи в шапката на Джо и я премести малко по-настрани от собственика си. Сложи в шапката и няколко безценни момчешки съкровища – сред тях парче тебешир, гумена топка, три риболовни кукички и едно от онези топчета, дето били „чиста проба кристал“. После се запромъква предпазливо на пръсти между дърветата, докато не се отдалечи толкова, че вече не можеха да го чуят, и хукна стремглаво към пясъчната плитчина.

Глава 15

Няколко минути по-късно Том газеше в плитчината към илинойския бряг. Преди водата да му стигне до кръста, вече бе изминал половината път. Течението беше силно и му пречеше да гази, затова той уверено заплува към брега, до който оставаха стотина метра. Загребваше косо срещу течението, но то го влечеше надолу по-бързо, отколкото очакваше. Все пак най-сетне доплува до брега и тръгна покрай него, докато не намери удобно ниско място и излезе от водата. Бръкна в джоба си, убедил се, че кората си е на мястото и пое през гората покрай брега. Дрехите му бяха вир вода и оставяха вадички подире му. Малко преди десет часа той излезе на едно открито място срещу града и видя парахода, спрял в сянката на дърветата до високия бряг. Всичко бе притихнало под блестящите звезди. Той се промъкна надолу по брега, като се озърташе на четири очи, плъзна се във водата, преплува няколко метра и се качи в лодката, привързана към кърмата на парахода. После легна на дъното си под напречните седалки и зачака задъхан.

След малко прозвъня пукната камбана и един глас изкомандва: „Отплаваме!“ След минута-две носът на лодката щръкна над вълните, вдигнати от колелата на парахода, и пътешествието започна. Том се радваше, че е успял, защото знаеше, че това е последният рейс на парахода за тази вечер. След дванайсет-петнайсет проточили се минути колелата спряха, Том се прехвърли през борда и заплува в мрака към брега. Преди да излезе на брега, преплува петдесетина метра надолу по течението, за да не се натъкне на случайни минувачи.

После побягна по най-безлюдните улички и не след дълго се намери при задния двор на леля Поли. Прескочи оградата, промъкна се до пристройката и надзърна през прозореца на всекидневната, който светеше. Вътре седяха леля Поли, Сид, Мери и майката на Джо Харпър и разговаряха. Бяха насядали покрай леглото, а леглото беше между тях и вратата. Том се приближи до вратата и започна внимателно да вдига резето. После бутна полека вратата и тя изскърца. Продължи да бута предпазливо, като се сепваше при всяко скърцане, докато прецени, че би могъл за пропълзи вътре на колене. Мушна глава през вратата и се прокрадна.

– От какво затрептя така пламъчето на свещта? – зачуди се леля Поли. Том забърза. – Сигурно вратата се е отворила. Ами че да! Като се

почнаха разни странни работи, та нямат свършване. Сид, върви да я затвориш.

Том успя да се шмугне под леглото тъкмо навреме. Полежа, докато дишането му се успокои, а после пропълзя толкова близо, че почти можеше да докосне крака на леля си.

– Но, както казах – заговори леля Поли, – той иначе не беше лош, само дето не слушаше. Беше луда глава, вършеше пакости, щурееше като младо жребче, ама лошо никога на никого не е искал да стори. Такова добро сърце имаше! – и тя се разплака.

– И моят Джо беше същият – все измисляше разни дяволии. Дай му на него пакости да върши, но нямаше по-самопожертвувателно и по-добро момче от него. Да ми прости Господ – като се сетя, че го пребих заради оная сметана, а хич не се сетих, че сама я изхвърлих, защото се беше вкиснала! Никога вече няма да го видя тук, на този свят – никога, никога, никога, ох, горкото ми онеправдано момченце! – и госпожа Харпър зариде така, като че си се късаше сърцето.

– Надявам се, че на Том му е по-добре там, където е сега – обади се Сид. – Но ако тук бе слушал малко повече...

– Сид! – Том усети сърдития поглед на старицата, макар да не го виждаше. – Думица да не си казал срещу моя Том сега, когато вече го няма на този свят! Господ ще се погрижи за него, господинчо, ти няма какво да се тревожиш! О, госпожо Харпър, не зная как ще свикна с мисълта, че вече го няма! Не знам, просто не мога! Той ми беше такава утеха, макар така да мъчеше старото ми сърце...

– Бог дал, Бог взел... Да се слави името Господне! Но каква мъка... ох, каква мъка! Ами че съвсем скоро, едва миналата събота, моят Джо хвърли бомбичка право под носа ми и аз така го блъснах, че чак го съборих на земята! Отде да зная, че толкова скоро... о, да можеше това да се повтори, щях да го прегърна и да го благословя...

– Да, да, да, много добре ви разбирам, госпожо Харпър, чудесно ви разбирам! Вчера по обяд моят Том взе, че напои котака с пенкилер и онова ми ти зверче едва не срути къщата до основи! И аз, да ми прости Господ, го чукнах по главата с напръстника – горкото момченце, така да си загине! Но мъките му вече се свършиха. А последните думи, които го чух да изрича, бяха упреци...

Този спомен бе твърде тежък за старицата и тя съвсем се съкруши. Том също бе започнал да подсмърча, макар да му беше мъчно най-вече за самия него. Чу, че Мери плаче и от време на време вметва по някоя блага дума за него и накрая мнението му за себе си се издигна до

непознати досега висоти. Ала скръбта на леля му го трогна толкова много, че той копнееше да изскочи изпод леглото и тя да се побърка от радост. Театралното великолепие на този жест много блазнеше душата му, но той устоя на порива и не помръдна от мястото си.

Продължи да слуша и по доловените откъслечни думи разбра, че отначало са смятали, че момчетата са се удавили, докато плуват. После се разбрало, че малкият сал го няма. Накрая някои от момчетата се досетили, че изчезналите са обещали „скоро нещо да се разчуе“ из градчето. Умните глави свързали едното с другото и стигнали до заключението, че момчетата са отплавали със сала и скоро ще се появят в съседното градче надолу по реката. Но по обяд намерили сала, забит в брега на Мисури на пет-шест мили надолу от града и всяка надежда угаснала. Удавили са се, няма как иначе – инак гладът би ги подгонил към къщи преди падането на нощта, ако не и по-рано. Бяха убедени, че сигурно са се удавили в течението по средата на реката, защото инак момчетата бяха добри плувци и щяха да успеят да доплуват до брега. Сега бе сряда вечерта. Ако до неделя телата им не се намереха, значи вече нямаше никаква надежда и в неделната сутрин щяха да ги опеят. Том изтръпна.

Госпожа Харпър, разридана, пожела лека нощ и се нареди да си тръгва. И тогава внезапен порив хвърли двете безутешни жени в прегръдките една на друга и те плакаха, докато им полекне, а после се разделиха. Докато пожелаваше лека нощ на Сид и Мери, леля Поли се разнежи повече от всякога. Сид подсмръкна два-три пъти, а Мери се разплака от душа.

Леля Поли коленичи и започна да се моли за Том така трогателно, така горещо, с такава безмерна обич, преливаща в думите си и старческият си глас, че преди да свърши молитвата, Том отново се обля в сълзи.

Дълго след като тя си легна, той трябваше да лежи, без да мърда, защото от време на време тя надаваше сърцераздирателни възклицания и се мяташе неспокойно в леглото. Най-сетне тя притихна – само сегизтогиз простенваше в съня си. Момчето се измъкна изпод леглото, изправи се полека, затули с длан свещта и се загледа в леля си. Сърцето му преливаше от жалост към нея. Той извади кората от чинар и я остави до свещта. Но после се присети за нещо и се разколеба. Лицето му се озари от щастливо хрумване и той припряно мушна кората обратно в джоба си. После се наведе, целуна съсухрените устни, прокрадна се навън и пусна резето.

Стигна обратно до пристанището – там нямаше жива душа и той храбро се качи на парахода, защото знаеше, че в момента там няма

никой освен пазача, а той имаше навика да се прибира вътре и да заспива като труп. Отвърза лодката от кърмата, плъзна се в нея и загребва предпазливо нагоре по течението. След като измина около миля нагоре по реката, започна да гребе напреки на реката и налегна здравата греблата. Пристана до брега безупречно – бе свикнал да го прави. Много му се искаше да плени лодката, защото би могла да мине за кораб, т.е. за плячка, достойна за пират, но знаеше, че ще претърсят до шушка всичко за нея и това можеше да ги насочи по тяхната следа. Затова слезе на брега и потъна в гората.

Седна и дълго си почива, като се мъчеше да не заспи, а после се помъкна изтощен към лагера. Нощта преваляше. Когато стигна плитчината, слънцето отдавна бе изгряло. Почина си и чак когато слънчевите лъчи позлатиха голямата река в цялото си великолепие, скочи във водата. Малко по-късно, цял вир-вода, стигна лагера и чу как Джо казва:

– Не, Хък, Том няма да ни подведе, той ще се върне! Няма да дезертира. Той знае, че това е позор за един пират – гордостта не би му позволила да го стори! Нещо си е наумил, но чудя се какво ли?

– Да, ама тия работи са вече наши!

– Почти, Хък, но не съвсем. Тука пише, че са наши, ако не се върне за закуска.

– Ето го и него! – възкликна Том и влезе величествено в лагера. Това имаше грандиозен драматичен ефект.

Не след дълго бе приготвена обилна закуска от бекон и риба и момчетата се заловиха да я нагъват, а междувремежно Том им разказа приключенията си (като доста ги поукраси). Когато разказът свърши, те се бяха възгордели и надули до немай къде. После Том се скри в едно засенчено потайно местенце и спа до обяд, а другите двама пирати се подготвиха за риболов и изследователски походи.

Глава 16

След закуска пиратската банда тръгна към плитчината на лов за яйца от костенурка. Те обикаляха насам-натам и ръчкаха пясъка с пръчки и щом намереха рохкаво място, коленичиха и започваха да ровят с ръце. Понякога изравяха по петдесет-шейсет яйца от една дупка! Яйцата бяха съвсем кръгли и бели, големи почти колкото орех. Същата вечер те си устройха знаменит пир с пръжени яйца и още един в петък сутринта.

След закуска те се разлудяха на пясъка – скачаха и се гонеха и хвърляха на бегом дрехите си, докато не останаха голи-голенички, а после продължиха да лудуват далеч навътре в плиткото. Силното течение сегиз-тогиз им подкосяваше краката, но така ставаше още по-весело. Понякога всичките се навеждаха и се плискаха с вода, постепенно се приближаваха все повече един към друг, извърнали глави, за да избегнат пръските, и започваха да се боричкат, докато по-силният не събореше съседа си във водата. Тогава цопваха всички наведнъж с преплетени ръце и крака и изскачаха навън, като пръхтяха, плюеха вода, смееха се и се мъчеха да си поемат дъх – всичкото това едновременно.

Когато най-сетне капнаха от умора, те притичаха и се проснаха върху сухия горещ пясък, лежаха, зариваха се в него, а после отново хукнаха към водата и повториха представлението. Най-сетне им хрумна, че голата им кожа много прилича на трико с телесен цвят. Затова нарисуваха в пясъка кръг и разиграха цирк – с трима клоуни, защото никой не би отстъпил на ближния си тази най-славна роля.

След това извадиха топчетата и си поиграха с тях на какви ли не игри, докато и това не им омръзна. После Джо и Хък отново поплуваха, но Том не посмя, защото откри, че докато си е събувал панталоните, е смъкнал от глезена си и връвта с нанизана на нея дрънкалка от гърмяща змия и се зачуди как така кракът му не се е схванал досега без защитата на този тайнствен талисман. Не се осмели да влезе във водата, докато не го намери, но дотогава другите две момчета вече се бяха уморили и им се искаше да си починат. Лека-полека те се пръснаха и тогава на всеки му домъчня за дома и всички се загледаха с копнеж отвъд ширналата се река, там, към дремещото под лъчите на слънцето градче. Том се усети, че с палеца на крака си изписва в пясъка „Беки“. Заравни написаното и се разсърди на себе си заради проявената слабост, ала въпреки това го написа пак – не можеше да се съдържи. Пак го изтри и избяга от

изкушението, като привика другите две момчета и се присъедини към тях.

Но на Джо съвсем му бяха потънали гемиите. Толкова му беше мъчно за вкъщи, че вече не можеше да понася това нещастие. Още малко и щеше да се разплаче. И на Хък му беше тъжно. Том отчаяно се мъчеше да се прикрива. Той си имаше тайна, която все още не бе готов да издаде, но ако не приключе скоро с тази обещаваща размирица тъга, щеше да му се наложи да я разкрие. И той каза, като се мъчеше да изглежда весел:

– Момчета, бас лояв, че на този остров и преди е имало пирати. Ще го изследваме отново. Сигурно са скрили тук някъде някое съкровище. Какво ще кажете, ако се натъкнем на някое прогнило ковчеже, пълно със злато и сребро,... а?

Но предложението му възбуди съвсем слаб ентузиазъм, който утихна без никакъв отговор. Том се пробва да ги съблазни и с още едно-две предложения, но и те се провалиха. Работата беше съвсем обезкуражаваща. Джо седеше, ровичкаше с пръчка в пясъка и изглеждаше много мрачен. Най-сетне каза:

– Момчета, хайде да се откажем. Искам да се прибера вкъщи. Тук е толкова пусто.

– О, не, Джо, полека-лека ще ти мине – увери го Том. – Само си помисли колко много риба можем да ловим тук!

– Риботовът не ме интересува. Искам да се прибера вкъщи.

– Ама, Джо, няма друго такова място за плуване!

– Плуването не струва. Мен то май даже никак не ме интересува, като няма кой да ми го забранява. Сериозно, искам да си ида вкъщи.

– Ох, ама какво си бебе! Домъчня ти за мама, а?

– Да, много ми е мъчно за мама даже. И на теб щеше да ти е мъчно, стига да имаше майка. Не съм по-голямо бебе от теб! – и Джо заподсмърча.

– Е, да оставим ревливото бебе да си ходи при мама, а, Хък? Горкичкото, колко му се иска да я види! Да си я гледа, щом иска. На теб тук нали ти харесва, Хък? Ние с тебе оставаме, нали?

– Д-д-да – отвърна Хък без никакво въодушевление.

– Никога повече няма да ви проговоря, докато съм жив – заяви Джо и стана. – Дотук бях! – и той мрачно се дръпна настрани и започна да се облича.

– Чудо голямо! – заяви Том. – Че на кого ли му е притрябвало да му говориш? Върви си у дома да ти се смеят. Хубав пират, няма що! Ние

дватама с Хък не сме ревльовци. Ние ще останем, нали, Хък? Той нека си върви, щом иска. Сигурно все някак ще я караме и без него.

Ала Том се притесни и се разтревожи, като видя, че намусеният Джо продължава да се облича. Безпокоеше го и копнежът, с който Хък наблюдаваше приготовленията на Джо, и злокобното му мълчание. След малко Джо, без да каже и дума на раздяла, се запъти към илинойския бряг. Сърцето на Том се сви. Той погледна Хък. Хък не издържа на погледа му и сведе очи, а после рече:

– Том, и аз искам да си вървя. И без това вече ми беше много самотно, а сега ще стане още по-зле. Том, хайде и ние да си вървим.

– Аз пък не ща! Вие си вървете, като искате. Аз съм решен да остана.

– Том, по-добре ще е да си вървя.

– Върви си, че кой ти пречи?

Хък засъбира разхвърляните си дрехи и каза:

– Иска ми се и ти да дойдеш, Том. Помисли си, пък ние, като стигнем брега, ще те почакаме.

– Има да си чакате!

Хък се отдалечи печално. Том го сподиря с поглед, а сърцето му се късаше от желание да потъпче гордостта си и да ги настигне. Надяваше се момчетата да спрат, но те продължаваха бавно да се отдалечават. Внезапно му се стори, че става много тихо и самотно. Той поведе последна борба с гордостта си, а после се втурна подир другарите си с вик:

– Чакайте! Чакайте! Имам да ви казвам нещо!

Те спряха и се обърнаха. Когато Том ги настигна, той започна да им разкрива тайната си, а те слушаха навъсени, но щом усетиха какъв е номерът, нададоха бойни викове и заявиха, че това било „разкошно!“ и че ако им бе казал от самото начало, изобщо нямало да си тръгнат. Том си измисли някакво оправдание, но всъщност досега си бе мълчал от страх, че дори и тази велика тайна не би ги задържала задълго. Затова бе решил да я държи в запас като последно изкушение.

Момчетата весело се върнаха в лагера и отново се заиграха, като не спираха да бърборят за изумителния план на Том и да се възхищават на неговата гениалност. След апетитния обяд от риба и яйца Том заяви, че иска да се научи да пуши. Джо също се въодушеви от идеята и каза, че и той иска да пробва. Хък направи лули от царевични кочани и ги натъпка. Дватама новаци досега не бяха пушили нищо друго освен пури от лозови листа, но от тях щипеше на езика и изобщо не ги смятаха за достойни за истински мъже.

Те се проснаха, подпряха се на лакти и започнаха да пафкат, много плахо и предпазливо. Димът имаше неприятен вкус и те се позадавиха, но въпреки това Том заяви:

– Ама то било много лесно! Де да знаех, отдавна да съм се научил!

– И аз така – подкрепи го Джо. – То било нищо работа!

– Колко пъти съм ги гледал хората как пушат и ми се е искало да се науча... Но не подозирах, че ще мога! – възкликна Том.

– То и с мен беше същото, нали, Хък? Нали си ме чувал и аз да ги говоря тия? Нека Хък да каже.

– Да, и то колко пъти! – потвърди Хък.

– И аз съм го казвал – продължи Том. – Стотици пъти! Веднъж при кланицата – не си ли спомняш, Хък? Там беше и Боб Танър, и Джони Милър, и Джеф Тачър също беше. Не помниш ли, че го казах, Хък?

– Точно така – съгласи се Хък. – Него ден бях изгубил едно бяло топче. Не, предишния ден беше.

– Ето на, казах ли ти! – възкликна Том. – И Хък си го спомня.

– Мисля, че цял ден бих могъл да пуша лула – заяви Джо. – Изобщо не ми става лошо.

– Нито пък на мен – каза Том. – По цял ден мога да пуша! Бас държа обаче, че Джеф Тачър няма да може.

– Джеф Тачър! Че той като дръпне два пъти и ще рухне на земята! Само му дай да пробва и ще види той!

– И още как! И Джони Милър също – ще ми се да го видя как ще се справи!

– Ох, недей! – възкликна Джо. – Главата си залагам, че Джони Милър никаква няма да я свърши. Само да дръпне и ще се просне.

– Тъй си е, Джо! Как ми се иска да ни видят сега момчетата!

– И на мен!

– Хей, момчета, недейте да казвате на никого! И някой път, когато са наблизко, аз ще дойда при тебе и ще кажа: „Да ти се намира лула, Джо? Пуши ми се“. А ти, така нехайно, все едно това е нищо и никакво, ще ми отговориш: „Да, старата ми лула е у мен, имам и още една, но тютюнът ми не го бива“. А пък аз ще кажа: „О, карай да върви, стига да е серт“. Тогава ти ще извадиш лулите и най-спокойно ще си запалим, и ще ги гледаме как се блещат!

– Дявол да го вземе, Том, ама че весело ще бъде! Ще ми се да беше още сега!

– И на мен! И като им кажем, че сме се научили, когато сме били пирати, ще си умрат от завист, че не са били с нас!

– Направо ще се пукнат! Бас държа!

И разговорът продължи все в този дух, но скоро започна да замира и да става все по-несвързан. Умълчаваха се все по-дълго и, чудна работа, храчеха и плюеха все по-често. Всяка пора в устите им се превърна в извор – едва успяваха да изплюят насъбралата се под езика им слюнка и да предотвратят потопа. Но въпреки всичките им усилия тя влизаше в гърлото и започваше да им се гади. И двете момчета сега изглеждаха много бледи и нещастни. Лулата на Джо изпадна от безчувствените му пръсти. Последва я и лулата на Том. И двата извора бликаха буйно, а двете помпи работеха с всички сили. Най-накрая Джо промълви с немощен глас:

– Изгубил съм си ножчето. Май ще е добре да го потърся.

Том предложи с разтреперани устни, като се запъваше:

– Ще дойда с теб да ти помогна. Ти върви нататък, а аз ще потърся около извора. Не, ти няма защо да идваш, Хък – сами ще го намерим.

И така, Хък седна и чака цял час. Стана му самотно и той тръгна да търси другарите си. Те лежах в гората, далеч един от друг. И двамата бяха бледи и спяха непробудно. Но нещо му подсказа, че и да са сгазили лука, вече им няма нищо.

На вечеря никой от тях не бе особено приказлив. И двамата изглеждаха смирени и когато след ядене Хък натъпка лулата си и понечи да натъпче и техните, те отказаха, защото нещо не им било добре, сигурно на обяд са яли нещо, което не им е понесло.

Някъде към полунощ Джо се събуди и разбута и другите. Тегнеше мрачен задух, който сякаш предвещаваеше злини. Момчетата се сгушиха едно в друго и потърсиха дружелюбието на огъня, макар жегата и задухът да ги потискаха. Не помръдваха, напрегнати в очакване. Нищо не нарушаваше тържествената тишина. Отвъд отблясъците на огъня всичко тънеше в черен мрак. Не след дълго трепна сияние, което озари листака и угасна. След време последва нов проблясък, малко по-силен. По-късно – още един. Сред клоните на дърветата се разнесе слабо, като въздишка стенание. Момчетата почувстваха мимолетен полъх по бузите и потръпнаха при мисълта, че край тях е преминал нощният дух. Всичко притихна. А после някакъв странен проблясък превърна нощта в ден и освети съвсем отчетливо всяка тревичка около краката им. Освети и три бледи, уплашени лица. В небесата глухо проектя гръм, стовари се върху земята и лека-полека утихна, като мърмореше кисело в далечината. Лъхна студен вятър, листата зашумоляха, а пращинките пепел от огъня се завихриха във въздуха като снежинки. Яростно сияние отново освети гората и

мигом гръмна гръм, който сякаш сцели върховете на дърветата над главите на момчетата. Падна дълбок мрак и те се вкопчиха с ужас един друг. Няколко едри капки дъжд изплюяха в листата.

– Момчета, бързо под навеса! – извика Том.

Те хукнаха нататък, като се препъваха в корени и лозови стебла. Всеки се бе юрнал в различна посока. Свируп вятър разлюля дърветата и засвири в клоните им. Още не изгаснала една ослепителна светкавица, блясваше втора, а оглушителните гръмотевици ехтяха безспир. А после рукна проливен дъжд и засилващият се ураган го погна надолу към земята като водопад. Момчетата си подвикваха, ала воят на вятъра и грохотът на гръмотевиците напълно заглушаваха гласовете им. Все пак един по един те най-сетне се добраха до навеса и се напъхаха под него – премръзнали, уплашени и мокри до кости. Но поне не бяха сами в нещастieto си, за което се чувстваха благодарни. Не можеха да разговарят – дори и да успееш да надвикат останалите шумове, старото платно плющеше бясно. Бурята все повече се развихряше. Не след дълго платното се откъсна от вървите и вихърът го поде. Момчетата се уловиха за ръце и побягнаха, като се препъваха и ожулваха, към скривалището на един голям дъб на брега на реката. Битката се бе разгоряла. Под неспирния огън на пламтящите в небесата светкавици всичко долу се виждаше ясно очертано, без никаква сянка: огъващите се дървета, разбушувалата се река, цялата в бяла пяна, прииждащите разпенени гребени на вълните, които хвърляха пръски, смътните очертания на високи скали от другата страна, надничачи през облачната завеса и през косо падащия воал на дъжда. Сегиз-тогиз някое грамадно дърво не издържаше и с трясък се сгромолясваше сред по-младите фиданки, а неспирните гръмотевици се превърнаха в оглушителни взривове – остри, пронизителни, неопишимо ужасни. Най-сетне бурята така се развилня, сякаш искаше да разпръсне острова на парчета, да го изгори, да го залее чак до върховете на дърветата, да го издуха, да оглуши всяко живо същество на него и всичкото това в един и същи миг. Ужасна бе тази нощ за младите бездомници без покрив над главата.

Но най-сетне битката свърши, войските на бурята се оттеглиха, а заплахите и ропотът им все повече и повече утихваха. Отново се възцари мир. Момчетата се върнаха в лагера, стъписани от страх, но откриха, че са имали поне мъничко късмет: големият чинар, под който се подслоняваха за сън, бе рухнал, повален от гръм, но поне не са били под него, когато страшното се бе случило.

Всичко в лагера бе подгизнало, включително огънят, защото като

всички на техните години и нашите трима момци бяха проявили нехайство и не бяха взели никакви мерки срещу дъжд. Лоша работа – бяха мокри до кости и премръзнали. Лицата им красноречиво отразяваха нещастieto им, но не след дълго открия, че огънят бе пропълзъл толкова надълбоко под пъна, до който го бяха наклали (там, където той се изви-ваше, не допираше земята), че около педя от жарта не бе успяла да се намокри. И така, те се заловиха здравата за работа и най-сетне със съчки и парчета кора, останали на сухо под повалените дървета, успяха отново да разпалят огъня. После натрупаха отгоре големи изсъхнали клони и той запламтя като пещ, а сърцата им отново се изпълниха с радост. Изсушиха свинския бут и си устройиха гуляй, а после насядаха край огъня и се разприказваха за среднощното си приключение, като щедро го украсяваха. И така чак до сутринта, защото наоколо не бе останало и едно сухо местенце, където да легнат да спят.

Щом слънцето ги погали крадешком с първите си лъчи, момчетата се одрямаха. Те отидоха на пясъчния бряг и легнаха да спят. Не след дълго слънцето започна да ги припича, те се вдигнаха начумерено и започнаха да приготвят закуската. След като закусиха, се почувстваха схванати, ставите ги въртяха и отново ги налегна тъгата по дома. Том забеляза издайническите признаци и се помъчи да разведри пиратите, доколкото може. Но на тях не им беше нито до топчета, ни до цирк, ни до плуване, ни до нищо. Той им напомни за великата тайна и с това малко ги поободри. Том се възползва, за да им предложи едно ново свое хрумване: да се откажат временно от пиратството и за разнообразие да станат индианци. Идеята им допадна и не след дълго те вече бяха съблечени и нашарени от главата до петите с черна кал като същински зебри. Разбира се, всички до един бяха вождове и се юрнаха в гората да нападнат английските заселници.

След това се разделиха на три враждебни племена и започнаха да връхлитат един върху друг от засада с ужасни бойни викове и да се колят и скалпират с хиляди. Много кръв се проля този ден, поради което останаха извънредно доволни.

Щом наближи вечеря, те отново се събраха в лагера, изгладнели и весели. Но тук възникна затруднение: враждуващите индианци не можеха да разчупят заедно хляба на гостоприемството, ако преди това не сключат примирие, но това бе просто невъзможно, без да изпуснат лулата на мира. За друг обичай не бяха чували. На двама от диваците много им се щеше да си бяха останали пирати, ала нямаше как, затова те се престориха на бодри и весели и лулата започна да обикаля в кръг и

всеки пафкаше, както си му е редът.

И гледай ти, те се зарадваха, че са станали диваци, защото излезе, че са спечелили нещичко от това – откриха, че сега могат да пушат по малко, без да им се налага да си търсят изгубените ножчета. Вече не им се гадеше толкова и този път мина по-леко. Не искаха да пропиляват нещо толкова многообещаващо поради липса на старание и затова вечерта се поупражняваха предпазливо и постигнаха съвсем приличен успех. В негова чест си устройа истинско тържество. Бяха толкова горди и щастливи от новото си постижение, като че са скалпирали и одрали шестте индиански племена. И нека ги оставим да си пушат, да си бърборят и да се хвалят, защото засега те повече не ни трябват.

Глава 17

През същия този тих и спокоен съботен следобед в малкото градче никак не беше весело. Семейство Харпър и семейството на леля Поли сложиха траур, потънали в скръб и облени в сълзи. Необичайна тишина бе надвиснала над града, който бездруго си беше тих. Жителите му се занимаваха разсеяно с обичайните си работи и почти не продумваха, ала често-често въздишаха. За децата съботната почивка сякаш бе тежко бреме – играта никак не им вървеше и по някое време сами я зарязваха.

Същия следобед Беки Тачър печално бродеше из пустия училищен двор, потънала в дълбока скръб. Ала нищичко там не можеше да я утеши.

– Ах, де да можех да си върна онази пиринчена топка! – мълвеше тя сама. – Сега си нямам никакъв спомен от него! – и тя сподави напирашното в гърлото си ридание.

След малко се спря и си рече:

– Точно тук се случи. О, де да можеше да се повтори, аз нямаше да му кажа онова – за нищо на света нямаше да го кажа! Ала него го няма вече и аз никога, никога, никога повече няма да го видя!

Тази мисъл я съкруши и тя си тръгна, а сълзите се стичаха по бузите си. После пристигна цяла дружина момчета и момичета, другари по игра на Том и Джо, загледаха се през оградата и започнаха да си припомнят благоговейно как, когато го видели за последен път, Том бил направил това и това, а пък Джо бил казал еди си какво. Дори и най-малката дреболия е предвещавала нещо ужасно, както ясно се виждаше сега! Всеки, който кажеше нещо, посочваше точното място, на което е стояло всяко от изгубените момчета, и добавяше нещо от рода на „А пък аз стоях ето така, точно както стоя и сега, все едно че ти си той – толкова близо бях до него! И тогава той ми се усмихна ето така и мен като че нещо ме прихвана, като ми стана едно такова страшно! Тогава изобщо не ми беше ясно защо така, но сега го разбирам!“

После се разрази спор кой последен е видял живи загиналите – мнозина претендираха за тази печална чест и излагаха доказателства, повече или по-малко изопачени от свидетеля, и накрая, когато най-сетне се установи кой е видял последен покойниците и е разменил последни думи с тях, тези щастливци си придадоха свещена важност, а останалите ги зяпаха и им завиждаха. А едно нещастно хлапе, като нямаше с

какво чак толкова да се похвали, не без гордост заяви:

– А пък аз веднъж ядох бой от Том Сойер!

Ала кандидатът за слава се провали, защото много от момчетата можеха да кажат същото, така че тази чест се оказа твърде съмнителна. Групата се отдалечи, като продължаваше да си припомня с благоговение загиналите герои.

На другата сутрин, след като свършиха занятията в неделното училище, камбаната, вместо да зазвъни по обичайному, заби на умряло. Неделята бе твърде тиха и жалните звуци напълно подхождаха на умисленото мълчание, в което тънеше природата. Гражданите се засъбираха, като се поспираха в преддверието, за да разменят шепнешком по някоя дума за тъжното събитие. Но вътре в църквата никой не шепнеше – единствено траурното шумолене на роклите, докато жените сядаха, нарушаваше тишината. Никой не помнеше малката църквичка толкова препълнена. Най-сетне настана напрегнато, изпълнено с очакване мълчание и тогава влезе леля Поли, следвана от Сид и Мери, а зад тях семейство Харпър, всички облечени в черно. Цялото паство во главе със стария свещеник се изправи почитателно на крака и не седна, докато опечалените не заеха местата си на първата скамейка. Отново последва всеобщо мълчание, нарушавано единствено от сподавени ридания, а после свещеникът разпери ръце и зачете молитва. Запаха трогателен химн, а след него огласиха текста на проповедта: „Аз съм Възкресението и Животът“.

По време на проповедта свещеникът така картинно обрисова добродетелите на загиналите момчета, тяхната воля и усърдие и редките им достойнства, които тепърва щели да се разгърнат, че и последният човек в църквата бе убеден в правдивостта им и го гризеше съвестта, задето досега неизменно бе оставал сляп за всичко това и бе виждал единствено грешките и недостатъците на горкичките деца. Свещеникът разказа и многобройни трогателни случки от живота на покойните, разкриващи нежните им, щедри души. Не беше трудно за хората да прозрат колко благородство и красота се проявяваше в тези случки и те си спомняха с печал, че по времето, когато са се случили, те са им се сторили отявлени пакости, заслужаващи един хубав бой. С течение на прочувствения разказ енориашите все повече и повече се затрогваха и накрая дотолкова се разчувстваха, че горко заридяха в хор заедно с опечалените. Свещеникът също даде воля на чувствата си и се разплака на амвона.

В галерията се разшумоля, ала никой не забеляза. Миг по-късно църковната врата изскърца, пасторът вдигна просълзените си очи над

кърпичката и се вкамени! Един чифт очи, а после и втори проследиха погледа му, а после, сякаш обзети от единен порив, всички се вдигнаха на крака и се облешиха срещу тримата мъртъвци, които вървяха по пътеката между седалките – Том най-отпред, след него Джо, а най-подире плахо и смутено ситнеше Хък, омотан в парцалите си. Досега те се бяха спотайвали в галерията, където не се качваше никой, и бяха изслушали собствената си погребална служба!

Лея Поли, Мери и семейство Харпър се хвърлиха върху възкръсналите и ги задушиха с целувки, като неспирно благодаряха на Господ за тяхното спасение, а горкичкият Хък стоеше засрамен и хич не знаеше какво да прави и къде да се скрие от толкова недружелюбни погледи. Той тъкмо се канеше да се изниже тихомълком, когато Том го дръпна и рече:

– Лельо Поли, така не е честно! Някой трябва да се зарадва и на Хък!

– Но разбира се, че му се радват! И аз се радвам да го видя, горкото сираче! – и тя го заля с такъв порой от нежности, че го накара да се почувства още по-неловко отпреди.

Изведнъж свещеникът се провикна колкото му глас държи:

– Да възхвалим Господа, който ни обсипва със своята благодат! Пейте... пейте с цялата си душа!

И всички запяха. Старият благодарствен химн се извиси и гръмна ликуващо и докато покривът се тресеше от това ликуване, Том Сойер, пиратът, оглеждаше наобиколилите го, преизпълнени със завист негови връстници, и дълбоко в душата си призна, че това е най-величественият миг в живота му.

Когато хората тръгнаха да се разотиват, те си говореха помежду си, че едва ли не им се иска отново да ги направят на глупаци, само и само отново да чуят този благодарствен химн, изпят така вдъхновено.

Този ден Том в зависимост отменящите се настроения на леля Поли получи повече шамари и целувки отколкото за цяла година преди това и така и не разбра кое от двете изразяваше по-силно лелината му благодарност към Бога и обичта си към него самия.

Глава 18

Това бе великата тайна на Том – той бе намислил да се завърне у дома заедно със своите братя пирати и да присъства на собственото си погребение. В събота привечер те доплаваха до брега на Мисури върху една греда и слязоха на суша на пет-шест мили под града. Преспяха в крайградската гора, а по изгрев се промъкнаха по задните улички и си доспаха в църковната галерия сред бъркотията от изпотрошени пейки.

В понеделник сутринта на закуска леля Поли и Мери бяха много нежни с Том и изпълняваха всяко негово желание. Разговаряха необичайно много и по някое време леля Поли каза:

– Е, Том, не че това не беше смешно – да накарате всички да страдат кажи-речи цяла седмица, докато вие сте се веселили. Но жалко, дето си толкова коравосърдечен, че да оставиш и мен да се мъча така! Щом си преплавал реката върху греда, за да отидеш на собственото си погребение, можеше да наминеш и насам и някакси да ми известиш, че не си мъртъв, а само си избягал.

– Да, Том, би могъл – подкрепи я Мери. – И съм убедена, че щеше да го направиш, стига да се беше сетил.

– Щеше ли, Том? – попита леля Поли и лицето си грейна мечтателно. – Кажи, щеше ли да го направиш, ако се беше досетил?

– Ами... право да си кажа, не знам. Това щеше да развали всичко.

– Том, надявах се, че поне малко ме обичаш! – рече леля Поли с такава покруса, че момчето се смути. – Ако поне се беше сетил, макар и без да го направиш, все щеше да е нещо...

– Ех, лельо, това не е беда – застъпи се за него Мери. – Той Том си е такъв, вятърничав – все бърза и изобщо не се замисля.

– Толкова по-жалко! Сид щеше да се замисли. А освен това щеше да дойде и да ми извести! Том, някой ден ти ще се обърнеш назад, ала вече ще е твърде късно... И тогава ще ти се прииска поне мъничко да си помислил за мен, когато това нищичко не ти е струвало.

– Стига, лельо – много добре знаеш, че те обичам! – възкликна Том.

– Щеше ми се да е не само на думи, а и на дело.

– Много ми се иска да се бях сетил! – възкликна разкаяно Том. – Но аз те сънувах, лельо! А това все е нещо, нали?

– Не е кой знае какво – и котките сънуват. Но все е по-добре от нищо. И какво сънува?

– Ами в сряда през нощта те сънувах как седиш до леглото, а Сид до сандъка за дърва и Мери до него.

– Точно така беше. Винаги така сядаме. Радвам се, че насън си се сетил поне толкова за нас.

– Също сънувах, че и майката на Джо Харпър е тук.

– Ама тя наистина беше тук! Нещо друго сънува ли?

– О, сума ти работи. Но сега всичко ми е мътно.

– Опитай се да си спомниш... ще можеш ли?

– Ами... струва ми се, че вятърът духна... духна...

– Напрегни си ума, Том! Вятърът е духнал нещо... хайде!

Том притисна пръсти в челото си и след една тревожна минута каза:

– Сетих се! Сетих се! Духна свещта!

– Господи помилуй! Продължавай, Том... продължавай!

– Струва ми се, че ти каза: „Според мен тази врата...“.

– Продължавай, Том!

– Чакай само да си припомня малко... само мъничко. О, да – ти каза, че според теб вратата се е отворила.

– Да, точно така казах, досущ същото! Нали така, Мери? Продължавай!

– И после... и после... ами, не съм много сигурен, но май накара Сид да отиде да... да...

– Да? Кажй? Какво го накарах, Том? Какво го накарах?

– Ами, накара го... накара го... да я затвори.

– Божичко! В живота си не съм чувала подобно нещо! Върви разправяй, че сънищата са празна работа! Сирини Харпър трябва да узнае това час по-скоро! Ха, да я видя сега как ще се измъкне и ще почне ли пак да ми разправя за суеверия! Разказвай, Том!

– О, оттук нататък вече ми е ясно като бял ден. После ти каза, че аз не съм бил лош, а само съм бил пакостник и непослушен, и немирнен като... като жребче ли беше, какво беше...

– Точно така казах! Боже милостиви! Карай нататък, Том!

– После ти се разплака.

– Да, точно така, разплаках се! И то не за пръв път! А после...

– После госпожа Харпър също се разплака и каза, че Джо бил съвсем същият и че много си се щяло да не го е била заради някаква сметана, дете самата тя я била изхвърлила...

– Том! Ти си бил осенен от Светия Дух! Този сън е бил пророчески, да знаеш! Мили Боже... разказвай, Том!

– После Сид каза, че... каза, че...
– Според мен нищо не съм казал! – обади се Сид.
– Да, Сид, каза! – намеси се Мери.
– Млъкнете и оставете Том да продължи! Какво каза Сид, Том?
– Каза... струва ми се, каза, че се надява там, където съм отишъл,
да ми е по-добре, но щяло да е по-хубаво, ако съм бил по-добър...
– Ето на, чу ли! Дума по дума го каза!
– А ти му се скара да млъкне.
– Точно така си беше! Сигурно тук е идвал ангел! Да, ангел е имало
тук!

– А госпожа Харпър разказа как Джо я уплашил с бомбичка, а пък
ти си разказа за Питър и пенкилера...

– Вярно! Жива да не бях, ако не е вярно!

– А после много си говорихте за това как претърсили цялата река за
нас и че погребението щяло да е в неделя, а после ти и старата госпожа
Харпър се прегърнахте и се разплакахте и тя си тръгна.

– Точно така беше! Точно така – вярно е, както е вярно, че сега съм
точно тук, на това място! Том, ти така го разказа, все едно си го видял
със собствените си очи! А после какво стана, Том? Кажете!

– След това ми се стори, че се молиш за мен... и аз те виждах и чу-
вах всяка твоя дума. После ти си легна, а на мен ми стана толкова жал за
тебе, че взех парче кора от чинар и написах на нея: „Ние не сме умрели,
а само избягахме и станяхме пирати“ и я оставих на масата до свещта. И
ти изглеждаше толкова добра, докато спеше, че аз се приближих, наве-
дох се и те целунах по устата.

– Наистина ли, Том? Наистина ли? Заради това ти прощавам всич-
ко! – и тя така стисна момчето в прегръдките си, че то се почувства послед-
ен негодник.

– Много мило, макар че е било само... насън – рече Сид сам на себе
си, но все пак достатъчно силно, че да го чуят.

– Млъкни, Сид! Насън човек прави всичко онова, което би напра-
вил и наяве. Том, ето ти една хубава голяма ябълка, която пазех за теб,
ако се намериш... а сега марш на училище! Благодаря на Бога, нашия
Отец, че те върна при мен, защото той е търпелив и милостив към онези,
които вярват в Него и спазват заповедите му. Той знае, че аз съм недос-
тойна, но ако само достойните получаваха неговата благодат и Божията
ръка помагаше само на тях в трудности, малцина щяха да се усмихват
тук, на земята, и да добиват вечен покой, падне ли дългата нощ. Хайде,
Сид, Мери, Том, тръгвайте веднага, стига вече сте ми се пречкали тук!

Децата тръгнаха за училище, а старичката се запъти към госпожа Харпър, за да съкруши нейното здравомислие, като си разкаже пророческия сън на Том. Сид прецени, че ще е по-добре да не издава какво се върти в главата му на тръгване от къщи. А то беше: „Много плитко скроено – толкова дълъг сън и без нито една грешка!“.

Какъв герой беше станал Том! Той не припкаше и не подскачаше като преди, а ходеше наперено, с достойнство, както подобава на пират, осъзнаващ, че всички погледи са приковани в него. Така си и беше. Той се опитваше да се преструва, че не забелязва как го гледат и какво си приказват, докато минава покрай тях, но за него това бе важно като хляба насъщен. По-малките момченца се тълпяха в краката му и се гордееха, че ще ги видят с него и че той ги търпи – все едно той бе барабанчикът начело на някакво шествие или пък слонът, предвождащ пътуваща менажерия при влизането си в града. Връстниците му се правеха, че изобщо не знаят за неговото бягство, но въпреки това се изяждаха от завист. Всичко биха дали, за да имат мургавата му загоряла кожа и блестящата му слава. Но Том не би се разделил нито с едното, нито с другото, дори да му предложат в замяна истински цирк.

В училище децата се отнасяха към него и Джо с такава почит и ги зяпаха с такава красноречива възхита, че много скоро двамата герои се надуха непоносимо. Те започнаха да разказват приключенията си на зажаднените слушатели, но това бе само началото, защото с такова въображение като тяхното, готово неспирно да им предоставя материал, сякаш нямаше да има край! А най-накрая, когато извадиха лулите си и най-спокойно започнаха да пуфкат с тях, славата и величието им достигна своя връх.

Том реши, че сега вече може да се отърве от Беки Тачър. Славата му бе достатъчна. Щеше да живее за славата. Сега, когато бе завоювал такава почит, Беки може би ще пожелае да се сдобрят. Е, нека си желае – ще види тя, че и той може да бъде толкова безразличен като някои хора! След малко тя пристигна. Том се престори, че не я вижда. Той се отдалечи, отиде при една групичка момчета и момичета и се заговори с тях. Не след дълго забеляза, че тя тичаше весело насам-натам с поруменяло лице и танцуващи очи и се преструваше на твърде увлечена от играта на гоненица със съученичките си – хванеше ли някоя, се заливаше от смях. Но той забеляза, че все гледа да хване онези, които са най-близо до него, и всеки път го поглежда крадешком. Това гъделичкаше злостното му тщеславие и затова, вместо да го накара да омекне, го караше още повече да се надува и още по-старателно да се прави, че не я вижда.

Не след дълго тя се отказа от гоненицата и започна нерешително да се разхожда наоколо, като изпусна една-две въздишки и току поглеждаше тайничко и с копнеж към Том. Тогава забеляза, че от всички той обръща най-много внимание на Ейми Лорънс. Остра болка я прониза, обхвана я тревога и тя се опита да си тръгне, но вероломните си крака я заведоха право при онази групичка. С престорена жизнерадост тя се обърна към едно момиче, застанало току до лакътя на Том:

– Мери Остин, лошо момиче такава! Защо не дойде на неделно училище?

– Ходих! Ти не ме ли видя!

– Не съм! Беше ли? Къде седеше?

– В класа на госпожица Питърс както винаги. Аз те видях!

– Така ли? Странно, че аз не съм те видяла. Исках да ти кажа за пикника.

– О, колко хубаво! Кой го устройва?

– Майка ми, за мен!

– Ех, че хубаво! Надявам се, че тя ще позволи и аз да дойда!

– Да, разбира се – нали пикникът е за мен! Мама ще позволи да дойдат всички, които покана аз, а аз искам ти да дойдеш!

– Колко мило! Кога ще бъде?

– Скоро. Сигурно през ваканцията.

– Ех, че ще се повеселим! Всички момчета и момичета ли ще поканиш?

– Да, всички, които са ми приятели... или искат да ми бъдат приятели – и тя хвърли крадешком поглед към Том, но точно тогава той увлечено разказваше на Ейми Лорънс за ужасната буря на острова и как светкавицата „нацепила на трески“ огромния чинар, докато той „бил на три крачки от него“.

– А може ли и аз да дойда? – попита Грейс Милър.

– Може.

– Ами аз? – попита Сали Роджърс.

– Може.

– А аз може ли да дойда? – попита Сузи Харпър. – Ами Джо?

– Може.

И така, всички от групата си изпросиха покана и пляскаха весело с ръце, щом получеха утвърдителен отговор – всички без Том и Ейми. После Том се обърна невъзмутимо, като продължаваше да говори с Ейми, и я отведе със себе си. Устните на Беки се разтрепераха и очите си се насълзиха, но тя се прикри и с престорена веселост продължи да

бърбори. Пикникът обаче вече бе загубил цялата си привлекателност... и всичко останало – също. Тя побърза да се махне оттам и да се скрие, след което „хубавичко си поплака“, както се изразява нейният пол. А после остана да седи там посърнала, с наранена гордост, чак докато звънецът би. Тогава стана с отмъстителен блясък в очите, тръсна плитки и каза, че знае какво да прави.

В междучасието Том продължи да флиртува с Ейми, изпълнен с тържествуващо самодоволство. Той не спираше да се оглежда за Беки, за да продължи да разкъсва сърцето си. Най-сетне я мярна, но изведнъж духът му се сгромоляса. Тя се бе настанила уютно на една пейчица зад училището и разглеждаше книжка с картинки заедно с Алфред Темпъл. Дватама бяха така погълнати от заниманието, а главите им се бяха склонили толкова близо една до друга над книгата, че светът около тях сякаш не съществуваше. Жарка ревност кипна във вените на Том. Той се намрази, задето е отхвърлил предложената от Беки възможност за помирение. Нарече се глупак и с всички останали тежки обиди, които му хрумнаха. Плачеше му се от яд. Докато вървяха, Ейми продължаваше да бърби весело, защото сърцето си пееше, ала езикът на Том бе скован. Той не чуваше какво му казва Ейми и колчем тя млъкнеше в очакване той да каже нещо, той само смънкваше нещо, най-често съвсем не на място. А и постоянно се връщаше зад училището, отново и отново, за да изпепелява онова омразно зрелище очите му. Нещо го теглеше нататък против волята му. И той полудяваше, като виждаше – така поне му се струваше, че Беки Тачър дори не подозира за неговото съществуване! Ала тя много добре го виждаше и разбираше, че печели битката, и се радваше, че го вижда да страда, както бе страдала тя.

Веселото бърбене на Ейми му стана непоносимо. Том намекна, че си има задължения, че трябвало да свърши разни работи, а времето лети. Ала напразно – момичето продължаваше да си чурулика. „Ох, да я вземат дяволите! – мислеше си Том. – Ще се отърва ли някога от нея?“ Най-сетне той заяви, че се налагало да се погрижи за онези работи, а тя най-непринудено отвърна, че след училище щяла да го чака. Заради това той съвсем я намрази и припряно се отдалечи.

„Поне да беше някой друг! – мислеше си Том и скърцаше със зъби. – Кое то ще да е момче от града да беше, но не и това конте от Сейнт Луис, дето си мисли, че се облича много шик и се прави на аристократ! Ти само почакай, господинчо – аз те натупах още първия ден, когато те видях в града, и пак ще те натупам! Само почакай да те спидам навън! Както те хвана и...“

И той направо спуска от бой въображаемото момче – бяхтеше въздуха с юмруци, риташе и мушкаше.

„На ти сега! На ти! О, стигало ти, затова ли ми ревеш? Стигало ти, значи? Хайде, махай се и това да ти е за урок!“

И въображаемият бой приключи с негова победа.

На обяд Том изтича до къщи. Беше му ужасно съвестно да гледа колко благодарна и щастлива е Ейми, а ревността му вече не издържаше на другото мъчение. Беки продължи да разглежда картинки с Алфред, но минутите се влачеха ли влачеха, а Том не се вясваше никакъв, за да страда. Това помрачи тържеството си и тя загуби интерес към картинките. След това дойдоха унието и разсеяността, а после и меланхолията. На два-три пъти тя чуваше шум от стъпки и наостряше уши, ала надеждите си оставаха измамни – Том все не идваше. Най-сетне тя се почувства съвсем нещастна и си се прииска да не бе стигала толкова далеч в нейното отмъщение. Горкият Алфред забеляза, че неизвестно защо тя скучае с него, и я засипа с възклицания: „О, виж тази колко е хубава! Погледни това!“. Най-сетне тя загуби всякакво търпение и отсече:

– Ох, стига си ме тормозил! Тези картинки никак не ме интересуват!

После избухна в сълзи и побягна.

Алфред скочи подире си и я заутешава, но тя го отряза:

– Махай се и ме остави на мира! Мразя те!

Момчето се спря, като се чудеше какво ли толкова е направило – тали тя му беше казала, че през цялата обедна почивка ще разглежда с него картинки, а сега бяга разплакана. Алфред се упъти към празното училище умислен. Чувстваше се унижен и сърдит. Лесно се досети каква е истината – това момиче просто го беше използвало, за да вбеси Том Сойер. От това, разбира се, омразата му към Том никак не намаля. Искаше му се да намери някакъв начин да вкара този хлапак в беля, без сам той да си изпати. Погледът му попадна върху учебника по правопис на Том. Ето го и удобния случай! Доволен, той отвори на урока за същия следобед и заля страницата с мастило.

Тъкмо в този миг Беки надникна вътре през задния прозорец и го видя, но бързо се скри, без да се издаде. После тръгна към къщи с намерението да намери Том и да му каже. Том щеше да си бъде благодарен и всичките им недоразумения щяха да свършат. Ала по средата на пътя размисли. Споменът за държанието на Том, докато тя говореше за пикника, я попари и изпълни със срам.

Затова тя реши да го остави да си изяде боя заради повредения

учебник и да го мрази цял живот.

Глава 19

Том пристигна вкъщи омърлушен и още от първите думи на леля си му стана ясно, че тук скръбта му няма да срещне съчувствие:

– Том, жив ще те одера!

– Ама какво съм направил, лельо?

– Направил си, каквото си направил! Отивам аз, старата глупачка, при Сирини Харпър и си мисля, че ще я накарам да повярва в онези дивотии за твоя сън – и я гледай ти! Тя научила от Джо, че си идвал тук и си чул целия ни разговор онази вечер! Том, не знай какво ще излезе от момче, което върши такива работи! Толкова ми е криво, като се сетя, че ме остави да отида при Сирини Харпър и така да се изложя, а ти думица да не обелиш!

Това поставяше всичко в съвсем нова светлина. Сутрешната хитрост досега се струваше на Том много хубава шега, много изобретателна. Сега тя му изглеждаше подла и мръсна и нищо повече. Той наведе глава. Нищичко не му идваше на езика. Най-сетне каза:

– Лельо, иска ми се да не го бях правил... но изобщо не помислих.

– Ох, дете, дете, ти никога не мислиш. Никога не мислиш за нищо освен за себе си! Значи можеш да се сетиш да дойдеш тук чак от остров Джаксън посред нощ, за да се присмиваш на нашите скърби и тревоги, можеш да се сетиш да ме разиграваш с разни лъжи за пророчески сънища, но изобщо не ти е хрумвало да ни пожалиш и да ни спестиш скърбите!

– Лельо, разбрах, че съм постъпил подло, но не съм искал да съм подъл! Честно, не съм искал! И освен това онази нощ не дойдох тук, за да ви се присмивам.

– Тогава защо си дошъл?

– За да ти кажа да не се тревожиш за нас, защото не сме се удавили.

– Том, Том, нямаше да има по-благодарна от мен на този свят, ако можех да повярвам, че ти е хрумнала такава добра мисъл, но ти знаеш, че нищо подобно не ти е хрумвало... пък и аз го знам, Том.

– Наистина ми хрумна, лельо! Наистина! Да не мръдна от това място, ако не е така!

– Ох, Том, не ме лъжи... моля те, недей! Така става сто пъти по-лошо.

– Не лъжа, лельо, самата истина ти казвам! Не исках да страдате,

затова и дойдох!

– Какво ли не бих дала, за да ти повярвам – това би изкупило всичките ти грехове, Том. Де да беше така, едва ли не щях да се радвам, че си избягал от къщи и си направил толкова пакости! Но просто няма смиъл – защото ако беше така, дете, защо тогава не ми каза?

– Ами разбираш ли, като започнахте да си говорите за погребение-то, веднага си представих как пристигаме и се скриваме в църквата и страшно не ми се искаше да го разваля! Затова пяхнах кората обратно в джоба си и си затряях.

– Каква кора?

– Кората, на която бях ти писал, че сме станали пирати. Сега ми се иска ти да се беше събудила, когато те целунах... Честно!

Строгите бръчки по лицето си се отпуснаха и внезапно в очите си грейна нежност.

– Наистина ли ме целуна, Том?

– Ами че да, целунах те!

– Сигурен ли си, Том?

– Съвсем сигурен съм, леля!

– Защо ме целуна, Том?

– Защото много те обичам, а ти лежеше и стенеше и на мен ми стана жал.

Думите му звучаха правдиво. Когато заговори, леля му не можа да скрие треперенето в гласа си:

– Целуни ме пак, Том! А после марш на училище и не ми досаждай повече!

Щом той тръгна, старицата начаса изтича при един шкаф и извади отвътре дрипавото сако, с което Том бе тръгнал да става пират. После изведнъж се спря със сакото в ръце и си рече:

– Не, не смей! Горкото момче сигурно е излъгало – ала това е благословена лъжа, благословена, защото ми дава такава утеха! Надявам се Господ... Зная, че Господ ще му прости, защото той излъга от добро сърце. Ала не искам да се убеждавам, че е лъжа и затова няма да погледна!

Тя остави сакото и се замисли за минута. На два пъти отново посегна към дрехата и всеки път отдръпваше ръка. Най-сетне посегна още веднъж, като този път се окуражи с мисълта: „Тази лъжа е добра... добра лъжа... няма да се оставя да ме огорчи“. И така, тя бръкна в джоба на сакото. Миг по-късно вече четеше през сълзи написаното на кората и повтаряше:

– Сега бих могла да простя на моето момченце и милион грехове!

Глава 20

Когато леля Поли целуна Том, в целувката си имаше нещо такова, че тя разсея тъгите му и отново му стана леко и весело. Той тръгна към училището и му провървя – в началото на Медоу Лейн засече Беки Та-чър. Настроението на Том винаги определяше и действията му. Без да се колебае нито миг, той изтича при нея и каза:

– Беки, днес аз се държах ужасно противно и много съжалявам! Никога, никога повече няма да правя така, докато съм жив! Моля те, нека се сдобрим!

Момичето спря и го погледна презрително в очите:

– Ще ви бъда признателна, ако не ме занимавате със себе си, господин Томас Сойер. Никога повече няма да ви проговоря.

После вирна глава и отмина. Том така се стъписа, че дори не му дойде наум да си изтърси: „На кого ли му дреме, важна госпожичке?“ и когато най-сетне се окопоти, вече беше късно. Затова не каза нищо, но бе побеснял от ярост. Мотаеше се из училищния двор и си мечтаеше тя да е момче и си представяше как, ако тя беше момче, щеше да я направи на пух и прах. Точно тогава тя му се изпречи на пътя и той си подхвърли ехидна забележка. Тя не му остана дължна и с това те скъсаха окончателно. На възмутената Беки си се струваше, че няма търпение да започне часът – така жадуваше да види как ще набият Том за изцапания учебник. Подигравките на Том бяха пропъдили и последните остатъци от намерението си да издаде Алфред Темпъл.

Горкото момиче, де да знаеше каква беда я чака! Учителят, господин Добинс, вече бе човек на средна възраст, но все още таеше несбъднати стремежи. На младини най-свидната му мечта бе да стане лекар, но бедността му отреди скромния дял на учител в малко градче. Всеки ден той изваждаше от бюрото си една тайнствена книга и докато учениците си учеха уроците, той увлечено я четеше. Държеше книгата под ключ. Нямаше хлапак в училище, който да не си умира да надникне вътре, но сгоден случай все не идваше. Всяко момче и всяко момиче си имаше някаква теория що за книга е това, но една с една не съвпаднаше, а нямаше как да се доберат до истината, заключена в чекмеджето. И ето, когато Беки минаваше покрай писалището, което се намираще близо до вратата, тя забеляза, че ключът е пхнат в ключалката! Това бе безценен миг. Тя се огледа – беше съвсем сама. В следващия миг книгата вече беше в

ръцете си. На корицата пишеше „Анатомия“ от професор еди кой си. Това нищичко не си говореше, затова тя отвори книгата и веднага попадна на илюстрацията на първа страница – красива оцветена рисунка на чисто гол човек. В този миг върху страницата падна сянка – Том Сојер се появи на вратата и съзря рисунката. Беки сграбчи книгата и я затвори, но за зла беда скъса страницата с рисунката по средата. Тя бутна книгата в чекмеджето, въртна ключа и избухна в плач от срам и от яд.

– Какъв подлец си ти, Том Сојер – да се промъкваш зад гърба на хората и да надничаш какво разглеждат!

– Аз откъде да знам, че разглеждаш нещо?

– Как не те е срам, Том Сојер! Знам, че ще ме издадеш – и тогава какво ще правя, ох, какво ще правя?! Ще ме набият, а никога досега не са ме били в училище! – Тя тропна с краче и додаде: – Бъди подлец, щом искаш! Но знам, че и на тебе ще ти се случи нещо, ти само почакай и ще видиш! Отвратителен си, отвратителен, отвратителен! – и тя отново се обля в сълзи и изхвъркна от стаята.

Том стоеше и не помръдваше, съвсем шашардисан от яростната си атака. След малко си рече: „Ама че чудачки и глупачки са това момичетата! Никога не била яла бой в училище! Чудо голямо! Че какво толкова е един бой? Ама такива са си момичетата – ужасно разглезени страхопъзли! То се знае, че аз няма да издам тази малка глупачка на стария Добинс, защото мога да си си го върна и по друг начин, а не така подло. Но какво от това? Старият Добинс ще попита кой е скъсал книгата му и никой няма да си признае. И тогава той ще направи същото, както прави винаги – ще почне да разпитва наред и когато стигне до виновника, ще го познае, без да има нужда той да си признава! Лицата на момичетата винаги ги издават – те нямат никакъв кураж! Тя ще си изяде боя. Ще си изпати Беки Тачър, пък и няма как да се измъкне! – Том поразмишлява още малко над това и додаде: – Пада си се, щом толкова си се иска и мен да ме види на същия хал... нека види какво е!“

И Том се присъедини към тълпата ученици, които играеха на двора на гоненица. След малко дойде учителят и занятията започнаха. Том учението нещо не го влечеше. Всеки път, когато погледнеше крадешком редицата на момичетата, изражението на Беки го тревожеше. Като се има предвид нейното държание, на него никак не му се искаше да я съжалява, ала въпреки това му беше жал. Не можеше да предизвика у себе си никакво подобавашо злорадство. Не след дълго той откри изцапания учебник и собствените му грижи и несгоди всецяло завладяха мислите му. Беки се отърси от печалния си унес и прояви жив интерес към

ставащото. Според нея Том нямаше как да се измъкне от затруднението, като отрича, че е излял мастилото върху учебника – и излезе права. Отричането като че единствено влошаваше положението му. Беки си мислеше, че това ще я зарадва и се опитваше да си втълпи, че наистина е така, но осъзна, че изобщо не е убедена. И когато се стигна до най-лошото, тя усети порив да стане и да издаде Алфред Темпъл, но се насили да остане на мястото си – защото, рече си тя, „той със сигурност ще ме издаде, че аз съм скъсала картинката. Няма гък да кажа, ако ще и животът му да зависи от това!“

Том си отнесе боя с пръчка и се върна на мястото си, ала никак не бе съкрушен, защото си мислеше, че като нищо може да е бутнал мас-тилницата, без да иска, върху учебника, докато са се гонели из класната стая. Беше отричал за едната чест и защото така беше прието и накрая не се бе признал за виновен само заради принципа.

Измина цял час. Учителят клюмаше на своя трон, а от жуженето на кълвящите учебниците ученици самият въздух навяваше сън. Най-сетне господин Добинс се протегна, прозя се, отключи чекмеджето и бръкна за книгата, но сякаш се зачуди дали да я вади или не. Повечето ученици го гледаха съвсем равнодушно, но сред тях имаше двама, които следяха движенията му нащрек. Господин Добинс поопипа разсеяно книгата, после я извади и се нагласи на стола да чете! Том стрелна Беки с поглед. Изражението си бе беззащитно и безпомощно – приличаше на зайче, в чиято глава е прицелено дуло на пушка. Той начаса забрави за караницата им. Бързо трябваше да се направи нещо! Още в същия миг! Но неизбежността на предстоящото сковаваше изобретателността му... Прекрасно! Озари го вдъхновение! Той ще изтича, ще грабне книгата, ще изхвърчи през вратата и ще офейка. Но само за един кратък миг неговата решителност се разколеба и шансът бе безвъзвратно загубен – учителят отвори книгата. Де да можеше Том да си върне пропиляната възможност! Но вече беше твърде късно. „Нищо вече не може да помогне на Беки“ – рече си той. В следващия миг учителят вдигна глава и огледа учениците. Този поглед накара всички да сведат очи. Имаше нещо в него, което накара дори и невинните да затреперят от страх. Настана мълчание – толкова продължително, че можеше да се преброи до десет. Гневът му все повече нарастваше. И тогава той проговори:

– Кой скъса тази книга?

Ни гък. Игла да изпуснеш, щеше да се чуе. Мълчанието продължаваше. Учителят се вглеждаше в лицата едно след друго и търсеше признаци на вина.

– Бенджамин Роджърс, ти ли скъса тази книга?

Отричане. И пак мълчание.

– Джоузеф Харпър, ти ли беше?

Отново отричане. Докато това изтезание се точеше, тревогата на Том ставаше все по-силна. Учителят огледа редиците на момчетата, позамисли се и се обърна към момичетата.

– Ейми Лоурънс?

Тя поклати глава.

– Грейси Милър?

Същият знак.

– Сюън Харпър, ти ли беше?

Пак отричане. Следващото момиче беше Беки Тачър. Том трепереше от глава до пети от вълнение и от чувство за безизходица.

– Ребека Тачър. – Том погледна лицето си, то бе преbledнало от страх. – Ти ли скъса... Не, погледни ме в очите. – Тя вдигна умолително ръце. – Ти ли скъса тази книга?

Една мисъл се стрелна като светкавица в ума на Том. Той скочи на крака и се провикна:

– Аз бях!

Цялото училище се облещи слисано срещу извършилия такова невероятно безумие. Том постоя, докато събере разпръснатите си мисли, и когато пристъпи напред, за да си получи наказанието, удивлението, благодарността, обожанието, които грееха в очите на клетата Беки, бяха достойна награда, заради която би понесъл и сто боя с пръчка! Вдъхновен от величието на собствената си постъпка, той изтърпя, без да гъкне, най-безмилостния пердах, нанасян някога от господин Добинс, и посрещна с безразличие и допълнителното жестоко наказание – да остане в училище два часа след занятията, защото знаеше коя ще го чака навън, докато пленничеството му свърши, и нямаше да смята двата скучни часа за загубени.

Същата нощ, щом си легна, Том започна да крои как да си отмъсти на Алфред Темпъл. Потънала в срам и разкаяние, Беки му бе разказала всичко, без да пропуска и собственото си предателство. Но скоро дори и жаждата за мъст отстъпи пред по-приятните размишления и когато Том най-сетне заспа, последните думи на Беки продължаваха да звучат мечтателно в ушите му:

– Том, как можеш да бъдеш толкова благороден!

Глава 21

Ваканцията приближаваше. Учителят, който поначало си беше строг, ставаше все по-строг и по-взискателен, защото искаше училището да се представи добре в деня на изпитите. Сега пръчката и линията му рядко оставяха без работа – поне що се отнася до долните класове. Само най-големите момчета и госпожиците по на осемнайсет-двайсет години отърваваха боя. А господин Добинс пердашеше здравата, защото, макар да криеше под перуката си съвсем плешиво, лъскаво теме, той все още бе в разцвета на силите си и мускулите му никак не бяха отпуснати. С приближаването на големия ден цялата склонност към тирания, която носеше в душата си, постепенно изплуваше на повърхността. Той сякаш изпитваше някакво отмъстително удоволствие от налагането на наказания и за най-дребното провинение. Вследствие на това най-малките момчета прекарваха дните си в ужас и страдания, а нощите – в кроене на планове за мъст. И никога не пропускаха удобен случай да направят някоя пакост на учителя. Но и той не оставаше назад. Възмездие за всеки успешен реванш бе толкова мащабно и величествено, че момчетата неизменно се оттегляха от бойното поле напълно разбити. Най-сетне те встъпиха в съзаклатие и скроиха план, обещаващ бляскава победа. Привлякоха към заговора сина на рисувача на табели, обясниха му плана и го помолиха за помощ. Той самият изпадна във възторг, за което си имаше съвсем сериозни основания: учителят се хранеше у тях и му бе дал предостатъчно поводи да го намрази. След няколко дни жената на учителя заминаваше на гости в провинцията, така че пред плана нямаше никакви пречки. За важните случаи учителят винаги се подготвяше, като пийваше порядъчно. Синът на рисувача на табели каза, че в навечерието на деня на изпитите, когато достопочтеният педагог се приведеше в нужното състояние, той щял да „оправи работата“, докато онзи дреме в креслото си. А после щеше да го събуди в нужния час и да го проводи в училище.

И ето, най-сетне славният ден дойде. В осем часа вечерта училището бе ярко осветено и украсено с венци и гирлянди от цветя и листа. Учителят седеше в голямото си кресло като на трон, покачен на висока платформа, а зад него бе черната дъска. Май беше доста на градус. На трите реда пейки от двете му страни и на шестте реда отпред бяха насядали градските големци и родителите на учениците. Отляво, зад

пейките, на които бяха насядали гражданите, бе издигната обширна временна платформа – на нея бяха насядали учениците, на които предстоеше да бъдат изпитани тази вечер: редици от малки момченца, толкова чистички и спретнати, че им беше чоглаво; редици от недодялани юноши; белоснежни редове от момичета и млади госпожици, облечени в тънък лен и муселин, които очевидно осъзнаваха, че ръцете им са голи, че целите са накичени със старинните дрънкулки на баба, а в косите им са заплетени розови и сини панделки и цветя. На останалите места бяха насядали учениците, които нямаше да се явяват на изпит.

И така, тържеството започна. Едно съвсем мъничко момченце стана и крайно смутено издекламира:

Очаквали ли сте такъв мъник
пред вас да заговори в този миг...

И така нататък, като придружаваше рецитацията си с болезнено отработени спазматични жестове като някаква машина – по-точно машина, която е малко нещо повредена. Но макар и жестоко наплашено, то успя благополучно да издрапа до края, поклони се отработено и се оттегли под гръмки аплодисменти.

След това едно засрамено момиченце избърбори „Мери имаше си агънце“ и т.н., направи бъдещ състрадание реверанс, получи си заслужените ръкопляскания и си седна поруменяло и щастливо.

Том Сойер пристъпи напред важно-важно и подхвана неугасимата и безсмъртна реч „Свобода ми дайте или смърт“ с яростно настървение и неистова жестикулация... и се запъна по средата. Скова го ужасна сценична треска, краката му се разтрепераха и той насмалко не се задави. Вярно, цялата публика проявяваше към него явно съчувствие, но и мълчеше, което беше още по-зле и от съчувствието. Учителят се намръщи и с това провалът стана пълен. Том се помъчи, помъчи и накрая се оттегли, напълно разбит и победен. Разнесоха се неубедителни аплодисменти, но те бързо утихнаха.

Последваха „Момчето на пламтящата палуба стоеше“, „Връхлетяха асирийци“ и други бисери на декламацията. После дойдоха упражненията по четене и битката с правописа. Малобройният клас по латински изрецитира няколко стиха с чест. Сега идеше ред на гвоздеа на програмата: собствените съчинения на младите госпожици. Всяка от тях на свой ред излизаше на предния край на платформата, прокашляше се,

разгръщаше ръкописа си (вързан с изящна панделка) и започваше да чете, като усърдно наблягаше на „изразителността“ и пунктуацията. Темите бяха все същите, разчепквани по подобни поводи от майките им, бабите им и несъмнено от всичките им прабаби по майчина линия чак до времето на кръстоносните походи. Една от темите беше „Дружбата“ и още „Спомени за миналите дни“, „Религията в историята“, „Земята на мечтите“, „За ползата от културата“, „Форми на политическата власт – сравнения и съпоставки“, „Меланхолия“, „Синовна обич“, „Сърдечни копнежи“ и т.н., и т.н.

Преобладаваща особеност на тези съчинения бе грижливо откърмената и къткана меланхолия; друга бе разточителният, пищен поток от „изящна словесност“; трета – издърпаните за ушите особено високо ценени думи и фрази, съвсем изтъркани от употреба. И още нещо много характерно, което окончателно досъсипваше тези писания – неизбежното и непоносимо поучение, размахало куцата си опашка в края на всяко едно от тях. Няма значение каква е темата – всеки път имаше сериозен напън тя така да се извърти, че да даде на всеки високонравствен и благочестив ум повод за размисъл и назидание. Очевидното лицемерие на тези поучения не бе достатъчно, за да бъде изпъдена тази мода от училищата – дори и в днешно време, и явно тя няма да бъде пропъдена, докато свят светува. В цялата ни страна няма нито едно училище, в което младите дами да не се чувстват длъжни да завършат съчинението си с проповед. И ще установите, че проповедта на най-разпуснатото момиче с най-небогоугодно поведение в цялото училище винаги е най-дългата и най-безмилостно благочестивата. Но стига вече – суровата житейска правда не е много приятна на вкус.

Да се върнем към изпита. Първото прочетено съчинение бе озаглавено „Живот ли е това?“. Може би читателят някакси ще изтърпи един откъс от него:

„По обичайните житейски пътища с какви радостни чувства младата душа предвкусва дългоочакваното празненство! Въображението трескаво рисува обагнени в розово картини на веселие. В своите мечтания сладострастната поклонница на модното светско общество вижда себе си сред развеселената тълпа и в нея са приковани всички погледи. Грациозното си тяло, обвито в белоснежни одежди, кръжи в лабиринта на весел танц; сред пъстрата празнична тълпа очите си блещят най-силно, походката си е най-лека.

В такива сладостни мечтания времето бързо отлита и идва

желаният час – тя влиза в този рай, за който така упоено е мечтала. Колко приказно изглежда всичко за омаяните си очи! Всяко ново зрелище я омагьосва повече от предишното. Но след време тя открива, че под тази лъскава повърхност се крие суета и само суета, чиито ласкателства нявга са омагьосали душата си, но сега тя грубо дразни слуха си. Балната зала е загубила очарованието си и с погубено здраве и покрусено сърце тя си обръща гръб, убедена, че земните наслади не могат да удовлетворят копненията на душата!“

И тъй нататък, и прочие. По време на четенето се разнасяше одобрителен шепот, придружен с полугласни възкличания от рода на „Колко мило!“, „Колко красноречиво!“, „Толкова вярно“ и тем подобни и след като цялото това словоизлияние приключи с една особено мъчителна поука, последваха възторжени ръкопляскания.

После стана едно слабо и нажалено девойче с лице, притежавашо „интересната“ бледност, причинявана от хапчета и лошо храносмилане, и прочете „поема“. Две строфи от нея стигат:

„Девойка от Мисури се прощава с Алабама

Алабама, ах, сбогом! Обичах те силно,
 ала с тебе сега се прощавам.
 Ах, сърцето за тебе тъгува обилно
 и споменът душата ми изпепелява!
 Волно скитах из твоите гори, тъй честита,
 бродех аз край река Талапуса
 и на Таласи слушах рева на вълните,
 и Аврора посрещах на склона на Куса!
 Не е срамно, че тежка тъга ме гнети
 и че лея аз сълзи не скришом!
 Не с чужбина прощавам се – с родни земи,
 горко, горко за тях аз въздишам!
 Аз във тебе намерих и дом, и привет,
 но напушам аз твоите долини!
 Да изстинат очи и сърцето, и ткте,
 ако ази към теб, Алабама, изстина!“

Малцина сред публиката знаеха какво значи ткте, но въпреки това поемата бе приета твърде добре.

След това излезе една мургава, черноока и чернокоса млада дама,

която направи внушителна пауза, докара си трагично изражение и зачете с отмерен, тържествен тон:

„Видение

Тъмна и бурна бе нощта. Край небесния трон не блещукаше нито звезда, но глухият тътнеж на мощни гръмотевици постоянно трептеше в ухото. Страховити светкавици пируваха сърдита в облачните небесни чертози и сякаш презираха силата, с която укроти техния бяс бележитият Франклин! Дори и бурните вихри единодушно напуснаха тайнствените си домове и бушуваха, сякаш още повече да усилят безумието на пейзажа.

В такова време на мрак и печал за човешко състрадание въздишаше душата ми. Ала вместо това...

«Най-свидна ми приятелка, съветница, утеха моя и водач... в скръбта ми – радост, в радостта – блаженство» ми се притече на помощ.

Тя се движеше като едно от онези лъчезарни създания, с които младите романтици населяват във въображението си слънчевите пътеки на рая, кралица на красотата, неукрасена с нищо освен с безмерната си красота. Толкова лека бе походката си, че бе съвсем безшумна, и ако не бе вълшебният трепет, внушен от нежното си докосване, подобно на други скромни и ненаатрапчиви красавици, и тя щеше да се изплъзне незабелязана, неочаквана. Странна печал бе изписана по чертите си, като ледените сълзи по одеждата на декември, когато тя посочи с пръст борещите се стихии навън и ме накара да размишлявам над двамата присъстващи.“

Този кошмар изпълваше към десет ръкописни страници и приключи с проповед, която така попарваше всички надежди за спасение на онези, които не принадлежат към презвитерианската църква, че му присъдиха най-голямата награда. Решиха, че това съчинение е най-прекрасното за вечерта. Кметът на градчето, докато връчваше наградата на авторката, произнесе пламенна реч, в която заяви, че никога досега не бил чувал „по-красноречиво“ произведение и че с него би могъл да се гордее самият Даниъл Уебстър⁴.

---

4. Даниъл Уебстър (1782–1852) – американски политически деец, прочут оратор – бел. авт.

Мимоходом можем да отбележим, че броят на съчиненията, в които се прекаляваше с думата „прелестен“, а човешкият опит бе наричан „страница от живота“, си беше колкото обикновено.

Сега учителят, вече дотолкова размекнат от пиенето, че го избиваше на нежност, бутна стола си встрани, обърна се с гръб към публиката и започна да рисува на черната дъска картата на Америка, за да изпита учениците по география. Но ръката му трепереше и затова се получи жалка картинка. Сподавен кикот се разнесе из залата. Той знаеше каква е причината и реши да се поправи. Започна да бърше начертаното със сунгера и да чертае отново, но сега линиите излизаха още по-разкривени, а кикотът все повече се усилваше. Той съсредоточи цялото си внимание върху работата си, решен да не се огорчава от смеха. Чувстваше, че всички погледи са впити в него, струваше му се, че е на път да постигне успех, но кикотът не само че не стихваше, а и забележително се усилваше. И как би могло да бъде иначе! Горест имаше таванска стая и точно над главата му се намираща капачка за нея. Изведнъж от този капак увисна котка, вързана с въженце за бутовете. За да не мяука, главата и челюстите си бяха омотани с парцал. Докато се спускаше бавно, тя се извиваше нагоре и се опитваше да хване с ноктите си въженцето, но после се извърташе надолу и драшеше из въздуха. Кикотът ставаше все по-силен и по-силен – котката вече се намираще само на педя от погълнатия от заниманието си учител. Надолу, още по-надолу, още мъничко надолу – и тя сграбчи отчаяно с нокти перуката му, вкопчи се в нея и заедно с трофея за миг бе издърпана горе! И какво сияние грейна от лъсналото учителско теме, защото синът на рисувача на табели го беше позлатил!

Това сложи край на изпита. Момчетата бяха отмъстени. Ваканцията бе дошла.

Забележка: Цитираните в тази глава т.нар. „съчинения“ са взети без изменения от една книга със заглавие „Проза и поезия от една дама от Запада“, но те плътно и точно следват образа на ученическите съчинения и затова никакви подражания не могат да се мерят с тях.

Глава 22

Том се записа в новото дружество „Млади застъпници на трезвността“, привлечен от лъскавата им униформа. Той обеща, че докато членува в дружеството, ще се въздържа и от пушене, дъвчене на тютюн, псувни и богохулства. А после направи ново откритие, а именно – заречеш ли се да не вършиш нещо, няма по-сигурен начин на света да зажадуваш да вършиш тъкмо това! Скоро Том се оказа разкъсан от желание да пие и да псува. Накрая то стана толкова силно, че в ордена го задържаеше единствено очакването на сгоден случай да се изфука пред хора с червения шарф от униформата. Наближаваше четвърти юли, но Том се отказа от тази мисъл още преди да е прекарал и четирийсет и осем часа в оковите на трезвността, и насочи всичките си упования към стария мирови съдия Фрейзър, който беше на смъртно легло, и тъй като беше много високопоставена личност, щяха да му организират пишно погребение, на което да присъстват всички. Цели три дни Том бе страшно загрижен за здравословното състояние на съдията и жадно дебнеше за новини. Понякога надеждите му политаха така нависоко, че той дръзко вдәдеше униформата и се кипреше с нея пред огледалото. Но на съдията, твърде обезсърчително, ту му ставаше по-добре, ту по-зле. Най-сетне обявиха, че отива към подобрене и ще оздравее. Том се възмути и се почувства оскърбен. Той веднага подаде молба за напускане, ала същата нощ съдията получи криза и умря. И Том взе твърдото решение никога повече да не вярва на такъв човек.

Погребението беше разкошно. „Младите застъпници“ шестваха важно-важно и бившият им член насмалко не пукна от завист. Ала Том пак беше свободен и това не беше малко. Вече можеше да пие и псува на воля, ала за свое учудване откри, че никак не му се ще. Простият факт, че тези неща не са забранени, прогонваше и желанието да ги вършиш, и тяхното очарование.

Скоро Том с почуда откри, че бленуваната ваканция започва нещичко да му дотяга.

Опита се за води дневник, но за три дни не се случи нищо и той го заряза.

Но ето, в града пристигна негърски оркестър с певци и направи истинска сензация. Том и Джо Харпър набързо събраха свой оркестър и цели два дни бяха щастливи.

Дори и славният Четвърти юли донякъде бе провал, защото валеше като из ведро и поради това шествие нямаше, а най-великият човек на света (поне според Том) – господин Бентън, съвсем истински сенатор на Съединените американски щати, се оказа горчиво разочарование, защото изобщо не беше към осем метра висок, дори и приблизително не можеше да ги докара.

Пристигна цирк. Три дни след това момчетата даваха циркови представления в шатри, направени от парцалени черги, срещу вход три карфици за момче и две за момиче. После зарязаха и цирка.

Дойдоха френолог и хипнотизатор, а после си заминаха и оставиха градчето по-сучно и унило от всякога.

Имаше и забави за момчета и момичета, но ги устройваха толкова рядко и там беше толкова весело, че ужасните празноти между тях им се струваха направо болезнени.

Беки Тачър бе заминала за Константинопол, за да прекара ваканцията с родителите си, така че в живота нямаше никаква радост.

Страшната тайна на убийството непрекъснато терзаше Том. Тя бе същинска язва, която не спираше да го измъчва.

После завърлува шарката.

Цели две безкрайни седмици Том бе затворник, напълно откъснат от света и неговите дела. Беше много болен и нищо не бе в състояние да го интересува. Когато най-сетне се вдигна на крака и се повлече немощно из града, откри, че тъжна промяна е засегнала всичко и всички. В града религията преживяваше възраждане и всички бяха станали ужасно набожни – не само големите, а дори и децата. Том обикаляше със сетната надежда да мерне поне едно лице на грешник, но навсякъде се сблъскваше с разочарования. Завари Джо Харпър да изучава Евангелието и тъжно обърна гръб на угнетяващото зрелище. Потърси Бен Роджърс и го намери да обикаля бедняците с кошница, пълна с религиозно поучителни брошурки. Издири Джим Холис, но той пък седна да го убеждава, че преболедуваната шарка била за него благодат, защото Господ му я пратил като предупреждение. Всяко момче, което срещаше, добавяше по цял тон още към притисналата го канара. И когато най-сетне, изпаднал в отчаяние, той хукна да търси утеха в обятията на Хъкълбери Фин и там го посрещнаха с цитат от Светото писание, сърцето му бе съкрушено. Той се помъкна към къщи и се строполи в леглото, осъзнал, че от целия град той единствен е обречен на вечни мъки в ада.

Същата нощ се изви страшна буря с проливен дъжд, ужасни гръмотевици и ослепителни светкавици. Том се зави презглава и с ужас зачака

своята гибел, защото не таеше дори сянка от съмнение, че цялата тази трескавица е заради него. Беше убеден, че е изчерпал докрай търпението на висшите сили и сега ще си получи заслуженото. Може би ако някой тръгнеше да трепе буболечка с цяла артилерийска батарея, Том би го оценил като прахосване на титанични усилия и на бойно снаряжение. Но никак не му се струваше нелепо да се вдига такава скъпа буря само и само за да се смачка такава буболечица като него.

Лека-полека бурята започна да утихва и накрая отмина, без да постигне целта си. Първият порив на Том бе да благодари на небесата и да се поправи. Вторият беше да поизчака, защото май нямаше да има повече бури.

На другия ден лекарите пак дойдоха – болестта го беше повторила. Трите седмици, които прекара по гръб, този път му се сториха цяла вечност. Когато най-сетне излезе, не чувстваше никаква благодарност, за дето бе пощаден, защото си спомни, че е сам, че е един отхвърлен окаяник. Докато се тътреше унило по улицата, се натъкна на Джим Холис, който заедно с още няколко момчета бе организирал съд и сега съдеше една котка за убийството на една птичка в присъствието на жертвата. В една закътана уличка намери Джо Харпър и Хък Фин да нагъват краден пъпеш. Горкичките! И тях, също като Том ги беше повторило.

Глава 23

Най-сетне сънливата атмосфера на градчето се раздвижи, и то бурно: определиха датата на процеса за убийството. Това незабавно стана единствената тема за разговори в целия град. Том не можеше да избяга от нея. При всяко споменаване на убийството сърцето му се свиваше, защото гузната му съвест и страховете му внушаваха, че нарочно подмятат тези забележки, за да стигнат до слуха му и така го „проверят“. Не проумяваше как биха могли да заподозрат, че той поназнайва нещичко за убийството, ала въпреки това всичките тези клюки много го притесняваха. Непрекъснато го лазеха студени тръпки. Той замъкна Хък на едно закътано местенце, за да си поприказват – ако развържеше езика си поне за мъничко, за да сподели тежкото бреме с друг страдалец, щеше да му поелекне. Но най-вече искаше да се увери, че Хък не се е издал.

– Хък, казал ли си на някого за... онова?

– За кое?

– Знаеш за кое.

– Аха... то е ясно, че не съм.

– Нито думица?

– Да пукна, ако съм казал и думица! Защо питаш?

– Страх ме е.

– Абе, Том Сойер, ние и два дни нямаше да преживеем, ако онова излезе наяве! Много добре го знаеш.

На Том му поелекна. Той помълча, а после попита:

– Хък, нали никой не може да те накара да се издадеш?

– Да ме накара ли? То, ако исках оня мелез да ме удави в реката, сигурно щяха да ме накарат да се издам. Ама иначе няма как да стане.

– Значи всичко е наред. Стига да си траем, нищо лошо няма да ни се случи. Но хайде да се закълнем пак за по-сигурно.

– Хайде.

И те дадоха нова страшна тържествена клетва.

– Какво разправят хората, Хък? На какво ли не се наслушах.

– Какво разправят ли? През цялото време повтарят: Мъф Потър, Мъф Потър, Мъф Потър. Постоянно ме избива пот от това – ще ми се да се скрия някъде.

И с мен е същото! Свършено е с Мъф Потър. Не ти ли дожалява понякога за него?

– През цялото време ми е жал! Нищо и никакъв човечец, ама никога на никого не е сторил нищо лошо. Хване някоя рибка, колкото да изкара някой грош да се накърка, и това е. И само се шляе без работа, ама то това всички го правим или поне повечето хора, разни проповедници и тем подобни. Но иначе си е добър – веднъж ми даде половин риба, макар че нямаше да стигне за двама, пък и много пъти се е застъпвал за мен, когато не ми е вървяло.

– Хък, на мен ми е поправял хвърчилата и е връзвал кукички на вдицата ми. Много ми се иска да можем да го измъкнем.

– Ох, леле! Няма как да го измъкнем, Том. Пък и полза никаква – те пак ще го хванат.

– Да, така си е. Ама ми е гадно, като ги слушам какви противни работи говорят за него, а пък той не го е направил... онова, де!

– И на мен, Том. Господи, чувам, че разправят, че по-крвожаден злодей от него нямало в тази страна и се чудят как така досега не са го обесили!

– Да, през цялото време все така приказват. Чувал съм ги да казват, че ако го пуснат на свобода, щели да го линчуват.

– И ще го линчуват като нищо!

Момчетата разговаряха дълго, но това не им донесе утеха. Щом започна да се мръква, те се завъртяха около малкия уединен затвор може би със смътната надежда, че ще се случи нещо, което ще разреши затрудненията им. Ала нищичко не се случи – май нито един ангел или фея не го беше грижа за злополучния затворник.

Момчетата направиха същото, каквото неведнъж досега бяха правили – подадоха на Потър през решетката на прозорчето малко тютюн и кибрит. Килията му беше на приземния етаж, а пазач нямаше.

Досега неговата благодарност за тези малки дарове винаги смущаваше съвестта им, но този път тя ги загриза още по-силно. Почувстваха се като последните страхливци и предатели, когато Потър рече:

– Много сте добри с мен, момчета – по-добри от всички в този град! И аз няма да го забравя, няма! Често си викам, абе, викам си, едно време поправях хвърчилата на всички момчета и други работи правех за тях. Показвах им къде е най-добре да се лови риба и гледах с всички да съм приятел, а сега, когато старият Мъф изпадна в беда, всички го забравиха. Но не и Том, нито пък Хък! Не, те не го забравиха, викам си аз, и той също няма да ги забрави. Да, момчета, ужасно нещо сторих, ама бях пиян и хич не бях на себе си... само заради това стана... и сега ще увисна на бесилката, и така и трябва! Така трябва, пък е и най-добре...

поне така се надявам. Е, хайде да не говорим за това. Не ща да ви натъжавам – вие сте ми приятели. Ама само искам да ви кажа, никога недейте се напива – така няма да попаднете тук. Я застанете малко по-нататък, на запад... ето така. Голяма утеха е за човек в такава беда да вижда приятелски лица, а пък тука никой не идва освен вас. Добри приятелски лица... добри приятелски лица. Хайде, единият да се качи на гърба на другия, че да мога да ги докосна... Ха така. Дайте да си стиснем ръцете – вашите ще се проврат през решетката, ама моята е твърде дебела. Малки, слабички ръчички... ама те страшно много помогнаха на Мъф Потър и още щяха да му помогнат, стига да можеха.

Том се прибра нещастен и сънищата, които сънува тази нощ, бяха пълни с всякакви ужаси. На другия ден и на по-другия той все се навърташе около съда, привличан от почти неустоим порив да влезе, ала с мъка се удържаше да стои навън. И с Хък беше същото. Те старателно се избягваха един друг. Всеки от тях от време на време се отдалечаваше, но едно и също зловещо очарование отново и отново ги връщаше там. Когато зяпачите излизаха от съда, Том наостряше уши, но новините неизменно бяха печални: примката все по-безмилостно се затягаше около клетия Потър. На втория ден, привечер, из града се разнесе мълвата, че показанията на Индианеца Джо са твърди и непоклатими и няма никакво съмнение каква ще е присъдата.

Същата вечер Том остана навън до късно и се прибра през прозореца. Беше ужасно развълнуван и се въртя в леглото с часове, докато заспи. На другата сутрин целият град се стече в съда, защото бе дошъл големият ден. В препълнената зала имаше горе долу по равно зрители и от двата пола. След дълго изчакване съдебните заседатели влязоха и заеха местата си. Скоро доведоха и Мъф Потър – пребледнял и измършавял, смирен и изгубил всякаква надежда. Беше окован и го настаниха на мястото, където всички любопитни очи можеха да го зяпат. Не по-малко биеше на очи и Индианеца Джо, невъзмутим както винаги. Последва нова пауза, а после дойде съдията и шерифът обяви процеса за открит. Последва обичайното шушукане между адвокатите и събиране на разни книжа. Тези подробности и всичкото протакане нагнетяваха очакването колкото внушително, толкова и завладяващо.

Призоваха свидетел, който бе заварил Мъф Потър да се мие в потока рано-рано на същата сутрин, когато откриха убийството. Той каза и че Мъф Потър побързал да избяга. След като му зададе още няколко въпроса, прокурорът се обърна към защитника:

– Ваш ред е да разпитате свидетеля.

Затворникът вдигна очи, но отново сведе глава, когато адвокатът му заяви:

– Нямам никакви въпроси.

Следващият свидетел потвърди, че ножът е намерен до трупа. Прокурорът се обърна към защитника:

– Ваш ред е да зададете въпроси на свидетеля.

– Нямам въпроси към него – отвърна адвокатът на Мъф Потър.

Третият свидетел се закле, че често е виждал същия нож в ръцете на Мъф Потър.

– Ваш ред е да разпитате свидетеля.

Адвокатът на Потър и този път отказа да го разпита. По лицата на публиката започна да се изписва досада. Този адвокат да не би да смяташе да прахоса живота на своя клиент, без да направи ни най-малко усилие да го спаси?

Още няколко свидетели дадоха показания за гузното държание на Потър на местопрестъплението, което показвало, че той е виновният. Тях също ги оставиха да напуснат, без да бъдат подлагани на кръстосан разпит.

Злощастните събития, случили се на гробището онази сутрин, които всички присъстващи си спомняха толкова добре, бяха изложени до най-малка подробност от надеждните свидетели, но адвокатът на Потър така и не пожела да разпита нито един от тях. Публиката недоумяваше и недоволстваше, което се изрази в мърморене и съдията бе принуден да я порицае.

След това прокурорът заяви:

– Според дадените под клетва показания на граждани, чиято правдивост не попада под никакво съмнение, ние установихме, че ужасното престъпление несъмнено е извършено от нещастника, седящ на подсъдимата скамейка. Призоваваме съдебните заседатели да се изкажат.

Стенание се изтръгна от бедния Потър, той скри лицето си с шепа и се заклатушка лекичко напред-назад, а в съда надвисна мъчителна тишина. Много от мъжете се развълнуваха, а жените се разплакаха от състрадание. Тогава защитникът стана и се обърна към съдията:

– Многоуважаеми господин съдия, в началото на този процес ние заявихме намерението си да докажем, че нашият клиент е извършил тази страшна простъпка под влиянието на пълен делириум, предизвикан от пианство, затова не може да носи никаква отговорност. Ала променихме мнението си и няма да поддържаме този довод.

После се обърна към разсилния:

– Извикайте Томас Сойер!

Всички лица в съда, без да изключваме и лицето на Потър, добиха слисано изражение. Всички очи се впериха с любопитство и почуда в Том, когато той стана и зае свидетелското място. Момчето изглеждаше много объркано, защото умираше от страх. Накараха го да положи клетва.

– Томас Сойер, къде беше на седемнайсети юни около полунощ?

Том погледна към желязното лице на Индианеца Джо и езикът му отказа да го слуша. Зрителите бяха притаили дъх, ала думите не можеха да излязат от устата му. След малко обаче момчето се поокопити – колкото да промълви така, че поне най-близкостоящите да го чуят:

– На гробището.

– Моля, малко по-силно. Не се страхувай. Значи си бил...

– На гробището.

По лицето на Индианеца Джо трепна презрителна усмивка.

– Близко ли беше до гроба на стария Хос Уилямс?

– Да, сър.

– Говори малко по-силно, моля те. Колко близо?

– Толкова, колкото до вас сега.

– Скрил ли се беше или не?

– Скрил се бях.

– Къде?

– Зад брястовете близо до гроба.

Индианеца Джо едва забележимо трепна.

– Имаше ли някой с теб?

– Да, сър. Бях там с...

– Чакай... чакай малко. Няма нужда да споменаваш с кого си бил там. Ще го извикаме, когато му дойде времето. Носеше ли нещо със себе си?

Том се поколеба. Изглеждаше смутен.

– Говори, момчето ми... Не се стеснявай. Истината винаги трябва да се уважава. Какво носеше там?

– Ами... само... ъъ... една умряла котка.

Публиката се развесели и съдията удари по звънеца.

– Ще представим на съда скелета на тази котка. А сега, моето момче, разкажи ни как стана всичко – с твои собствени думи. Не прескачай нищо и не се страхувай.

Том започна – отначало колебливо, но колкото повече навлизаше в темата, толкова по-свободно излизаша думите от устата му. След малко

всички звуци утихнаха и остана да се чува само неговият глас. Всички очи бяха втренчени в него. С разтворени уста, притаила дъх, публиката жадно ловеше думите му и, погълната от зловещото очарование на разказа, не забелязваше как минава времето. Напрежението стигна върха си, когато момчето каза:

– И когато докторът замахна с дъската и събори Мъф Потър, Индианеца Джо скочи с ножа и...

Тряс! Бърз като светкавица, метисът се метна към прозореца, разбулта онези, които се мъчеха да го задържат, и изчезна!

Глава 24

Том отново блесна като герой – старите го глезеха, младите му завиждаха. Името му дори бе увековечено в печата, защото местният вестник го възвелича. Някои дори вярваха, че може да стане и президент, стига някак да избегне бесилото.

Както често става, непостоянното и неразумно общество прие в обятията си Мъф Потър и го обсипа с ласки, също както преди го обсипваше с обиди. Но подобно поведение прави чест на обществото и затова няма да го корим.

Дните за Том бяха дни на величие и тържество, ала нощите му бяха изпълнени с ужас. Индианеца Джо тревожеше всичките му сънища, неизменно с гибелен взор. Никакво изкушение не би подмамило момчето да се скита навън по мръкнало. Горкият Хък бе изпаднал в същото състояние на потрес и ужас. Том бе разказал на адвокатата всичко от край до край вечерта преди деня на процеса и Хък си умираше от страх, че това, дето и той е забъркан в тази работа, тепърва ще се разчуе, макар бягството на Индианеца Джо да му спести мъчението да дава показания пред съда. Горкото момче бе измолило от адвокатата да запази всичко в тайна, но какво от това? Щом гузната съвест на Том го бе накарала да изтича по нощите в дома на адвокатата и изтръгна ужасната тайна от устата му, дето уж беше запечатана с най-страшната клетва за мълчание, Хък напълно изгуби вяра в човешкия род.

Денем благодарността на Мъф Потър караше Том да се радва, че е проговорил. Ала нощем му се искаше да си бе държал езика зад зъбите. Той ту се боеше, че няма да заловят Индианеца Джо, ту пък го беше страх, че ще го хванат. Беше сигурен, че никога няма да може спокойно да си отдъхне, докато този човек не умре и той не види трупа му.

За залавянето на Индианеца Джо бяха обявени награди. Претърсиха целия район, ала не го намериха никакъв. Един от онези всезнайковци, вдъхващи страхопочитание – детективите чудо, дойде чак от Сейнт Луис. Поровичка насам-натам, а после поклати глава, погледна мъдро и постигна онзи поразителен успех, който обикновено постигат колегите му от занаята – което ще рече, „намери следа“. Но „следата“ не можеш да я овесиш на бесилката за убийство и затова, след като детективът направи каквото можа и си замина, Том продължаваше да се чувства все така застрашен.

Но дните бавно се точеха и всеки отминал ден малко по малко облекчаваше бремето на страха.

Глава 25

В живота на всяко нормално момче идва време, когато го обзема бурно желание да тръгне да копае за скрити съкровища. Един ден това желание връхлетя и Том Сойер. Той тръгна да търси Джо Харпър, ала не го намери никакъв. После подири Бен Роджърс, но той беше отишъл за риба. Накрая се натъкна на Хък Фин Кървавата ръка. Хък откликна. Том го заведе на едно уединено място и му довери плана си. Хък се съгласи. Хък винаги бе готов да се включи във всяко начинание, което обещавахе забавления и не изискваше капитал, защото разполагаше със заплашително свръхизобилие от онова време, което в никакъв случай не е пари.

– Къде ще копаем? – попита Хък.

– О, къде ли не!

– Защо, навсякъде ли са заровени съкровища?

– Не, всъщност не са. Но може да са заровени на най-странни места, Хък – понякога на острови, понякога в изгнили сандъци под върха на някой клон на старо изсъхнало дърво, точно там, където сянката му пада в полунощ... но най-често са заровени в мазетата на къщи, обитавани от призраци.

– А кой ги заравя?

– Разбойниците, естествено, че кой друг? Да не мислиш, че директорите на неделното училище?

– Не знам. Ако аз имах съкровище, нямаше да го крия – щях да си го харча и живот да си живея.

– И аз също. Но разбойниците не правят така. Те винаги закопават съкровището в земята.

– И после не идват ли да си го вземат?

– Не – все си мислят да идат, обаче после забравят знаците или пък умират. Както и да е, съкровищата лежат дълго време в земята и затова ръждясват. После някой намира стар, пожълтял лист, на който е написано как да намериш знаците – и трябва да разшифроваш написаното поне седмица, защото е цялото в драскулки и хейроглифи.

– Хейро... как го рече?

– Хейроглифи – едни такива като картинки, нали се сещаш, дето ужким не значат нищо.

– Ти имаш ли такъв лист, Том?

– Нямам.

– Тогава как ще намериш знаците?

– На мен знаци не ми трябват. Съкровищата винаги ги заравят под къщи с призраци или пък на остров, или под сухо дърво със стърчащ клон. Ние пообходихме Джаксъновия остров и някой ден може пак да го пообходим. А край потока Стил Хауз има една стара запустяла къща, пък и е пълно с изсъхнали дървета, направо гъмжи от тях.

– И под всички ли има съкровища?

– Ех, ама го каза! Много ясно, че не!

– Как тогава ще познаеш под кое дърво да копаяш?

– Ще копая под всичките!

– Ама, Том, така има да си копаем цяло лято!

– Е, и какво от това? Ами ако намериш гърне от месинг със сто долара в него, целите почернели и ръждясали, или пък прогнил сандък, пълен с диаманти, как ще ти се стори, а?

Очите на Хък засияха.

– Уха, тъкмо работа за мен! Ти на мен ми дай стоте долара, не ти ги ща диамантите!

– Добре, но бас ловя, че и диамантите няма да изхвърлиш. Някои от тях струват по двайсет долара парчето и няма такъв, дето да не струва поне долар.

– Стига бе! Така ли?

– Тъй то, това всеки ще ти го каже. Ти не си ли виждал диамант, Хък?

– Не съм, доколкото си спомням.

– Кралете ги имат с камари.

– Ама аз крале не познавам, Том.

– То се знае, че не познаваш. Но ако заминеш за Европа, там тия са цяла сюртия и направо се прескачат.

– Ама те скачат ли?

– Да скачат? Бабината ти трънкина! Не скачат, то е ясно.

– Ами защо тогава разправяш, че скачат?

– Да му се не види, исках да кажа само, че ще ги видиш, без да скачат, разбира се, че защо им е да скачат? Исках да кажа, че само ще ги видиш... пръснати навсякъде, нали се сещаш, там бъка от тях. Като онзи стар гърбушко Ричард.

– Ричард ли? А как му е фамилията?

– Не е имал фамилия. Кралете имат само малки имена.

– Ама как така?

– Няма, да знаеш.

– Е, щом така им харесва, Том, тяхна си работа. Обаче аз не искам да бъда крал и да си имам само малко име като някой негър. Ама, я ми кажи къде ще копаем най-първо?

– Право да си кажа, не знам. Да вземем да пробваме старото дърво с изсъхналия клон на хълма от другата страна на потока Стил Хауз?

– Бива.

И така, те намериха отнякъде една нащърбена кирка и лопата и пое-ха по дългия цели три мили път. Пристигнаха запотени и задъхани и се проснаха в сянката на един бряст наблизко, за да си починат и да попушат.

– Това ми харесва – рече Том.

– И на мен.

– Хък, ами ако намерим тук съкровище, ти какво ще правиш с твоя дял?

– Ами всеки ден ще ям сладкиш и ще пия газирано, и ще ходя на всеки цирк, който дойде. Бас ловя, че ще си изкарам много весело!

– А нищичко ли няма да спестиш?

– Да пестя ли? Ама защо?

– Ами за да има с какво да живееш по-нататък.

– О, така хич няма да стане. Някой ден татко ще се върне в този град и ще докопа парите, ако не побързам да ги изхарча. И, да ти кажа, бързо-бързо ще ги потроши! А ти какво ще правиш с твоя дял, Том?

– Ще си купя нов барабан и съвсем истински меч, и червена вратовръзка, и малък булдог, и ще се ожена.

– Ще се ожениш ли?

– Точно така.

– Леле, Том... ти нещо си се побъркал.

– Почакай и ще видиш.

– Това ще е най-голямата глупост, дето можеш да я свършиш. Погледни татко и майка. Само побоища! Тия двамата по цял ден се биеха. Много добре си го спомням.

– Не винаги е така. Момичето, за което смятам да се ожена, не е от тия, дето се бият.

– Том, те всичките са еднакви, да ти кажа. Всичките се дърлят! По-добре ще е да си помислиш хубавичко. Казвам ти, помисли си. Как се казва туй моме?

– Тя не е моме, тя е момиче!

– Все тая, да ти кажа, едни казват моме, други момиче, ама то е все

едно и също. Както и да е, как си е името, Том?

– Ще ти кажа някой път, ама не сега.

– Добре, тъй да е. Само че ако се ожениш, аз ще бъда ужасно самотен.

– Не, няма. Ще дойдеш да живееш при мен. А сега стига си се мотал, ами да вървим да копаем!

Половин час те копаха здраво, с пот на чело. Резултат – никакъв. Хвърлиха още половин час труд и пак нищо. Хък рече:

– Винаги ли заравят съкровищата толкова надълбоко?

– Понякога... не винаги. Обикновено не. Сигурно не сме уцелили точното място.

Избраха си ново място и отново започнаха да копаят. Работата вече не им спореше чак толкова, но те все пак напредваха. Известно време копаха мълчаливо. Най-сетне Хък се подпря на лопатата, избърса с ръкав избилите на челото му капки пот и каза:

– Като изкопаем това тук, къде ще копаем после?

– Какво ще кажеш да пробваме под старото дърво на хълма Кардиф, точно зад къщата на вдовицата?

– Според мен мястото е добро. Но вдовицата няма ли да ни го вземе, Том? Нали е на нейна земя!

– Тя да го вземе! Нека се опита, ако иска! Който намери скрито съкровище, негово си е. Няма значение на чия земя е изровено.

Така ставаше. Работата продължи. След време Хък се обади:

– Мътните да го вземат, пак не сме уцелили мястото. Ти как мислиш?

– Много странна работа, Хък. Изобщо не разбирам. Понякога се намесват вещиците. Сигурно и сега ни се бъркат.

– Хайде бе! Вещиците нищо не могат да направят през деня!

– Вярно, не бях се сетил. О, разбрах каква била работата! Ама че сме глупаци! Трябва да разберем къде пада сянката на клона в полунощ – там трябва да копаем!

– Ох, пусто да остане, толкова се бяхтихме за нищо! А пък сега, да го вземат дяволите, ще трябва да идваме и през нощта! А пък е много далече! Ти ще успееш ли да се измъкнеш?

– И още как! И то трябва да го свършим още тази нощ, защото ако някой друг види дупките, веднага ще разбере какво става тук и ще изрови съкровището!

– Тогава ще дойда довечера и ще ти измаякам.

– Добре. Хайде да скрием сечивата в храстите.

Същата нощ момчетата се върнаха на мястото кажи-речи по уреченото време. Седяха в мрака и чакаха. Мястото бе пусто, а времето по отколешна традиция бе смятано за най-страшното. Духове шептяха сред шумолящите листа, в тъмните кътчета се спотайваха призраци, в далечината се носеше гърлен кучешки вой, бухал му откликваше с гробовния си глас. Всички тези страхотии вдъхваха боязън у момчетата и затова те почти не разговаряха. По някое време прецениха, че трябва да е станало дванайсет. Отбелязаха къде пада сянката и се заловиха да копаят. Надеждите им се съживиха. Ставаше им все по-интересно и затова и усърдието им нарастваше все повече. Дупката ставаше все по-дълбока и по-дълбока, ала всеки път, когато сърцата им подскачаха, щом чуеха, че кирката се удря в нещо, отново ги спохождаше разочарование. Оказваше се, че това е само камък или някакъв корен. Най-сетне Том каза:

– Няма смисъл, Хък, пак сме сбъркали.

– Да, ама няма как да сме сбъркали! Засякохме сянката съвсем точно!

– Знам, обаче има и друго.

– Ама какво?

– Ние налучкахме часа. Може да е било по-рано или по-късно.

Хък пусна лопатата.

– Така си е – рече той. – Тъкмо това ни обърква работата. Ще трябва да се откажем. Никога не можем да определим точно колко е часът, пък и тука си е страшничко, навсякъде гъмжи от вещици и призраци. През цялото време усещам, че има нещо зад гърба ми и ме е страх да се обърна, защото отпред може да има и други, които само това чакат. Откакто съм дошъл тук, не спряха да ме лазят тръпки.

– Хък, и с мен е горе-долу същото. Те почти винаги заравят под дърветата заедно със съкровището и мъртвец, за да го пази.

– Леле Божке!

– Да, точно така правят. Все така съм чувал.

– Том, хич не ща да си имам работа с умрели хора. Човек си дири белята с тях.

– И на мен не ми се ще да ги разбутваме. Ами ако този тук вземе, че си подаде черепа от земята и каже нещо?

– Том, недей! Много ме е страх!

– Така си е, Хък, и на мен хич не ми е спокойно!

– Знаеш ли, Том – давай да се махаме от това място и да се пробваме другаде.

– Да, по-добре да се измитаме.

– Ама къде ще отидем?

Том се замисли и накрая рече:

– В къщата с призраците, ето къде!

– Да му се не види, Том, хич не обичам къщи с призраци! Че те, призраците, са много по-лоши от умрелите. Умрелите може и да приказват, ама не ти се носят насам-натам, увити в бял саван, като не гледаш, и не ти надничат изведнъж през рамото и не скърцат със зъби като призраците. Том, аз такива работи не търпя – и никой не ги търпи.

– Да, Хък, обаче призраците се разкарват само нощем. През деня няма как да ни попречат да копаем.

– Така си е. Ама ти много добре знаеш, че хората не припарват до тая къща нито денем, нито нощем.

– Това е само защото хората не обичат да ходят там, където е убит човек. Но около тази къща не са виждали нищо, освен през нощта – само някакви сини светлинки трепкали в прозорците, ама нормални призраци няма.

– Том, като видиш да трепка синя светлинка, можеш да се обзаложиш, че съвсем наблизко има и призрак. То си се знае. Щото никой друг освен призраците не си свети с тях.

– Да, прав си. Ама призраците не излизат денем, така че защо да ни е страх?

– Добре, ще пробваме в къщата с призраците, щом казваш, но според мен си играем с огъня.

Те вече бяха започнали да се спускат по хълма. Там долу, сред огряната от лунна светлина долина, се издигаше къщата „с призраците“, съвсем усамотена. Оградата си отдавна бе изкъртена, стъпалата пред вратата бяха обрасли с гъсти бурени, коминът бе срутен, черчетата на прозорците – откъртени, а единият ъгъл на покрива беше хлътнал навътре. Момчетата дълго я съзерцаваха и почти очакваха да мярнат синя светлинка в прозореца, а после, разговаряйки шепнешком, както подобаваше на времето и обстоятелствата, отбиха надясно и я заобиколиха отдалече. После поеа към дома през гората, обрасла отгатышния склон на хълма Кардиф.

Глава 26

На другия ден по пладне момчетата пристигнаха при сухото дърво, за да си приберат сечивата. Том нямаше търпение да отидат в къщата с призраците. На Хък също му се ходеше там, ала изведнъж възкликна:

– Слушай, Том, знаеш ли кой ден сме днес?

Том прехвърли в ума си дните на седмицата, а после го изгледа стреснато.

– Леле, Хък, съвсем не се бях сетил!

– И аз не бях се сетил, ама ей-сега изведнъж ми хрумна, че е петък.

Пусто да остане! Трябва да се внимава, Хък! Можеше да си навлечем голяма беда, ако се хванем с такава работа в петък.

– Не „можеше“, ами „щяхме“! Някои дни може и да носят късмет, но петъкът – в никакъв случай!

– Това всеки глупак го знае. Не си ти първият, дето се е сетил, Хък.

– Да съм казал, че съм първият? Пък и не е само в петъка работата.

Снощи сънувах страшно гаден сън. Сънувах плъхове.

– О, не! Плъховете със сигурност са на лошо. Биеха ли се?

– Не.

– Е, Хък, това поне е добре. Когато не се бият, сънят означава само, че те дебне беда. Трябва само да си нашрек и да се вардиш. Дай за днес да зарежем копаенето и да си поиграем. Хък, ти знаеш ли кой е Робин Худ?

– Не. Кой е Робин Худ?

– Бил е един от най-великите мъже, живели някога в Англия, по-добър от него нямало! Бил е разбойник.

– Брей, и на мен ми се иска да съм разбойник! И от кого е крал?

– Само от шерифи, епископи, богаташи и крале и всякакви такива.

Но бедните никога не закачал. Тях ги обичал и винаги всичко делил с тях поравно.

– Значи е бил злато човек!

– Да, Хък, и още как! О, никога не е имало по-благороден човек от него! Сега вече няма такива хора, да ти кажа. Можел е да напердаши всеки мъж в Англия с едната ръка вързана зад гърба! А вдигнал ли тисовия си лък, уцелвал монета от десет цента от миля и половина!

– Какво е това тисов лък?

– Не знам точно. Някакъв лък, разбира се. А ако уцелел монетката

по ръба, а не в средата, сядал и плачел, и проклинал. Хайде да играем на Робин Худ, екстра игра е! Аз ще те науча.

– Бива.

И така, те играха на Робин Худ цял следобед, като от време на време хвърляха изпълнени с копнеж погледи към къщата с призраците и подмятаха по някоя дума за това какво ги чака утре там. Щом слънцето започна да се спуска на запад, те поеха към къщи през дългите сенки на дърветата и не след дълго потънаха в горите на хълма Кардиф.

В събота, щом пладне превали, момчетата отново отидоха при изсъхналото дърво. Първо попушиха и си поприказваха на сянка, а после покопаха още малко в онази същата дупка – не че хранеха особени надежди, но Том подхвърли, че много често разни хора са се отказвали да копаят точно когато са стигнали на педя от съкровището, а после идвал някой друг и го изравял с първата копка. Този път обаче това не стана и затова те нарамиха сечивата и си тръгнаха със съзнанието, че не са си поиграли със съдбата, а са изпълнили всички изисквания на иманярския занаят.

Когато стигнаха запустялата къща, в царящата под палещото слънце мъртва тишина имаше нещо толкова злокобно и страшно, а усамотението и разрухата, в които тънеше къщата, така ги гнетяха, че отначало ги достраша да влязат. После се промъкнаха до вратата и, разтреперани, надникнаха вътре. Видяха обрасла с бурени стая с продънен под и олющена мазилка, със стара камина, зейнали прозорци и рухнало стълбище. Навсякъде висяха дрипави, изоставени паяжини. Те влязоха тихичко с бясно разтуптени сърца. Разговаряха шепнешком, наострили слух, за да доловят и най-тихия звук, с напрегнати мускули, готови начаса да се впуснат в бягство.

Малко по малко свикнаха с обстановката, страховете им поутихнаха и те започнаха педантично, с интерес да оглеждат всичко, като се възхищаваха и се чудеха на собствената си дързост. Прииска им се да надникнат и на горния етаж. Така пътят за бягство щеше да бъде почти отрязан, но те започнаха да се подкачат един друг и, разбира се, можеше да се стигне само до едно – те захвърлиха инструментите в един ъгъл и се изкачиха горе. И там цареше същата разруха. В един ъгъл намериха шкаф, чийто вид обещавахе нещо тайнствено, но се оказа, че обещанието е измама – вътре нямаше нищо. Куражът им бе пораснал и вече се владееха напълно. Тъкмо се готвеха да слязат долу и да се заловят за работа, когато...

– Шшшт! – изшътка Том.

- Какво има? – прошепна Хък, пребледнял от уплаха.
- Шшшт! Ето! Чуваш ли?
- Да! Леле, майчице, да бягаме!
- Кротко! Да не си мръднал! Идват право към вратата!

Момчетата се проснаха на пода, долепиха очи до цепнатините в дъските и зачакаха, изтръпнали от страх.

– Спряха... Не – идват насам... ето ги. Сега да не си гъкнал, Хък. Божичко, как ми се ще да се махна оттук!

Влязоха двама мъже. Всяко от момчетата си рече наум: „Това е онзи стар глухоням испанец, дето напоследък се завъртя два-три пъти в града... Другия никога не съм го виждал.“

„Другият“ беше един рошав дрипльо с много неприятно лице. Испанецът бе загърнат с вълнено наметало, имаше рунтави бели бакенбарди и дълга бяла коса, която се спускаше под сомбрерото му, и носеше зелени очила. Когато влязоха, „другият“ говореше с приглушен глас. Седнаха на земята с лице към вратата и с гръб към стената и дрипльо то продължи да говори. Сега вече не беше толкова нашрек и думите му се чуваха по-ясно.

– Не – рече той. – Обмислих го много добре и тази работа не ми харесва. Опасно е.

– Опасно било! – изсумтя „глухонемият“ испанец за огромна изненада на момчетата. – Мекушавец!

Този глас накара момчетата да ахнат и да се разтреперят. Беше гласът на Индианеца Джо! Последва мълчание. После Джо се обади:

– Тази, последната ни работа, вярно си беше опасна, ама все пак ни се размина.

– Това е друго. То беше далече по реката и наоколо нямаше никакви къщи. Но пък никаква не я свършихме и така и няма да се разбере, че е наша работа.

– А какво по-опасно от това да идваме тук през деня! Види ли ни някой, ще ни заподозре.

– Знам. Обаче след онази тъпотия нямаше къде другаде да се скрием. И аз искам да се махна от тая съборетина. Вчера исках, ама нямаше как да се измъкна – онези пусти хлапетии цял ден играха на хълма и всичко тук им беше като на длан!

Тази забележка накара „пустите хлапетии“ отново да се разтреперят и те си помислиха какъв късмет са извадили, дето се сетиха, че е пътък и заради това решиха да изчакат един ден. Дълбоко в душата си им се искаше да го бяха отложили за цяла година.

Двамата мъже извадиха храна и похапнаха. След дълго мълчание Индианеца Джо рече:

– Виж какво, момче, ти тръгвай нагоре по реката, към родния си край, и там чакай да ти пратя вест. Аз ще рискувам още веднъж да се отбия в това градче и да поогледам. Онази, „опасната“ работа ще я свършим, като попроуча тук и реша, че сигурно ще стане. А после – право в Тексас! Ще офейкаме заедно.

Това удовлетворяваше и двамата. След малко и двамата започнаха да се прозяват и Индианеца Джо каза:

– Умирам за сън! Твой ред е да вардиш!

Той се сви сред бурените и след малко захърка. Другарят му го пораздруса веднъж-дваж и той млъкна. След малко и пазещият започна да клюма. Главата му се отпускате все по-надолу и по-надолу и след малко и двамата хъркаха.

Момчетата въздъхнаха продължително и облекчено. Том прошепна:

– Сега му е времето да действаме! Давай!

– Не мога! – запъна се Хък. – Ако се събудят, ще умра!

Том го убеждаваше, Хък се запъваше. Най-сетне Том стана полека, без да вдига шум, и тръгна сам. Но още при първата му стъпка разхлупаните дъски на пода така отвратително заскърцаха, че той клекна, полумъртъв от страх. Втори път не посмя да опита. Момчетата лежах и брояха минутите, които се влачеха ли влачеха, докато накрая започна да им се струва, че времето е спряло и дори на вечността вече си побеляват косите. А после с облекчение забелязаха, че слънцето най-сетне тръгва към залез.

Хъркането на единия от мъжете секна. Индианеца Джо се надигна, огледа се, погледна с мрачна усмивка другаря си, чиято глава бе клюмнала върху коленете му, подритна го и рече:

– Хей, ама ти голям страж се извъди! Карай да върви, нали нищо не се е случило.

– Брей, заспал ли съм?

– А, не, само малко. Е, друже мой, стана време да мърдаме оттук. А какво ще правим с плячката, дето ни остана?

– Не знам... дай да я оставим тук както винаги. Няма смисъл да я мъкнем с нас, докато не тръгнем на юг. Така ли се мъкнат шестстотин и петдесет сребърни долара!

– Е, хубаво... Какво пък, нищо не ни струва да дойдем и още веднъж.

– Да, но ти предлагам да дойдем през нощта както друг път. По-добре е.

– Да, но виж сега – доста може да почакаме, докато ми изпадне сгода да свърша онази работа. Всичко се случва... пък и мястото тук не е чак толкова добро. Дай по-добре да ги заровим... и то дълбоко!

– Добре си се сетил – съгласи се другарят му. Той прекоси стаята, коленичи, вдигна един от задните камъни в камината и извади оттам торба, която подрънкваше приятно. Извади от нея двайсет-трийсет долара за себе си и също толкова за Индианеца Джо, а после му подаде торбата. Онзи бе коленичил в ъгъла и копаеше земята с камата си.

Момчетата мигом забравиха всичките си страхове и нещастия. С алчни погледи те следяха всяко движение. Какъв късмет само! Този разкош надхвърляше всякакво въображение! Шестстотин долара – това бяха пари, достатъчни да превърнат половин дузина момчета в богаташи! По-голям късмет в иманярството не можеше да има! Нямахше защо да се тюхкат и да се чудят къде ли да копаят. Те току се ръгаха с лакти – красноречиво и лесно за разбиране движение, което казваше: „Еха, не се ли радваш, че дойдохме тук?“

Ножът на Джо се удари о нещо.

– Опа! – възкликна той.

– Какво има? – попита другарят му.

– Прогнила дъска... Не, според мен е сандък. Ела да удариш едно рамо и ще видим какво дири тука. Чакай, недей – пробих дупка в него.

Той бръкна вътре и извади ръката си...

– Човече, това са пари!

Двамата мъже внимателно огледаха монетите в шепата му. Бяха жълтици. Момчетата горе бяха също толкова втрещени, колкото и те, и също толкова се радваха.

Приятелят на Индианеца Джо каза:

– Бързо-бързо ще се оправим. Преди малко хей там в ъгъла оттатък камината, сред бурените, видях да се въргаля една стара, ръждясала кирка.

Той притича и донесе кирката и лопатата, оставени там от момчетата. Индианеца Джо взе кирката, огледа я придирчиво, поклати глава, промърмори нещо под носа си и се захвана да копае с нея. Скоро изкопаха сандъчето. То не беше много голямо, бе обковано с желязо и явно е било много здраво, преди бавният ход на годините да го съсипе. Мъжете съзерцаваха съкровището в блажено мълчание.

– Ехехе, друже, тук има хиляди долари! – възкликна Индианеца

Джо.

– Разправят, че бандата на Мърел върлувала по тия места едно лято – отбеляза непознатият.

– Знам – отвърна Индианеца Джо. – Тяхна работа ще да е.

– Сега няма нужда да вършиш онова.

Метисът се намръщи.

– Ти мен не ме познаваш – заяви той. – И освен това не знаеш всичко за онази работа. То изобщо не е обир... а отмъщение! – В очите му проблесна зъл пламък. – И за него аз имам нужда от помощта ти. А щом приключим – в Тексас! Прибирай се при твоята Нанси и при децата и чакай вест от мен.

– Добре, щом казваш. А с това какво ще правим – пак ли да го заровим?

– Да. (Горе – бесен възторг.) Не! Не, кълна се във великия Сахем⁵! (Горе – пълна скръб.) Насмалко да забравя. По онази кирка имаше прясна пръст! (За миг момчетата примряха от ужас.) Че какво търсят тук кирка и лопата? Защо ли има прясна пръст по тях? Кой ги е донесъл тук и къде ли е отишъл? Ти да си чул някого? Да си видял? Как пък не! Да ги заровим пак, та като се върнат, да видят, че някой е копал? Не, тая няма да я бъде. Ще го занесем в бърлогата ми.

– То е ясно! Можех да се сетя и по-рано! Къде, в номер първи ли?

– Не, в номер втори, под кръста. Другото място не става, там много се вижда.

– Добре. Мръква се вече, скоро ще можем да тръгнем.

Индианеца Джо се изправи и започна да обикаля от прозорец на прозорец, като надничаше предпазливо навън. Накрая каза:

– Кой ли може да е донесъл тук кирката и лопатата? Ти какво ще кажеш, дали не са се качили горе?

На момчетата им секна дъхът. Индианеца Джо стисна ножа си, подвоуми се и се насочи към стълбището. Момчетата се сетиха за килера, но нямаха сили да мръднат. Стъпалата заскърцаха под краката на злодея.

Непоносимият ужас извади момчетата от вцепенението и събуди тяхната решителност. Тъкмо се готвеха да скочат към килера, чу се трясък от строшени гнили дъски и Индианеца Джо тупна на земята сред отломките на рухналата стълба. Той се изправи, като ругаеше, а другарят му каза:

---

5. Така са наричали вождовете на някои индиански племена.

– Е, защо ти беше да се качваш? Ако там горе има някой, нека си стои там, че кого го е грижа? Ако сега му се прииска да скочи долу и да си намери белята, някой да възразява? След петнайсет минути ще се стъмни – тогава нека ни следи, ако му се иска! Моля, нека заповяда! Според мен който е домъкнал тези неща тук, ни е мярнал и ни е помислил я за призраци, я за дяволи, я за кой знае какво и сега търчи колкото го крака държат.

Джо замърмори, а после се съгласи с приятеля си, че трябва да се подготвят за тръгване, докато е още светло. Скоро те се измъкнаха навън в съгъстяващия се здрач и поеха към реката заедно с безценното сандъче.

Том и Хък се изправиха – едва се държаха на крака, ала чувстваха огромно облекчение – и се втреничиха подире им през пролуките в дървената стена. Да ги проследят? Нямаше да стане! Радвах се, че успяха да слязат долу, без да си строшат вратовете, и можеха да хванат пътя за града, който минаваше през хълма. Не разговаряха много – бяха твърде заети да се ядосват на себе си и на злощастното си хрумване да занесат там кирката и лопатата. Да не бяха те, Индианеца Джо нямаше да заподозре нищичко! Щеше да скрие златото и среброто и да ги остави да чакат, докато извърши своето „отмъщение“, а после за зла беда щеше да открие, че парите ги няма никакви. Лоша работа, лоша, как можаха да замъкнат там тия сечива!

Момчетата решиха да дебнат испанеца, когато онзи се появи в града да търси сгоден случай да мъсти, и да го проследят до „номер втори“, където и да се намираше той. И тогава на Том му хрумна една страшна мисъл:

– Отмъщение ли? Хък, ами ако той говори за нас?

– Ох, не говори така! – възкликна Хък, прималял от страх.

Обсъдиха въпроса надълго и нашироко и когато навлязоха в града, решиха, че Индианеца Джо може да има предвид някой друг или поне само Том, защото само той бе дал показания в съда.

Малка, твърде малка утеха бе за Том това, че е сам в бедата! Според него в компания щеше да му е къде-къде по-добре.

Глава 27

Преживелиците от този ден силно разтревожиха съня на Том през нощта. Четири пъти той докопваше съкровището и четири пъти то се изплъзваше от ръцете му, щом се събудеше и осъзнаеше жестоката действителност. Рано сутринта, докато лежеше и си припомняше подробностите от великото приключение, той забеляза, че те му се струват някак странно замъглени и далечни, сякаш са се случили в друг свят или много, много отдавна. После му хрумна, че и самото велико приключение е било само сън! Имаше един много силен довод в полза на това хрумване, а именно, тези купища злато и сребро просто не можеше да ги бъде! Досега той не бе виждал повече от петдесет долара закуп и като всички момчета на неговата възраст и от неговата черга си представяше, че всички онези приказки за „стотици“ и „хиляди“ бяха просто „за красота“ и че такива суми в действителност въобще не съществуват. Дори за миг не му бе минавало през ума, че някой наистина може да притежава сто долара суха пара. Ако представите му за скрито съкровище се подложеха на изследване, щеше да се окаже, че то се състои от шепи истински десетачета и куп мъгляви, великолепни, недостижими долари.

Но колкото повече мислеше за приключението, толкова по-ясно и отчетливо се очертаваха подробностите и не след дълго бе склонен да мисли, че в края на краищата не е било сън. С тази неяснота трябваше да се приключи. Той реши да хапне набързо и веднага да потърси Хък.

Хък седеше на планшира на една плоскодънна лодка, клатеше вяло крака във водата и изглеждаше ужасно кахърен. Том реши да остави Хък да подхване темата. Ако не заговореше за приключението, значи наистина е било само сън.

– Здравсти, Хък!

– И на тебе здрасти.

Минута мълчание.

– Том, ако бяхме оставили проклетите кирка и лопата при сухото дърво, сега парите да са наши! Их, как я оплескахме!

– Значи не е било сън... Не е сън! Но кой знае защо, много ми се ще да беше сън. Ама много, Хък!

– Кое не е сън?

– Онова, дето стана вчера. За малко да повярвам, че е сън.

– Какъв ти сън! Ако оная стълба не се беше срутила, щеше да

видиш ти един сън! Насънувах се аз цяла нощ на сънища – и във всичките онзи испански дявол с превръзката на окоето ме гонеше по петите, да пукне дано!

– Не, хайде да не пука още – нека първо го намерим и проследим парите!

– Никога няма да го намерим, Том. Такива пари могат да ти паднат само веднъж в живота – и ние ги изгървахме. Ама само като си помисля, че може пак да го видя, и ме втриса!

– И мен също, но все пак бих искал да го видя... и да го проследя до неговата бърлога номер две.

– Номер две... да, точно така беше. Мислих си аз за това, ама нищо не можах да измисля. Според теб какво ще да е?

– Отде да знам. Заплетена работа. Хък, да не би пък да е номер на къща?

– Може и да е!... Не, Том, не е това. И да е, не е в това забутано градче. Тука къщите нямат номера!

– Прав си. Чакай да помисля малко. Ами ако е номер на стая? В някоя странноприемница, нали се сещаш?

– Да, тъй ще да е! Тук има само две странноприемници. Бързо ще разберем.

– Стой тук, Хък, и ме чакай да се върна.

И Том хукна веднага. Той не обичаше да го виждат в компанията на Хък на обществени места. Нямахше го половин час. Разбра, че в по-добрата странноприемница стая номер две отдавна е заета от някакъв млад адвокат, който още живее там. В не толкова лъскавата странноприемница стая номер две се оказа пълна загадка. Малкият син на собственика каза, че през цялото време стояла заключена и че никога не бил виждал някой да влиза и да излиза от нея, освен нощем. Не знаеше защо е така. Беше му донякъде любопитно, но не чак толкова, колкото да му хрумне, че стаята е обитавана от призраци. Предната вечер бе забелязал вътре да свети.

– Това разбрах, Хък. Според мен това е точно номер две, който търсим.

– И аз така мисля, Том. Какво ще правиш сега?

– Чакай да помисля.

Том мисли дълго, а после каза:

– Виж сега какво: задната врата на тази стая номер две излиза на тясната уличка между странноприемницата и онази съборетина, стария склад за тухли. Ти събери колкото ключове докопаш, а пък аз ще

задигна лелините и още в първата тъмна нощ ще отидем там да пробваме дали стават. И да ти напомня, отваряй си очите на четири за Индианеца Джо, защото той нали рече, че щял да намине към града да поогледа за сгоден случай да си отмъсти. Видиш ли го, тръгни подире му и ако той не отиде в този номер две, значи мястото не е това.

– Божке, не ща да го следя самичък!

– Ама то нали ще е през нощта! Може хич да не те види, пък и да те види, надали ще се усети.

– Е, ако е много тъмно, ще го проследя. Ама де да знам... знам ли.

Ще пробвам.

– Ако е тъмно, и аз ще го проследя, Хък, иска ли питане! Ами ако реши, че няма да може да си отмъсти и тръгне за парите?

– Право казваш, Том, право казваш. Ще го проследя. Ще го проследя, каквото ще да става!

– Ето това е приказка! Само да не те хване бъз, Хък. Тогава и мен няма да ме е бъз!

Глава 28

Същата нощ Том и Хък бяха готови за опасната си задача. Те се въртяха около странноприемницата чак докато мина девет – единият наблюдаваше уличката отдалече, а другият – входната врата. Никой не влезе в уличката, нито пък излезе от нея. Никой, напомнящ на испанеца, нито влезе, нито излезе през вратата. Нощта обещавахе да е ясна и затова Том се прибра, като се разбра с Хък, ако се стъмни достатъчно, да дойде да му „измяука“, Том да се измъкне и да отидат да пробват ключовете. Но нощта си оставаше ясна и затова към дванайсет часа Хък напусна своя пост и отиде да си легне в едно празно буре от захар.

Във вторник на момчетата пак не им провървя. В сряда – също. Но в четвъртък нощта обещавахе да е тъмна. Том се измъкна навреме, като взе стария тенекиен фенер на леля си и една голяма кърпа, с която да го затулва. Скри фенера в бурето на Хък и бдението започна. Един час преди полунощ странноприемницата затвори и угасиха светлините си (единствените наоколо). Не видяха никакъв испанец. Никой не бе влязъл в уличката, нито пък бе излязъл от нея. Всичко бе благоприятно. Цареше непрогледен мрак, само далечни гръмотевици нарядко нарушаваха пълната тишина.

Том извади фенера, запали го в бурето, уви го плътно с кърпата и двамата храбреци се запромъкваха в мрака към странноприемницата. Хък остана на стража, а Том продължи пипнешком по уличката. Настана дълго, тревожно очакване, което тегнеше като планина на душата на Хък. Искаше му се фенерът да просветне – щеше да се уплаши, но поне щеше да е наясно, че Том е още жив. Струваше му се, че часове са минали, откакто Том изчезна. Сигурно беше припаднал; можеше и да е умрял, а може би сърцето му се бе пръснало от страх и вълнение. Обзет от тревога, Хък започна да се приближава все повече и повече към уличката. Беше го страх от всякакви ужасии и очакваше всеки миг да се разрази някоя катастрофа, която да му отнеме и сетния дъх. Нямахше какво толкова да отнеме – поемаше си въздух на глътки колкото на пръстник, а сърцето му тупкаше до пръсване. Изведнъж проблясна светлина и Том профуча край него.

– Бягай! – прошепна му той. – Бягай, ако ти е мил животът!

Нямахше нужда да го повтаря – веднъж беше достатъчно. Преди Том да успее да го повтори, Хък вече се носеше с трийсет-четирийсет

мили в час. Момчетата не спряха, докато не стигнаха навеса на една запусияла кланица в долния край на града. Тъкмо се напъхаха вътре, разрази се буря и ливна дъжд. Щом Том успя да си поеме дъх, той каза:

– Хък, много беше страшно! Пробвах два от ключовете, колкото се може по-тихо, но те вдигнаха такава шумотевица, че направо дъх не можех да си поема от страх! Пък и не ставах на ключалката. Без да се усетя, натиснах дръжката и хоп – вратата се отвори! Не била заключена! Втурнах се вътре, магнах кърпата и... Боже всемогъщи!

– Какво? Какво видя, Том?

– Хък, без малко да настъпя ръката на Индианеца Джо!

– Не може да бъде!

– Вярно! Легнал на пода и спи като труп, с превръзката на окоето и разперил ръце.

– Боже, и ти какво направи? Той събуди ли се?

– Не, дори не шавна. Сигурно е бил пиян. Аз само грабнах кърпата и дим да ме няма!

– Ох, аз пък никога нямаше да се сетя за кърпата!

– Аз пък се сетих. Ако я бях загубил, знаеш ли как щях да си изпята от леля!

– Том, а онова сандъче видя ли го?

– Хък, хич не се маях да се оглеждам! Не видях ни сандъче, ни кръст. Нищичко не видях освен една бутилка и едно тенекиено канче на пода до Индианеца Джо. А освен това видях вътре две бурета и страшно много бутилки. Сега разбра ли какъв дух обитава тая стая?

– Какъв?

– Духът от бутилката! Може би във всичките странноприемници на въздържателното дружество си има такава стая, дето държат уиски, а, Хък?

– Може и така да е. Кой да се сети? Слушай, Том, ами че тъкмо сега му е времето да турим ръка на сандъчето, щом Индианеца Джо е пиян.

– Как пък не! Що не пробваш ти!

Хък трепна.

– Абе, не... нещо не ми се ще...

– И на мен не ми се ще, Хък. До него имаше само една бутилка, а толкова не стига. Виж, три да бяха, щеше да се е напил достатъчно и аз щях да свърша работата.

Последва дълго мълчание – и двамата размишляваха. Най-сетне Том каза:

– Виж какво, Хък, хайде да не опитваме повече, докато не разберем

със сигурност, че Индианеца Джо го няма вътре. Много е страшно. Ако го следим всяка нощ, все някой път ще го видим да излиза и тогава ще грабнем сандъчето по-бързо от светкавица!

– Хубаво, съгласен съм. Ще вардя по цяла нощ, и то всяка нощ, но ако ти свършиш онова, другото.

– Добре, ще го свърша. От тебе се иска само да притичаш по улица „Хупър“ и да ми измяукаш – а ако съм заспал, хвърляй камъчета по прозореца да ме събудиш.

– Хубаво, разбрахме се!

– Хък, бурята вече утихна и аз ще си ходя. След някой и друг час ще почне да се съмва. Ще се върнеш ли да попазиш дотогава, а?

– Щом съм ти казал, Том, значи ще пазя. Цяла година ще вися всяка вечер край странноприемницата! Ще спя по цял ден и ще вардя по цяла нощ!

– Много хубаво. А къде ще спиш?

– В плевнята на Бен Роджърс. Той ме пуска там, а и техният негър, чичо Джейк, също ме пуска. Аз му нося вода, когато поиска, и всеки път, когато му поискам нещичко за ядене, ми дава, стига да му се намира. Много добър е тоя негър, Том! Той ме харесва, защото никога не му се надувам, все едно съм нещо повече от него. Понякога дори сядам да ям с него. Но ти това не го разправяй. Човек, като умира от глад, понякога ги върши едни, дето иначе никога няма да ги свърши.

– Е, ако не ми потрябваш през деня, ще те оставя да спиш. Няма да ти се пречкам. Но нощем, видиш ли, че става нещо, тичай да ми измяукаш!

Глава 29

Първото нещо, което Том чу в петък сутринта, бе една радостна новина: предната вечер семейството на съдия Гачър се бе завърнало в града. И Индианеца Джо, и съкровището вмиг минаха на заден план и Беки зае най-важното място в мислите му. Той се среща с нея и двамата си прекараха великолепно, докато си играеха на криеница и на сляпа баба с цяла тайфа техни съученици. Денят завърши и бе увенчан с още една възхитителна новина: Беки успя да изтормози майка си с молби толкова отдавна обещаният и така дълго отлаган пикник да се състои на другия ден и майка си се съгласи. Радостта на момичето нямаше граници, Том също изпадна в неудържим възторг. Разпратиха поканите преди залез слънце и всички деца в града започнаха трескаво да се подготвят, предвкусвайки удоволствието. Том така се вълнуваше, че не можа да заспи до късно. Надяваше се Хък да му измяука и той да успее да отмъкне съкровището, а на другия ден да смае с него Беки и останалите участници в пикника. Но остана разочарован – тази нощ никакъв сигнал не дойде.

Най-сетне утрото настъпи и към десет-единайсет часа у съдия Гачър се събра шумна, весела компания. Всичко бе готово. По онова време възрастните няхаха обичай да помрачават детските пикници с присъствието си. Смяташе се, че децата са в безопасност под крилото на няколко млади госпожици по на осемнайсет години и неколцина млади господина по двайсет и две-три. За случая бяха наели стария параход и скоро веселата тълпа, нарамила кошници с провизии, изпълни главната улица. Сид беше болен и му се наложи да пропусне забавлението, а Мери остана вкъщи да го разтушава. Последното, което госпожа Гачър каза на Беки, беше:

– Ти ще се върнеш чак късно вечерта. Може би е по-добре да останеш да спиш у някоя приятелка, която живее по-близо до кея.

– Тогава ще преспя у Сузи Харпър, мамо.

– Чудесно. Дръж се прилично и не създавай неприятности!

Докаато вървяха с бодра крачка, Том каза на Беки:

– Слушай, ще ти кажа какво ще направим. Вместо да отидем у Джо Харпър, ще изкачим хълма и ще се отбием у вдовицата Дъглас. Тя има сладолед! У тях почти всеки ден има сладолед – направо с купища! И ужасно ще ни се зарадва.

– Ех, че ще е хубаво!

Ала Беки се позамисли и рече:

– Но какво ще каже мама?

– Че тя как ще разбере?

Момичето поразмишлява над идеята и рече неохотно:

– Това сигурно няма да е хубаво... но...

– Какво „но“! Майка ти няма да разбере, така че кое му е лошото?

Тя иска само да не ти се случи нищо и ловя бас, че ако се беше сетила, и тя щеше да ти каже да отидеш у вдовицата. Не се и съмнявам!

Щедротото гостоприемство на вдовицата Дъглас бе изкусителна примамка. Тази примамка и увещанията на Том не след дълго надделяха. Затова решиха да не споменават нищичко на никого за своите планове за вечерта. После обаче на Том му хрумна, че Хък може би точно тази нощ ще му даде сигнал. Тази мисъл донякъде попари радостта му от предстоящата веселба. Но мисълта да се откаже от забавлението у вдовицата Дъглас му се струваше непоносима. Че защо да се отказва, помисли си той – предната нощ сигналът не дойде, така че защо пък точно тази нощ да дойде? Сигурното весело прекарване на вечерта надделя над съмненията около съкровището. И, както е обичайно за момчетата, той реши да се поддаде на по-силното изкушение и да прогони през този ден всякаква мисъл за сандъчето с парите.

Три мили по-надолу по реката параходът спря срещу една гориста долина. Тълпата се изсипа на брега и не след дълго горските далечини и скалистите хълмове ехтяха нашир и надлъж от викове и смях. Бяха приложени всички възможни начини да се измориш и изпотиш и най-сетне развеселените деца, погнати от великански апетит, изтичаха обратно и се заловиха с унищожаването на вкусотиите. След пира последва освежаваща почивка и бърбене в сянката на клонестите дъбове. След малко някой се провикна:

– На кого му се ходи в пещерата?

На всички им се ходеше. Те наизвадиха снопове свещи и тайфата начаса хукна нагоре по хълма. Входът на пещерата се намираше доста високо на склона – по форма наподобяваше на буквата А. Тежката му дъбова врата беше отворена. Вътре имаше малко преддверие, студено като ледник, иззидано от природата от твърд варовик, покрит със студени капчици влага. Да се стои тук в пълния мрак и да се съзерцава зелената долина, блеснала под слънцето, бе романтично и тайнствено. Но скоро впечатлението се поизтърка и децата отново се разлудуваха. Щом някой запалеше свещ, всички се втурваха към него. Следваше борба и храбра съпротива, но скоро или събаряха, или духваха свещта, след

което избухваше смях и гоненицата се възобновяваше. Но всичко си има край. Полека-лека шествието се заизнизва в колона надолу по стръмната главна галерия и трепкащите пламъчета осветяваха мъждиво величествените каменни стени кажи-речи дотам, където те се съединяваха на около шейсет фута височина. Тази главна галерия бе широка не повече от осем-десет фута. На всеки няколко крачки от двете си страни се отклоняваха други, по-тесни ходове: пещерата на Макдугъл представляваше огромен лабиринт от лъкатушни коридори, които се кръстосваха, разделяха се и не водеха доникъде. Разправяха, че човек може да се лута дни и нощи из сложната плетеница от ходове и пропасти и така и да не намери изхода; че може да слиза все по-надолу и по-надолу под земята и там пак било същото – лабиринт под лабиринта, и така до безкрайност. Никой не познаваше пещерата „на пръсти“ – това беше невъзможно. Повечето младежи познаваха някаква част от нея и никой не смееше да навлиза по-нататък. Том Сойер познаваше пещерата колкото всеки друг.

Процесията извървя около три четвърти миля по главната галерия, а после на двойки и на групи всички кривнаха в страничните ходове, започнаха да тичат по мрачните коридори и да се стряскат един друг там, където коридорите се съединяваха. Отделни компании можеха да не се засекат по коридорите по половин час, без да излизат от познатите предели на пещерата.

Малко по малко групичките започнаха да се стичат една след друга на входа на пещерата – задъхани, засмени, накапани от глава до пети с лой от свещите, изцапани с глина и във възторг от така добре прекарания ден. Тогава с учудване забелязаха, че изобщо не са усетили как е минало времето и вече се свечеряваше. Камбаната на парахода звънеше призивно от половин час. Ала такъв завършек на приключенията им за деня бе романтичен и значи – достоен. Когато параходът заплава с буйния си товар по реката, никой пет пари не даваше за загубеното време освен капитана на парахода.

Хък вече беше на пост, когато блещукащите светлини на парахода проплаваха край кея. Не чу никакъв шум на борда, защото младежта бе съвсем притихнала и кротнала – както често се случва с хора, уморени до смърт. Той се зачуди що за параход е това и защо не спира на пристана, а после напълно забрави за него и съсредоточи вниманието си върху своята задача. Нощта се заоблачаваше и ставаше все по-тъмна. Към десет часа шумът от коли утихна, разпръснатите светлини започнаха да гаснат, изчезнаха и последните пешеходци, градът задряма и остави

малкия страж насаме с тишината и призраците. Стана единайсет и светлините на странноприемницата угаснаха. Сега навсякъде цареше мрак. Хък изчака ужасно дълго време, както му се стори, ала нищо не се случи. Вратата му бе разколебана. За какво ли правеха всичко това? Имаше ли смисъл изобщо? Защо да не зареже тази работа и да не си легне?

Слухът му долови някакъв шум. Той моментално застана нащрек. Вратата откъм уличката тихичко се затвори. Той се метна към ъгъла на склада за тухли. В следващия миг двама мъже се шумгунаха край него – единият като че носеше нещо под мишница. Сигурно беше сандъчето! Значи смятаха да преместят някъде съкровището. Но как да се обади сега на Том? Нямаше смисъл – онези двамата щяха да се измъкнат със сандъчето и пиши ги бегали. Не, той щеше да тръгне по дирите им и да ги проследи. Ще се довери на мрака – той ще го скрие. И така, както си говореше наум, Хък излезе от скривалището си и тръгна подир двамата мъже безшумно като котка, бос. Следваше ги доста отдалеч, но така, че да не могат да се скрият от погледа му.

Те изминаха три пресечки нагоре по улицата покрай реката, а после свърнаха наляво в една пресечка. Продължиха направо и излязоха на пътя, който се изкачваше по хълма Кардиф. Тръгнаха по него. Минаха покрай къщата на стария уелсец, намираща се на средата на склона, без да забавят крачка, и продължиха нагоре. Хубаво, помисли си Хък, значи ще зароят съкровището в старата каменоломна. Но те я подминаха и продължиха към върха. После свърнаха по една тясна пътечка сред високия храсталак и мигом се скриха в мрака. Хък ускори крачка и съкрати разстоянието помежду им, защото сега вече нямаше как да го видят. Отначало подтичваше, а после позабави крачка, защото се уплаши, че в тъмното може да им налети. Повървя още малко, а после спря. Ослуша се – не се чуваше нито звук; чуваше само биенето на сърцето си. Над хълма се разнесе бухането на бухал – кобен звук! Но стъпки не се чуваха. О, небеса, нима всичко е загубено! Хък бе готов да хукне и на краката му сякаш бяха поникнали крилца, когато някакъв човек се прокашля на няма и четири стъпки от него! Сърцето на Хък подскочи чак в гърлото му, но той го глътна обратно и остана на мястото си, като трепереше така, сякаш дванайсет трески го тресяха вкупом. Краката изобщо не го държаха, страхуваше се, че аха-аха ще падне. Разбра къде се намира – на пет крачки от пътя, който водеше към имението на вдовицата Дъглас. Много хубаво, помисли си той, нека го закопаят тук – няма да е трудно за намиране.

Разнесе се глас – снишеният глас на Индианеца Джо:

– Дяволите да я вземат, май у тях има гости – свети, а пък вече е късно.

– Не виждам да свети.

Това бе гласът на непознатия, онзи от запустялата къща. Смъртен хлад сви сърцето на Хък – значи ето на кого смятаха да отмъщават! Първата му мисъл беше да си плюе на петите. После си спомни, че вдовицата Дъглас неведнъж е била добра към него, а тези двамата май искаха да я убият. Много му се искаше да прояви смелост и да я предупреди, обаче не смееше – можеше да го настигнат и да го хванат. Всичко това му мина през ума в миговете между думите на непознатия и отговора на Индианеца Джо, който беше...

– Защото храсталакът ти пречи. Мръдни малко насам... сега вече виждаш, нали?

– Да. Изглежда, има гости. По-добре да се откажем.

Как така да се откажем, когато аз напускам този щат завинаги! Ако се откажем, друг път няма да ни се падне такава сгода! Казах ти вече и пак ще повторя, хич не ме е грижа за нейните богатства – вземи ги ти, щом искаш. Но мъжът си се отнасяше грубо с мен... много пъти се е отнасял... тъкмо той беше съдията, който ме осъди за скитничество! И това не е всичко! Дори и милионна част не е! Той ме осъди на бой с камшик! Биха ме с камшик пред затвора като негър! Пред очите на целия град! Биха ме с камшик! Разбираш ли? Той ме надхитри – умря. Но сега ще си го върна на нея.

– О, не я убивай! Недей!

– Да я убия ли? Че кой говори за убийство? Ако той беше жив, него щях да убия, но не и нея. Когато искаш да отмъстиш на жена, няма защо да я убиваш. Глупости! Обезобразяваш я. Сцепваш ноздрите си, клъцваш си ушите като на свиня!

– Господи, та това е...

– Я да си мълчиш! Така по-лесно ще отървеш кожата. Ще я вържа на леглото. Ако си изтече кръвта и умре, да не съм виновен аз? Ако пукне, няма да плача за нея! Ти ще ми помогнеш в това, друже – заради мен! Тъкмо затова си тук – сам може и да не се оправя. Но само да си мръднал, ще те убия. Ясно? А наложи ли ми се да убия теб, ще убия и нея – така никой няма да разбере кой го е направил!

– Е, щом трябва, давай да го свършим. И колкото по-скоро, толкова по-добре, че целият ме тресе.

– Кога сега? Пред гостите? Я погледни насам – да знаеш, нещо ме съмняваш! Не, ще изчакаме, докато угасят светлините. Не сме се

разбързали за никъде.

Хък усети, че ще настъпи мълчание – още по-ужасно от всякакви приказки за убийства. Затова затаи дъх и плахо отстъпи назад, като опипваше с крак къде да стъпи и трябваше да пази равновесие на един крак, което криеше рискове – залитна на една страна, после на другата и насмалко да се катурне на земята. Отстъпи още една крачка назад, все така предпазливо и рисковано. И още една, и още една и... съчка изпраща под крака му! Дъхът му секна и той се ослуша. Не се чу никакъв звук – пълно мъртвило. Благодарността му бе безмерна. Сега той се завъртя между двете стени от храсти много внимателно, като кораб в тесен пролив, и закричи по пътеката бързо, ала предпазливо. Когато излезе при каменоломната, се почувства в безопасност, плю си на петите и търти да бяга. Тичаше все по-надолу и по-надолу по хълма и най-сетне стигна до къщата на уелсеца. Задумка по вратата и след малко от прозореца се показаха главите на стареца и на двамата му яки синове.

– Каква е тази тупурдия? Кой думка по вратата? Какво искаш?

– Пуснете ме вътре, бързо! Всичко ще ви разкажа!

– Кой си ти?

– Хъкълбери Фин... бързо, пуснете ме!

– Хъкълбери Фин, виж ти! Не е от имената, пред които се отварят много врати! Но хайде, момчета, пуснете го, да видим каква е бедата.

– Моля ви, не казвайте на никого, че съм ви казал аз! – бяха първите думи на Хък, щом влезе. – Моля ви, недейте... Ще ме убият! Но вдовицата понякога е била толкова добра към мен и искам да ви кажа... всичко ще ви кажа, ако ми обещаете, че никога на никого няма да казвате, че съм бил аз!

– Мили Боже, ама той наистина има какво да каже, иначе нямаше да се държи така! – възкликна старецът. – Хайде, момче, разправай всичко, никой тук никога няма да те издаде!

Три минути по-късно старецът и синовете му, добре въоръжени, вече бяха изкачили хълма и се прокрадваха на пръсти по пътечката, готови за стрелба. Хък не тръгна с тях. Той се скри зад една голяма скала и наостри уши. Тягостна, тревожна тишина... а после изведнъж проехтяха изстрели и се чу вик.

Хък не изчака да му се изясни какво точно е станало. Той скочи и хукна надолу по хълма, колкото го краката държат.

Глава 30

Още с пукването на зората в неделя Хък се изкатери по хълма и почука тихо на вратата на уелсеца. Обитателите на дома спяха, но след нощните перипетии и най-малкият шум можеше да ги разбуди. Някой извика от прозореца:

– Кой е там?

Хък отвърна тихо, с уплашен глас:

– Моля ви, пуснете ме! Аз съм, Хък Фин!

– За това име, моето момче, вратата ни е отворена и денем и нощем! Добре си дошъл!

Тези думи прозвучаха странно за ушите на малкия скитник – такива хубави думи той не бе чувал досега. Не си спомняше някой някога да го е посрещал с „добре дошъл“. Бързо отключиха вратата и той влезе. Настаниха го да седне, а старецът и двамата му синове здравеняци бързо започнаха да се обличат.

– Е, момчето ми, дано си много гладен, защото изгрее ли слънцето, закуската ще е готова, топла-топла, направо от печката – ти за това не се притеснявай! Снощи с моите момчета се надявахме, че ще дойдеш да преспиш у нас.

– Бях примрял от страх – обясни Хък – и затова офейках. Още щом гръмнаха пистолетите, търтих да бягам и три мили търчах, без да спра! Сега дойдох, щото исках да разбера какво е станало, така де, и гледах да е още по тъмно, щото не ща да се натъкна на тия дяволи, па ако ще и да са мъртви.

– Горкичкият, май много ти се събра тази нощ – като те погледне човек, си личи. Но тук има легло за теб – като закусиш, лягай си. Не, момчето ми, не са мъртви, макар и нас да ни е яд за това. Виж сега как стана... по твоето описание ние знаехме точно къде да ги пипнем, затова се промъкнахме на пръсти, докато стигнахме на петнайсетина крачки от тях. На тая пътечка в храсталациите беше тъмно като в рог и тъкмо тогава, не щеш ли, на мен ми се прикиха. Ама че лош късмет, по-лош няма накъде! Опитах се да се съдржа, ама нямаше как – и като кихнах! Аз бях най-отпред с пистолет, готов за стрелба, и като дойде кихавицата, ония двамата мошеници се шумгунаха в храстите. В храсталака шумоли, пък аз креснах: „Момчета, огън!“ – и стрелях нататък, откъдето се чу шумът. Момчетата и те стреляха. Обаче тия главорези хукнаха на мига, а

ние след тях, право през гората. Май изобщо не ги улучихме. Преди да хукнат да бягат, и те стрелях по веднъж, но куршумите им просвистяха покрай нас, без изобщо да ни засегнат. Когато вече не чувахме стъпките им, ние прекратихме преследването, слязохме долу и вдигнахме на крак полицаите. Те организираха хайка и завардиха брега на реката, а щом се съмне, шерифът заедно с един отряд ще претърсят гората. И моите момчета тръгват с тях. Ще ми се да знаехме горе-долу как изглеждат тия негодници – много щеше да ни помогне. Но в тъмното ти сигурно не си могъл да ги огледаш, момчето ми?

– О, не – аз ги видях още в града и ги проследих.

– Чудесно! Опиши ги... опиши ги, момчето ми!

– Единият е старият глухоням испанец, дето се завъртя в града един-два пъти, а пък другият е един дрипльо с грозна мутра...

– Това е достатъчно, момчето ми, знаем ги тия двамата! Един ден случайно ги засякох в гората зад имението на вдовицата и те бързо-бързо офейкаха. Хайде, момчета, тръгвайте и кажете на шерифа – закуската ще си изядете утре!

Синовете на уелсеца тръгнаха веднага. Когато излизаха от стаята, Хък скочи и възкликна:

– Моля ви се, не казвайте на никого, че аз съм ги издал! Моля ви се!

– Добре, Хък, щом казваш... но с това само ще заслужиш похвала!

– Ох, не, не! Моля ви се, не казвайте!

Когато младежите излязоха, старецът рече на Хък:

– Те няма да кажат на никого, а и аз няма да кажа. Но защо ти не искаш да се разчуе?

На Хък не му се обясняваше – каза само, че вече знаел твърде много за единия от двамата и за нищо на света не иска онзи да разбере, че той знае разни неща, дето са против него. Иначе онзи щял непременно да го убие.

Старецът обеща още веднъж да пази тайна и каза:

– Но как така ги проследи, момче? Подозрително ли ти изглеждаха?

Хък замълча, докато се мъчеше да измисли подобаващ отговор. Най-сетне каза:

– Ами, разбирате ли, аз нали съм си калпазанин, или поне така разправят, и аз нямам какво да възразя. Понякога, като се замисля за това, не мога да заспя и все се мъча да измисля как да се променя. Тъкмо така беше и снощи. Не можах да заспя и към полунощ тръгнах да се скитам по улиците. Обиколих ги всичките и като минах край оня, порутения склад за тухли до въздържателската странноприемница, се подпрях на

една стена и пак започнах да си мисля. И тъкмо тогава минаха ония двамата, съвсем близо до мен. Единият мъкнеше нещо под мишница, та си рекох, че сигурно са го откраднали. Единият пушеше, другият му поиска огънче, та спряха точно пред мен, пурите осветиха лицата им и виждах, че тоя, едрият, е глухонемият испанец – познах го по бакенбардите и по превръзката на окото, а пък другият беше оня начумерен парцалив дявол.

– Че как видя парцалите на светлината на пура?

Хък се слиса за миг, но после рече:

– Ами не знам, ама някакси съм ги видял.

– Та значи те продължиха, а ти...

– Ами аз – след тях. Точно така. Исках да разбера какво става, щото те се промъкваха крадешком. Проследих ги чак до пътя за имението, после се спотаих в тъмното и чух как дрипавият се моли на испанеца да пощади вдовицата, а пък испанецът се кълне, че щял да я обезобрази, тъкмо както ви казах на вас и на двамата ви...

– Какво?! Глухонемият ли каза всичко това?!

Хък отново бе допуснал ужасна грешка! Той всякак се мъчеше да избегне всякакви намеци кой би могъл да е този испанец, ала езикът му сякаш бе решил да го вкара в беля въпреки всичките му старания! На няколко пъти Хък се опита да са измъкне от затруднението, но старецът не откъсваше очи от него и затова той правеше гаф след гаф. Най-сетне старецът рече:

– Не се бой от мен, момчето ми. Няма да допусна и косъм да падне от главата ти, за нищо на света! Не, аз ще те защитя... Ще те защитя! Този испанец не е глухоням – ти се издаде, без да искаш, и сега вече няма как да го скриеш. Ти знаеш нещо за този испанец и искаш да го запазиш в тайна. Но сега ми се довери – кажи ми го. Вярвай ми, няма да те издам.

Хък погледна стареца в честните очи, после се наведе и му прошепна на ухото:

– Той не е испанец... това е Индианеца Джо!

Уелсецът едва не падна от стола си. След малко каза:

– Да, сега вече всичко е ясно. Когато спомена за разцепени ноздри и кълцане на уши, аз реших, че разкрасяваш историята, защото белите не си отмъщават така. Но индианец! Това е съвсем друга работа.

По време на закуска разговорът продължи и старецът спомена, че преди да тръгнат да си лягат, той и синовете му запалили фенер и огледали пътеката и околностите си за следи от кръв. Кръв нямамо, обаче

намерили голям вързоп с...

– С какво?!

Мълния да бяха, думите нямаше да изскочат по-мълниеносно от преbledнелите устни на Хък. Сега той бе облешил очи и притаил дъх в очакване на отговора. Уелсецът трепна и на свой ред се вторачи в него – три секунди... пет секунди... десет... и най-сетне отговори:

– С инструменти за взлом. Ама на теб какво ти стана?

Хък се отпусна назад. Дишаше полекичка, ала дълбоко и бе изпълнен с неизказана благодарност. Уелсецът го огледа сериозно, с любопитство и след малко рече:

– Да, с инструменти за взлом. Май на тебе много ти олекна. Но ти какво се стресна така? Какво очакваше да намерим?

Хък бе натясно под изпитателния поглед на стареца. Какво ли не би дал, за да се сети за някакъв що-годе приемлив отговор! Ала нищо не му идеше наум, а изпитателният поглед проникваше все по-дълбоко и по-дълбоко. Хрумна му един съвсем безсмислен отговор, но нямаше време да го преценява и той изломоти напосоки:

– Ами например, учебници за неделното училище.

Горкият Хък бе твърде нещастен и дори не можеше да се усмихне, но старецът се разсмя силно и весело. Цялото му тяло, с всичките подробности от анатомията му, се разтресе от глава до пети и накрая той каза, че такъв смях си бил все едно пари в джоба, защото като се смее, съкращава разходите за лекар. После додаде:

– Горкичкият, цял си преbledнял и си много измъчен. Хич не ти е добре – нищо чудно, че доста си изкукуригал. Но ще ти мине. Като си починеш и си поспиш, ще се справиш, надявам се.

Хък се ядоса, задето е бил глупав като гъска и е събудил подозрения с тия свои тревоги – та нали като чу разговора край имението на вдовицата, му стана ясно, че във вързопата няма никакво съкровище. Но нали той само предполагаше, че не е съкровището, не го знаеше със сигурност – затова при споменаването на намерения вързоп самообладанието му не издържа. Но, общо взето, дори се радваше на тази дребна случка, защото сега нямаше никакво съмнение, че онова не е било във вързопата. Затова му олекна на душата и той съвсем се успокои. Всъщност всичко като че бе тръгнало както трябва – съкровището сигурно все още беше в номер две, същия ден щяха да заловят мъжете и да ги тикнат в затвора, а те двамата с Том още същата нощ щяха да задигнат златото без всякакви притеснения и без да ги е страх, че ще им попречат.

Тъкмо приключиха със закуската и на вратата се почука. Хък скочи да се скрие, защото никак не искаше дори и косвено да го свързват със снощните събития. Уелсецът покани да влязат неколцина дами и госпо-да, сред тях и вдовицата Дъглас, и от вратата забеляза, че група граждани се изкачва нагоре по хълма, за да огледа пътеката. Значи новината се беше разчула. На стареца се наложи да разкаже на гостите си всичко, случило се през нощта. Вдовицата най-искрено му благодари, заедто си е спасил живота.

– Ни дума за това, госпожо. Има друг, на когото сте много по-за-дължена, отколкото на мен и синовете ми, но той не позволява да кажа името му. Ако не беше той, и ние нямаше да дойдем.

Разбира се, това събуди такова огромно любопитство, че то насмалко не засенчи главното, но уелсецът така и не им издаде тайната си, а остави любопитството да ги гори отвътре. Така то се разнесе из целия град. Когато научиха всичко останало, вдовицата рече:

– Аз съм заспала, както си четях в леглото, и съм проспала целия този шум. Защо не дойдохте да ме събудите?

– Решихме, че не си струва. Тия негодници надали щяха да се върнат – нямаха инструменти, с които да влязат. Защо тогава да ви будим и да ви плашим до смърт? Моите трима негри вардиха къщата ви чак до сутринта. Те току-що се върнаха.

Дойдоха нови посетители и се наложи историята да се разказва и преразказва още цели два часа.

През ваканцията нямаше неделно училище, но всички се събраха в църквата рано-рано. Говореше се само за произшествието. Дойде новината, че от престъпниците все още няма ни вест, ни кост. След края на проповедта жената на съдията Тачър настигна госпожа Харпър, докато тя вървеше с тълпата по пътеката към изхода, и рече:

– Моята Беки цял ден ли ще спи? То аз така и предположих, че ще капне от умора...

Вашата Беки?

– Да... – разтревожен поглед. – Снощи тя не спа ли у вас?

– Не.

Госпожа Тачър пребледня и се отпусна на една скамейка тъкмо когато леля Поли мина покрай нея, като оживено разговаряше с някаква приятелка. Леля Поли рече:

– Добро утро, госпожо Тачър. Добро утро, госпожо Харпър. Мойто момче пак се затри. Снощи сигурно е спал у вас... или у вас... и сега го е страх да дойде на църква, защото знае, че ще си изпати.

Госпожа Тачър поклати немощно глава и пребледня още повече.

– Не е спал у нас – рече госпожа Харпър. Тя също бе започнала да се притеснява. Лицето на леля Поли стана съвсем тревожно.

– Джо Харпър, виждал ли си тази сутрин моя Том?

– Не, госпожо.

– Кога го видя за последно?

Джо се опита да си спомни, но не можеше да каже със сигурност. Хората спряха да излизат от църквата. Разнесе се шушукане и по всички лица се изписа уплаха. Започнаха да разпитват загрижено децата и младите учители. Всички те твърдяха, че не са забелязали дали Том и Беки са били на парахода на връщане – вече било тъмно и на никого не му хрумвало да провери дали някой не липсва. Най-сетне един младеж изказа опасенията си, че децата може още да са в пещерата! Госпожа Тачър припадна. Леля Поли се разрида и закърши ръце.

Тревожната вест се предаваше от уста на уста, от компания на компания, от улица на улица и само след пет минути камбаните забиха като полудели и цялото градче бе на крак! Случката на хълма Кардиф незабавно се стори на всички съвсем маловажна, злодеите бяха забравени, оседлаха конете, отвързаха лодките, извикаха парахода и няма и половин час след като страшната новина се разнесе, двеста мъже вече бързаха по суша и по вода към пещерата.

Следобедът се точеше – целият град бе опустял, сякаш бе мъртъв. Много жени посетиха леля Поли и госпожа Тачър и се опитваха да ги утешат. Те плакаха заедно с тях и това бе по-добро от всякакви думи. Нощта също се проточи. Целият град чака новини чак до сутринта, но когато най-сетне се зазори, получиха единствено поръчката „Пратете още свещи и храна“. Госпожа Тачър бе на ръба на безумието, леля Поли също. Съдия Тачър пращаше вестоносци от пещерата, които да им вдъхнат надежда и кураж, ала думите му не можеха да разведрят никого.

Старият уелсец се прибра призори, целият изпоцапан с лой от свещи и глина. Едва се крепеше. Завари Хък в леглото, което му беше приготвил – тресеше го треска и бълнуваше. Всички лекари бяха в пещерата, затова грижите за пациента пое вдовицата Дъглас. Тя каза, че щяла да направи за него всичко, което е по силите си, защото, добър или лош, и той е чадо Божие, а никое Божие чадо не бива да бъде захвърляно на произвола на съдбата. Уелсецът рече, че и Хък си имал достойнства и вдовицата се съгласи:

– Не се съмнявайте. Това е Господният печат. Господ никого не изоставя. Никога. Той налага печата си на всяко създание, което е

сътворил.

Рано преди обяд групи от изтощени мъже започнаха да се прибират в градчето, но най-издръжливите продължаваха издирването. Новото беше само, че в момента претърсват най-затънтените кътчета на пещерата, където досега никой не беше ходил. Щели да претърсят най-внимателно всяко ъгълче и пукнатина. В лабиринта от коридори тук-там в далечината мъждукали пламъчета, а в мрачните галерии глухо отеквали викове и pistolетни изстрели. На едно място далеч от онази част, която обикновено посещаваха туристите, намериха имената „Беки и Том“, изписани на стената с дим от свещ, а съвсем наблизо – и изцапано с лой парче от панделка. Госпожа Тачър позна панделката и се разплака над нея. Каза, че това е последният спомен от нейното детенце и че нямало по-ценно нещо от тази панделка, защото тя била последното, с което живата Беки се е разделила, преди да я сполети ужасна смърт. Някои казваха, че сегиз-тогиз далеч навътре в пещерата просветвала светлинка. Тогава всички надавали радостен вик и двайсетина души се втурвали нататък по галерията, но неизменно следвало тежко разочарование. Децата ги нямало, това пак бил някой от издирвачите.

Така изминаха три страшни дни и нощи. Часовете се влачеха непосимо, градчето изпадна в безнадеждно вцепенение. Никого нищо не го влечеше. Случайното разкритие, че собственикът на въздържателската странноприемница държал алкохол в заведението, не предизвика почти никакво вълнение сред обществото въпреки своята чудовищност. В момент, когато съзнанието му не бе замъглено, Хък подхвана отдалече темата за странноприемниците и най-накрая попита, изпълнен със смъртно опасение от най-лошото, дали откакто се е разболял не са открили нещо във въздържателската странноприемница.

– Да – отвърна вдовицата.

Хък подскочи в леглото с ужасен поглед.

– Какво? Какво са намерили?

– Спиртни напитки! Затвориха странноприемницата. Лягай си, детето ми... Ох, че ме изплаши!

– Само едно нещо ми кажете... само едно... моля ви! Том Сойер ли ги намери?

Вдовицата избухна в плач.

– Тихо, тихо, момченцето ми, тихо! Казах ти вече, не бива да говориш. Ти си много, много болен!

Значи не бяха намерили нищо друго освен спирта – ако беше златото, щеше да се вдигне страшна суматоха! Значи съкровището бе

изчезнало завинаги... завинаги! Но защо ли тя плачеше? Странна работа, защо пък да плаче?

Тези мисли смътно се въртяха в ума на Хък и той така се умори от тях, че заспа.

„Ето, заспа, горкичкият!“ – рече си вдовицата. – „Том Сойер ли ги намери“! Де да можеше някой да намери Том Сойер! Малцина останаха хората, които все още хранят надежда и сили, за да продължат издирването.

Глава 31

А сега да се върнем при Том и Беки и да видим как прекараха на пикника. Отначало те обикаляха по мрачните коридори заедно с останалите и оглеждаха добре познатите чудеса на пещерата, носещи едни такива натруфени имена като „Приемната“, „Катедралата“, „Дворецът на Аладин“ и тъй нататък. Скоро се заиграха на криеница. Том и Беки се включиха с въодушевление, но после играта започна да им поомръзва. Тогава те тръгнаха по една криволичеща галерия, като държаха високо свещите си и се опитваха да разчетат сложната плетеница от имена, дати, пощенски адреси и изречения, изписани с дим от свещ, която покриваше скалните стени. Както си вървяха и си приказваха, те изобщо не забелязаха, че са навлезли в онази част на пещерата, където нямаше надписи. Изписаха собствените си имена под един надвиснал скален перваз и продължиха нататък. Скоро стигнаха на едно място, където струйка вода, която се стичаше по една скална издатина и носеше варовикова утайка, в продължение на дълги векове бе образувала от лъскав, нетлен камък същинска Ниагара от дипли и дантели. Том, какъвто си беше дребничък, се промъкна отзад и я освети със свещ, за да си се наслади Беки. Там откри, че зад водопада имаше нещо като естествена стълба, вмъкната натясно между две стени, и незабавно го обзе откривателска страст. Беки откликна на призива му, те оставиха с дима от свещта белег, за да не объркат после пътя, и тръгнаха на експедиция. Криволичеща насам и натам, навлизаха все по-навътре в тайните дълбини на пещерата. Нарисуваха още един знак и се впуснаха да търсят нови чудеса, за които да разказват после на горната земя. На едно място откриха просторна зала, от чийто свод се спускаха многобройни лъскави сталактити, дълги и дебели колкото човешки крак. Обиколиха я цялата, изпаднали във възхищение и почуда, а после тръгнаха по един от множеството излизащи от нея коридори. Той бързо ги отведе до омаен извор, чието корито бе украсено с блещукащи като скреж кристали. Изворът се намираще сред пещерна зала, чиито стени се подпираха на многобройни фантастични колони, оформили се при съединяването на сталактити и сталагмити в резултат на неспирното капене на водата векове наред. Под покрива висяха огромни кълба от прилепи – хиляди в едно кълбо. Светлината ги стресна и те литнаха надолу със стотици, като пищяха и сърдито налитаха на свещите. Том познаваше навиците им и знаеше каква

опасност крие това. Той стисна ръката на Беки и бързо я дръпна в първия изпречил им се коридор. И тъкмо навреме, защото един прилеп уга си с крилото си свещта на Беки точно когато тя излизаше от пещерата. Прилепите дълго преследваха децата, ала бегълците се мушваха във всеки изпречил им се нов коридор и най-сетне се отърваха от опасните твари. Скоро Том намери подземно езеро, чиито мъгливи очертания се простираха толкова надалеч, че се губеха в тъмното. Искаше да изследва бреговете му, но реши, че е най-добре първо да седнат и да си починат. Чак сега дълбоката тишина, царяща в подземнието, притисна с лепкавата си длан душите на децата.

– Аз изобщо не забелязах, но май от много отдавна не сме чували гласовете на другите – каза Беки.

– Като се замисля, Беки, ние сме много по-надълбоко под тях... и не зная колко сме се отдалечили – на север, на юг, на изток или знам ли накъде. Тук не можем да ги чуем.

Беки се уплаши.

– Чудя се от колко време сме тук долу, Том? По-добре да се връщаме.

– Да, и аз така мисля. Сигурно ще е най-добре.

– Ще можеш ли да намериш пътя, Том? На мен всичко ми е като някаква заплетена главоблъсканица.

– Според мен, ще мога да го намеря... ама тия прилепи! Ако ни изгасят свещите, лошо ни се пише. Хайде да се опитаме да намерим друг път, та да не минаваме оттам.

– Добре. Но дано не се загубим. Би било ужасно! – и момичето потръпна при мисълта какви страхотии можеха да ги сполетят.

Тръгнаха по един коридор. Дълго вървяха по него в мълчание, като оглеждаха всяко ново разклонение – дали пък няма да им се стори познато? Но всички до едно им бяха непознати. Всеки път, когато Том ги оглеждаше, Беки наблюдаваше лицето му за някакъв насърчаващ признак, а той казваше весело:

– О, всичко е наред. Не е този, но скоро ще го намерим!

Ала с всеки пореден неуспех той все повече и повече падаше духом и накрая започна да свърва накъдето завари с отчаяната надежда, че ще се натъкне на пътя, който им трябваше. Все така повтаряше, че всичко било наред, но сърцето му бе натежало като олово от ужас и затова думите звучаха не звънливо, а глухо, сякаш казваше „Всичко е загубено!“. Беки се притискаше до него, обзета от мъчителен страх, и с всички сили се мъчеше да съдржа напирашите в очите си сълзи, ала те бликаха. Най-

сетне тя каза:

– О, Том, зарежи ги прилепите, хайде да се върнем по онзи път! Тук все повече и повече се объркваме!

– Слушай! – отвърна си той.

Дълбока тишина – толкова дълбока, че те чуваха собственото си дишане. Том се провикна. Викът му отекна по празните галерии и стих-на в далечината – слаб звук, подобен на присмехулен смях.

– О, Том, недей да викаш повече, много е страшно! – възкликна Беки.

– Страшно е, Беки, но по-добре да викам – току-виж ни чуват. – И той се провикна пак.

Това „току-виж“ внушаваше още по-вледеняващ ужас от призрачния смях, защото бе признание за попарени надежди. Децата стояха неподвижно и се ослушваха, ала напразно. Том веднага тръгна обратно, като ускори крачка. Чак след време нерешителната му походката разкри на Беки още един ужасяващ факт – той не можеше да намери обратния път!

– О, Том, ти не остави никакви знаци!

– Какъв глупак съм, Беки! Какъв глупак! Изобщо не се сетих, че може да поискаме да се върнем! Не... не мога да намеря пътя. Всичко е толкова объркано.

Том, Том, ние сме загубени! Загубени сме! Никога няма да излезем от това ужасно място! О, защо трябваше да се отделяме от другите!

Тя се отпусна на земята и избухна в такива неистови ридания, че Том се ужаси да не би тя да умре или да изгуби ума си! Той седна до нея и я прегърна. Тя зарови лице в гърдите му, притисна се до него и заизлива целия си ужас, всичките си напразни съжаления, а далечното ехо ги превръщаше в жлъчен смях. Том я молеше да не губи надежда, ала тя каза, че няма вече сили. Той започна да се обвинява и да проклина сам себе си, че я е докарал до такова нещастие. Това си подежда по-добре. Тя каза, че ще се опита да възвърне надеждите си, че ще стане и ще го последва навсякъде, стига да престане да говори така. Защото той не бил по-виновен от нея самата, каза тя.

И те тръгнаха отново, безцелно, съвсем напосоки – друго не им оставаше, освен да вървят и да не спират. Отначало надеждата като че възкръсна – не че имаше причина, но тя, надеждата си е такава: възражда се отново и отново, докато годините и натрупаните поражения все още не са пресушили извора.

Малко по-късно Том взе свещта на Беки и я угаси. Тази

пестеливост означаваше много! Нямахме нужда от думи. Беки разбра и надеждите си отново угаснаха. Тя знаеше, че Том има цяла свещ и още три-четири угарки в джобовете, ала трябваше да пести.

Лека-полека и умората започна да се обажда. Децата се опитваха да не си обръщат внимание, защото мисълта да седнат тук бе ужасна – времето бе станало твърде ценно. Като се движеха в някаква посока, в каквато и да е посока, те все пак напредваха и това можеше да доведе до нещо. Но седнеха ли, това означаваше, че сами викат смъртта и си спестяват гонитбата.

Най-сетне нежните крачета на Беки отказаха да я носят по-нататък. Тя седна. Том се отпусна до нея и те заговориха за дома, за приятелите си там, за меките легла и най-вече за светлината! Беки се разплака и Том се помъчи да намери с какво да я утеши, ала всичките му окуражителни думи вече се бяха изхабили от повтаряне и звучаха като подигравки. Беки бе толкова изтощена, че задряма. Том се зарадва. Той седеше, гледаше изпитото си лице и виждаше как постепенно чертите му се изглаждат под влиянието на хубавите сънища. След време то се озари от усмивка, която се задържа на устните си. Спокойното лице имаше целебно въздействие и върху неговата душа. Умът му започна да блуждае из отдавна отминали времена и сладки спомени. Той се бе унесъл в мисли, когато Беки се събуди и се засмя безгрижно, ала смехът замръзна на устните си и последва стон.

– О, как съм могла да заспя! Иска ми се никога вече да не се събудя! Не! Не е вярно, Том! Не ме гледай така. Няма повече да говоря така!

– Радвам се, че поспа, Беки – сега си отпочинала и ще намерим обратния път.

– Да, Том, можем да опитаме... Но каква прекрасна страна сънувах! Струва ми се, че сме се запътили към нея.

– Може би не отиваме точно там... Горе главата, Беки! Хайде да опитаме пак!

Те станаха и поеха по пътя си, хванати за ръце, ала загубили всякаква надежда. Опитаха се да преценят откога са в пещерата, но им се струваше, че са минали дни и седмици, а беше съвсем ясно, че това е невъзможно, защото свещите им още не бяха догорели. Много време след това – точно колко, не можеха да кажат – Том каза, че трябва да стъпват тихо и да се ослушват за капеща вода – трябваше да намерят извор. Скоро намериха един и Том каза, че е време да си починат пак. И двамата бяха смъртно изтощени, ала Беки каза, че би могла да повърви още малко. За нейно учудване Том не се съгласи. Тя не го разбираше. Седнаха и

Том залепи с малко глина свещта си на стената пред тях. Скоро те потънаха в мисли и известно време никой не продума. После Беки наруши мълчанието:

– Том, много съм гладна!

Том извади нещо от джоба си.

– Помниш ли това? – попита той.

Беки се усмихна едва-едва.

– Това е нашият сватбен сладкиш, Том.

– Да... ех, де да беше голям колкото бъчва, защото нямаме нищо друго за ядене!

– Запазих парчето от пикника, за да го сложим под възглавниците си и аз да те сънувам, Том – както правят възрастните със своите сватбени сладкиши. Но това ще е последният ни...

Тя не довърши изречението. Том раздели сладкиша и Беки изяде своето парче с охота, докато Том едва гризеше. Студена вода имаше в изобилие – с нея завършиха своя пир. След малко Беки предложи да тръгнат отново. Том мълчеше. После каза:

– Беки, ако ти кажа нещо, ще можеш ли да го понесеш?

Лицето си преbledня, но тя реши, че ще може.

– Ами, Беки... трябва да останем тук, където има вода за пиене. Тази угарка е последната ни свещ!

Сълзите и риданията на Беки се отпришиха. Том се мъчеше да я утеши, ала напразно. Най-сетне Беки каза:

– Том!

– Кажй, Беки?

– Другите ще разберат, че ни няма и ще тръгнат да ни търсят!

– Да! Непременно ще ни потърсят!

– Може би вече са тръгнали, Том!

– Навярно. Дано е така.

– Кога ли ще открият, че ни няма?

– Сигурно като се качат на парахода.

– Том, тогава вече ще е тъмно. Дали ще забележат, че ни няма?

– Не знам. Но във всеки случай майка ти ще разбере, че те няма веднага щом се приберат.

По уплашения поглед на Беки Том се досети, че е сгафил. Нали тази вечер Беки нямаше да се прибира! Децата притихнаха и се замислиха. След миг Беки отново избухна в плач и Том разбра, че и тя се бе сетила за същото като него – че сигурно госпожа Тачър ще открие чак в неделя преди обяд, че Беки не е ношувала у госпожа Харпър.

Децата впериха очи в парченцето свещ и го наблюдаваха как бавно и безмилостно се стапя. Най-сетне остана само късичко парче фитил. Видяха как слабият пламък се издигна, спадна, изкачи се по тънката струйка дим, затрептя за миг на върха си и после се възцари ужасът на непрогледния мрак!

Колко време мина след това, докато Беки се усети, че плаче в прегръдките на Том, никой не можеше да каже. Знаеха само, че ужасно дълго време, както им се стори, двамата са спали мъртвешки сън и щом се събудиха, нещастията отново ги връхлетяха. Том каза, че може би е неделя... не, може би понеделник. Опита се да разговори Беки, но тя бе напълно смазана от мъка и всичките си надежди бяха рухнали. Том каза, че навярно отдавна са разбрали, че ги няма и без съмнение вече ги търсят – ще се провикне, пък някой може и да се отзове. Опита, ала далечното ехо прозвуча така страховито в мрака, че не посмя да опита пак.

Часовете минаваха и гладът отново заизмъчва пленниците. Бе остана едно парченце от половинката сладкиш на Том. Разделиха си го и го изядоха. Но се почувстваха още по-гладни отпреди. Този жалък зальк само раздражни апетита им.

След време Том каза:

– Шшт! Чу ли?

И двамата притаиха дъх и се заслушваха. Чу се звук, подобен на слаб, далечен вик. Том откликна начаса, хвана Беки за ръка и я поведе пипнешком по коридора по посока на звука. След малко отново се ослуша. Викът се чу отново, явно малко по-отблизо.

– Те са! – възкликна Том. – Идват! Да вървим, Беки... Сега всичко ще се оправи!

Радостта на пленниците бе безгранична, ала напредваха бавно, защото пътят бе осеян с ями и трябваше да внимават. Скоро стигнаха до една яма и се наложи да спрат. Можеше да е три стъпки дълбока, а можеше да е и сто – във всеки случай, нямаше как да преминат оттатък. Том легна по корем и протегна ръка надолу. Не напипа дъно. Трябваше да останат тук и да чакат да ги намерят. Ослушаха се... далечните виковете ставаха все по-далечни! Още малко и замлъкнаха съвсем. Сърцата им се свиха от мъка! Том крещя, докато не прегракна, ала напразно. Опита се да вдъхне надежда на Беки, но измина цяла вечност в тревожно очакване, а никакъв звук не се чу повече.

Децата се върнаха пипнешком при извора. Часовете едва се влачеха. Те заспаха отново и се събудиха прегладнели и съсипани от скръб. Том бе убеден, че вече е вторник.

После го осени една идея. Наблизо имаше няколко странични коридора. По-добре да ги изследват, отколкото да се измъчват от безделие. Той извади от джоба си връв за хвърчило, върза я за една издатина и двамата с Беки потеглиха. Том водеше и пътьом размотаваше връвта. След двама крачки коридорът свършваше с пропаст. Том коленичи и опипа надолу, а после и настрани, докдето стигаха ръцете му. Напрегна се да се протегне още малко по-надясно и в този миг на няма и двама крачки от тях иззад една скала се подаде човешка ръка, която държеше свещ! Том нададе радостен вик... но в този миг след ръката се показа и човекът, на когото тя принадлежеше... Индианеца Джо! Том се вцепени. Не можеше да помръдне. И безкрайно се зарадва, когато в същия миг „испанецът“ хукна да бяга и се изгуби от погледа му. Том се зачуди как така Джо не го позна по гласа и не дойде да го убие, задето бе свидетелствал против него в съда. Навярно ехото бе изкривило гласа му. „Няма какво друго да е“ – заключи Том. От уплаха всичките му мускули сдадоха. Той си рече, че ако събере достатъчно сили да се върне при извора, нищо не би могло да го изкуши да се помръдне оттам, та да рискува отново да попадне на Индианеца Джо. Внимаваше да не се издаде пред Беки какво е видял. Каза си, че е извикал „така, на късмет“.

Но гладът и безизходицата най-накрая надделяха над страха. Поредното тягостно чакане край извора и поредният продължителен сън промениха положението. Децата се събудиха, измъчвани от ужасен глад. Том бе убеден, че вече е сряда или четвъртък, а може би дори петък или събота и вече са се отказали да ги търсят. Той предложи да изследват друг коридор. Склонен бе да рискува и нова среща с Индианеца Джо, и всякакви други ужаси. Но Беки бе твърде отпаднала. Тя бе потънала в печално безчувствие и нищо не можеше да я изкара от него. Казваше, че ще чака там смъртта, която щяла да дойде скоро. Нека Том вземе връвта и изследва коридора, щом така иска, но тя го моли да се връща често и да си говори. Накара го и да обещае, че дойде ли страшният миг, той ще бъде до нея и ще си държи ръката, докато всичко свърши.

Том я целуна – някаква буца бе заседнала в гърлото му. Той се престори на сигурен, че ще намери тези, които ги търсят, или пък сам ще открие изход от пещерата. После стисна връвта и тръгна опипом по един коридор – на четири крака, измъчван от глад и от предчувствия за скорошна гибел.

Глава 32

Вторникът си отиваше и вече започваше да се смрачава. Градчето Сейнт Питърсбърг все още оплакваше загубените деца, които така и не се намериха. В църквата всички се молеха за тях, а мнозина се молеха и насаме, влагайки в молитвата цялата си душа, ала от пещерата не идваха никакви добри новини. Повечето от мъжете се отказаха от търсенето и се върнаха към ежедневните си занимания, убедени, че децата никога няма да се намерят. Госпожа Тачър беше много болна и почти не спираше да бълнува. Хората казаха, че направо им се къса сърцето, като я чуват как вика рожбата си, надига глава и цяла минута се ослушва, а после отново се отпуска изнемощяла със стон. Леля Поли бе изпаднала в дълбока тъга, а прошарената си коса съвсем побеля. Във вторник вечер градчето си легна тъжно и отчаяно.

Посред нощ изведнъж градските камбани забиха като луди. Само след миг улиците се изпълниха с обезумели полуоблечени хора, които крещяха: „Излизайте! Излизайте! Намериха се! Намериха се!“ Врявата стана още по-голяма, защото започнаха да дрънчат с тигани и да тръбят с тръби. Цялото население на града се събра и се завтече към реката да посрещне децата. Возеха ги в открит файтон, теглен от граждани, които надаваха радостни викове. Народът се скупчи около файтона и тръгна да ги изпроводи у дома. Шествието пое величествено по главната улица с викове „ура!“

Целият град бе осветен. Никой не искаше да си ляга. По-велика нощ градчето не помнеше. През първия половин час през дома на съдия Тачър се изреди цяла върволица от граждани – те прегръщаха спасените, целуваха ги, стискаха ръката на госпожа Тачър, опитваха се да кажат нещо, ала не можеха и се оттегляха, като ронеха сълзи навсякъде.

Леля Поли бе напълно щастлива. Госпожа Тачър – почти: щастието си щеше да бъде пълно, когато куриерът, изпратен в пещерата да занесе голямата новина, я съобщеше на съпруга си. Том лежеше на едно канапе, а наоколо му се бе насъбрала развълнувана аудитория. Той разказваше историята на удивителното им приключение, като я украсяваше със смайващи измислици. В заключение разказа как оставил Беки и поел на изследователска експедиция, как проучил две галерии, докдето свършва връвта, проучил и трета и когато вече стигнал края на връвта и смятал да се връща, мярнал в далечината светло петънце, прилично на

дневна светлина. Той захвърлил връвта и тръгнал пипнешком нататък, проврял главата и раменете си през една малка дупка и видял да се блиска широката река Мисисипи! А ако случайно беше нощ, нямаше да види светлото петънце и да тръгне по този коридор! Разказа как се върнал при Беки и си съобщил радостната новина, а тя му казала да не я баламосва, защото била съвсем изнемощяла, чувствала, че ще умре, искала да умре. Той описа с каква мъка успял да я убеди и как тя едва не умряла от радост, когато се добрала до мястото, откъдето се виждало синьото петънце дневна светлина; как той се измъкнал навън през дупката, а после помогнал и на нея да се измъкне; как седнали и заплакали от радост; как някакви хора минавали оттам с лодка и Том им извикал, а после разказал за неволите им и че умират от глад. Отначало хората не повярвали на този налудничав разказ, защото, както му казали, „вие се намирате на пет мили надолу по реката под долината с пещерата“ – а после ги натоварили на лодката, закарали ги в някаква къща, дали им да вечерят, оставили ги да си починат два-три часа след мръкване и найсетне ги докарали у дома.

Призори откриха в пещерата съдия Тачър и шепата хора с него по възетата, с които се бяха завързали, и им съобщиха голямата новина.

Трите дни и нощи, прекарани в глад и неволи в пещерата, не можеха да останат без последици, както скоро разбраха Том и Беки. Срядата и четвъртъка те прекараха на легло и сякаш с всеки час се чувстваха все по-изтощени и отпаднали. В четвъртък Том се вдигна за малко от леглото, в петък излезе из града, а в събота вече почти нищо му нямаше. Но Беки излезе от стаята си чак в неделя, а и тогава изглеждаше все едно е прекарала тежка болест.

Том научи, че Хък боледува и в петък отиде да го види, ала не го пуснаха в стаята му. Не го пуснаха и в събота, и в неделя. След това започнаха да го пускат всеки ден, но го предупредиха да си мълчи за приключението и да не засяга никакви теми, предизвикващи силно вълнение. Вдовицата Дъглас оставаше с него, за да следи дали Том се подчинява на нареждането. Вкъщи Том научи за произшествието на хълма Кардиф, а също и че намерили тялото на „дрипльото“ в реката, близо до параходното пристанище – вероятно се бе удавил, докато се е опитвал да избяга.

Около две седмици след своето избавление от пещерата Том отиде да посети Хък, който вече бе заякнал достатъчно, за да разговаря на вълнуващи теми. А Том имаше какво да разкаже на Хък и смяташе, че ще му е интересно. Къщата на съдия Тачър му беше на път и той се отби да

види Беки. Съдията и приятелите му заприказваха Том и някой го подпита насмешливо дали не му се иска пак да отиде в пещерата. Том отвърна, че нямал нищо против.

– Е, Том, не се и съмнявам, че има и други като теб, дето им се ходи – каза съдията. – Но ние взехме мерки. Вече никой няма да се изгуби в тази пещера.

– Защо?

– Защото преди две седмици наредих входната врата да бъде обкована с желязо и заключена с три катинара. Ключовете са у мен.

Том пребледня като платно.

– Но какво ти става, момчето ми? Хей, бързо донесете вода!

Донесоха водата и наплискаха лицето на Том.

– Ето, мина ти вече. Но какво ти стана, Том?

– Ох, господин съдия... Индианеца Джо е в пещерата!

Глава 33

Само за няколко минути новината се разчу и десетина лодки, натоварени с мъже, вече плаваха към пещерата на Макдугъл. Параходът, претъпкан с пътници, скоро ги последва. Том Сойер беше в лодката на съдия Тачър.

Когато отключиха вратата на пещерата, в полумрака се разкри печална гледка. Индианеца Джо лежеше проснат на земята, мъртъв, долепил лице до цепнатината под вратата, сякаш копнеещият му поглед до последния миг е останал взрян в светлината и веселието на свободния свят навън. Том се развълнува, защото от собствен опит знаеше колко е страдал този нещастник. Изпитваше жалост, но въпреки това чувстваше огромно облекчение, защото вече беше в безопасност. Чак сега му стана ясно колко тежко е било бремето на страха, тегнало над него от деня, в който разобличи в съда кръвожадния злодей.

Камата на Индианеца Джо се търкаляше близо до него с разцепено на две острие. Дебелата най-долна греда на вратата бе цялата издраскана и издялкана – но целият този къртовски труд бе напрасен, защото пред вратата имаше естествен скален праг, а неподатливият камък не бе по силите на този нож – той само го бе повредил. Но и да го нямаше каменния праг, трудът му пак щеше да отиде нахалос, защото и да бе успял да сцели гредата, Индианеца Джо не би могъл да се промуши под вратата, с което е бил наясно. Така че бе кълцал гредата само за да се намира на работа, да запълни тягостното време и да занимава с нещо измъчения си разсъдък. Обикновено в скалните пукнатини из преддверието можеше да се намерят половин дузина угарки от свещи, оставени там от туристите. Сега обаче не бе останала нито една. Затворникът ги бе издирил и изял. Освен това бе смогнал да хване и няколко прилепа, които също бе изял и бе оставил само ноктите им. Клетникът бе умрял от глад. Съвсем наблизко един сталагмит векове наред бе израствал бавно над земята, образуван от капките, падащи от сталактита над него. Пленникът бе отчупил сталагмита, а върху стърчащия от земята отломък бе сложил камък, издълбан от него, за да събира безценните капки, падащи от сталактита на всеки три минути с мрачната точност на часовник. За двайсет и четири часа се събираше по една чаена лъжичка вода. Тези капки са падали, когато Пирамидите са били току-що построени; при падането на Троя; когато са построени основите на Рим и са разпнали

Христа; когато Вилхелм Завоевател е създавал Британската империя; когато Колумб е тръгнал на плаване; когато Лексингтънската битка е била последната новина. Те продължават да падат и сега. Ще падат и тогава, когато всички тези събития потънат в дълбините на историята, в сумрака на легендите и бъдат погълнати от черната нощ на забравата. Дали всичко има своя цел и предназначение? Дали тази капка е падала търпеливо цели пет хиляди години, за да утоли жаждата на тази човешка буболечка? И дали тя няма друго важно предназначение, което да осъществи след десет хиляди години? Няма никакво значение. Много, много години изминаха, откакто злочестият метис издълба камъка, за да събере безценните капки влага, но и до ден днешен туристът, дошъл да разгледа чудесата в пещерата на Макдугъл, се звери най-дълго пред този жалък камък и тази бавно капеща вода. Чашата на Индианеца Джо заема първото място сред забележителностите на пещерата – дори и Дворецът на Аладин не може да си съперничи.

Погребаха Индианеца Джо близо до входа на пещерата. Хората придойдоха с лодки и каруци от всички околни градчета, от всички ферми и селца на седем мили наоколо. Доведоха и децата си, донесоха всякакви припаси и признаха, че на погребението на Индианеца Джо са си прекарвали толкова добре, колкото и ако го бяха видели да увисва на бесилото.

Това погребение сложи край на едно – на петицията до губернатора за помилването на Индианеца Джо. Много хора я бяха подписали, проведоха се много събрания, на които изобилно се лееха красноречие и сълзи. Избран бе комитет от изкуфели мекушави госпожи, които, облечени в траур, да се явят пред губернатора, да го удавят във вопли и ридания и да го умоляват да се прояви като милостиво магаре и да потъпче дълга си. Разправяха, че Индианеца Джо е убил петима жители на градчето, ала какво от това? И самият Сатана да бе, все щяха да се намерят множество слабохарактерни хорица, готови да надраскат имената си върху подписката за помилване и да пролеят върху нея една сълза от своите неизтощими и тъй лесно отприщвани водни запаси.

На сутринта след погребението Том заведе Хък на едно скришно място, за да поговорят за нещо много важно. Хък вече бе научил от уелсеца и от вдовицата Дъглас всичко за приключението на Том, но Том каза, че имало и нещо, което те не са му казали и тъкмо за това нещо иска да поговорят сега. Лицето на Хък помръкна.

– Знам какво е – рече той. – Влязъл си в номер две и не си намерил там нищо друго освен уиски. Никой не ми е казал, че си бил ти, ама аз

самичък се досетих още щом чух за тая работа с уискито. Знаех и че не си докопал парите, защото иначе все някак щеше да се добереш до мен и да ми кажеш, макар да си си траял пред другите. Том, нещо все ми подсказваше, че няма да го пипнем това съкровище.

– Ама, Хък, аз изобщо не съм издал собственика на странноприемницата! Нали знаеш, че тя си работеше, когато в събота отидох на пикника. Не помниш ли, че същата нощ трябваше да си там на пост?

– Вярно, бе! Направо ми се струва, че е минала цяла година! Тъкмо нея нощ аз проследих Индианеца Джо до къщата на вдовицата.

– Значи ти си го проследил?

– Да, ама ти си трай. Индианеца Джо сигурно има приятели – хич не ща да ми се разсърдят и да ми спретнат някоя гадост. Ако не бях аз, той сега да си е в Тексас.

После Хък разказа поверително цялото си приключение на Том, който досега бе чул само каквото знаеше уелсецът.

– Е – рече Хък, подхващайки отново главната тема. – Който е щипнал уискито от номер две, той ще да е щипнал и парите. Както ще да е – изтървахме ги тия пари, Том.

– Хък, парите никога не са били в номер две!

– Какво?! – Хък огледа изпитателно лицето на другаря си. – Том, да не би пак да си напил следата на парите?

– Хък, те са в пещерата!

Очите на Хък светнаха.

– Повтори го пак, Том!

– Парите са в пещерата!

– Том, честно ми кажи, майтапиш ли се или говориш сериозно?

– Съвсем сериозно, Хък – никога не съм говорил по-сериозно! Ще дойдеш ли да ми помогнеш да ги измъкнем оттам?

– И още как! Ще дойда, стига да има къде да оставяме знаци по пътя, за да не се загубим после.

– Хък, съвсем спокойно можем да стигнем дотам без ни най-малко притеснение!

– Уха! Но какво те кара да мислиш, че парите са...

– Хък, ти само почакай да стигнем там. Ако не ги намерим, ще ти дам моя барабан и всичко, каквото имам! Ей Богу, ще ти го дам!

– Добре, така бива. Кога казваш, че тръгваме?

– Веднага, стига да кажеш! Имаш ли сили?

– Много навътре ли са в пещерата? От три-четири дни съм на крака, ама ми се чини, че не мога да измина повече от миля, Том.

– Хък, всеки друг ще извърви дотам пет мили, но има един много пряк път, дето само аз го знам. Ще те закарам право там с лодка, Хък! Сам ще я закарам дотам и на отиване, и на връщане. Ти няма нужда и пръста да си мърдаш!

– Тогава да тръгваме веднага, Том!

– Добре. Трябва обаче да си вземем хляб и месо, лулите, а също и някоя и друга торба и две-три върви за хвърчило и няколко от онези новите измишльотини, дето им викат кибрит. Да знаеш как ми се искаше да имам от тях, докато бях вътре!

Малко след пладне момчетата взеха „назаем“ лодка от един гражданин, който отсъстваше, и незабавно потеглиха. Когато стигнаха на няколко мили под входа на пещерата, Том рече:

– Виждаш ли го онзи отвесен склон, дето слиза от входа на пещерата? Гледаш го, целият еднакъв – няма къщи, няма складове за дърва, само храсти, и то все еднакви. Обаче виждаш ли онова бяло петно под свлачището? Е, това е един от моите знаци. Давай да слизаме на брега.

Те слязоха на сушата.

– Хък, оттук, където сме застанали, можеш да стигнеш с въдица до дупката, от която излязох. Виж сега дали можеш да я намериш.

Хък претърси всичко наоколо, ала не намери нищо. Тогава Том навлезе гордо в един храсталак и заяви:

– Ето ти я тук! Погледни я, Хък – това е най-закътаната дупка по тия краища! Но да не си гъкнал за нея! Открай време искам да стана разбойник, ама знаех, че няма как да стане, докато не си намеря такава дупка. Зорът беше как да я намеря. А сега вече си имаме дупка и ще я пазим в тайна. Ще пуснем вътре само Джо Харпър и Бен Роджърс, защото нали трябва да си имаме банда – иначе що за разбойници ще сме! Бандата на Том Сойер – звучи прекрасно, нали, Хък?

– Така си е, Том. А кого ще ограбваме?

– О, който ни падне. Ще ги причакваме в засада – така се прави най-вече.

– И ще ги убиваме ли?

– Не, не винаги. Ще ги държим в пещерата, докато не платят откуп!

– Какво е това откуп?

– Пари. Караш ги да съберат колкото могат от приятели и ако до една година не ги съберат, тогава ги убиваш. Обикновено така се прави. Само че жените не се убиват. Тях ги затваряш, но без да ги убиваш. А те винаги са красавици и богати, и ужасно ги е страх. Обираш им часовниците и каквото там имат, но винаги им сваляш шапка и им говориш

любезно. Няма по-любезни хора от разбойниците – във всяка книга го пише. И после жените се влюбват в теб и като ги подържиш в пещерата една-две седмици, спират да плачат и вече няма отърване от тях. Изпъдиш ли ги навън, врътват се и хайде обратно вътре! Във всички книги е така.

– Ама това е чудно, Том! Май е по-хубаво, отколкото да си пират!

– Да, за някои неща е по-хубаво, защото си си близо до вкъщи и до цирковете, и до всякакви такива работи.

Всичко вече бе готово и момчетата се промъкнаха през дупката – Том вървеше пръв. Те се промъкнаха до края на тунела, после вързаха там вървите и продължиха напред. След няколко крачки стигнаха до извора и Том усети как го полазват тръпки. Той показа на Хък парченцето фитил, стърчащо от залепената на стената буца глина и му разказа как двамата с Беки наблюдаваха как пламъчето трепва и угасва.

Постепенно те започнаха да си шепнат, защото царящите тук мрак и безмълвие ги потискаха. Продължиха нататък, не след дълго тръгнаха по другия коридор на Том и стигнаха до пропастта. На светлината на свещите се разкри, че това всъщност не е урва, а само стръмен глинест наклон, висок двайсет-трийсет фута, не повече. Том прошепна:

– А сега ще ти покажа нещо, Хък.

Той вдигна свещта си.

– Надникни колкото се може по-далече зад ъгъла. Виждаш ли? Там... на голямата скала... изписано с дим от свещ.

– Том, та това е кръст!

– Ето ти го и номер две! „Под кръста“, а? Точно тук видях Индианеца Джо със свещта, Хък!

Хък дълго оглежда тайнствения знак, а после каза с разтреперан глас:

– Да се махаме оттук, Том!

– Какво? И да зарежем съкровището?

– Да... дай да го зарежем. Духът на Индианеца Джо сигурно броди наоколо!

– Не, Хък, не. Той броди там, където е умрял – при входа на пещерата, на пет мили оттук.

– Не, Том, не е така! Той броди там, където са парите. Знам ги аз призраците – и ти също.

Том започна да се опасява, че Хък е прав. Душата му се изпълни с лоши предчувствия. Но не след дълго му хрумна нещо...

– Ей, Хък, я ни гледай какви сме глупаци! Духът на Индианеца Джо

няма и да припари там, където има кръст!

Доводът му се прие и оказа своето въздействие.

– Не бях се сетил, Том! Ама си прав! Късметлии сме ние, че го има тоя кръст. Дай да се смъкнем долу и да потърсим сандъчето.

Том тръгна пръв и докато слизаше, изсичаше груби стъпала в глината. Хък го последва. От малката пещера в подножието на скалата тръгнаха четири галерии. Момчетата огледаха три от тях и не намериха нищо. В галерията най-близо до основата откриха малка ниша, постлана с одеяла. Вътре имаше и стара презрамка, кожа от сланина и оглоггани-те кости на две-три кокошки. Но сандъче с пари нямаше. Момчетата претърсиха на няколко пъти нишата, ала напразно. Том рече:

– Той каза под кръста. Е, тук е най-близо под кръста. Не може да е под самата скала, защото тя е враснала в земята.

Претърсиха отново навсякъде и се отпуснаха обезкуражени на земята. Хък не можа да измисли нищо. След малко Том възкликна:

– Я виж, Хък – от тази страна на скалата има следи от стъпки и капки лой от свещ, а от другата страна няма нищо! Защо ли? Бас лояв, че парите са под скалата. Ще започна да копая в глината.

– Добре го измисли, Том! – възкликна въодушевено Хък.

Истинското ножче марка „Барлоу“ отново бе извадено. Том не бе издълбал и педя, и то удари в дърво.

– Хей, Хък! Чу ли?

Хък също започна да рови с ръце. Скоро се показаха дъски и те ги отместиха. Дъските прикриваха естествена яма под скалата. Том се промуши в нея и напъха свещта колкото се може по-навътре под скалата, но каза, че краят на пропастта не се вижда. После предложи да я поогледа. Сгъна се на две и се промъкна под скалата. Теснината се спускаше надолу. Той тръгна по лъкатушния проход – първо надясно, после наляво, а Хък го следваше по петите. После Том направи малък завой и възкликна:

– Боже мили, Хък, погледни там!

Да, това беше сандъкът със съкровището. Стоеше си в една малка закътана пещеричка заедно с едно празно буре от барут, две пушки в кожени калъфи, два-три чифта стари мокасини, кожен колан и разни боклуци, целите подгизнали от капещата вода.

– Падна ни в ръцете най-сетне! – възкликна Хък, заровил шепа в потъмнените монети. – Леле, Том, станахме богаташи!

– Хък, знаех си аз, че ще го намерим. Направо не е за вярване, но ето на, вече е наше! Хайде стига сме се мотали тук – давай да го

измъкнем навън! Чакай да видя дали ще мога да вдигна сандъчето.

То тежеше около петдесет фунта. Том все някак успя да го вдигне, ала бе невъзможно да го носи.

– Така си и мислех – рече той. – Там, докато го мъкнеха в запусялата къща, си личеше, че е тежко, забелязах аз. Добре, че се сетихме да вземем и торбите.

Скоро парите бяха прехвърлени в торбите и момчетата ги отнесоха до скалата с кръста.

– А сега да приберем пушките и останалото – предложи Хък.

– Не, Хък, те нека си останат там. Много добре ще ни дойдат, като станем разбойници. Ще си ги държим там и пак там ще си правим оргии. Чудничко местенце е за оргии.

– Какви са пък тия оргии?

– Де да знам. Обаче разбойниците винаги си правят оргии, та затова и ние ще трябва да си ги правим. Да вървим, Хък, че много се застояхме тук. Сигурно вече става късно. А пък съм и гладен. В лодката ще хапнем и ще попушим.

Скоро те излязоха сред храсталака, огледаха се предпазливо, убедиха се, че брегът е чист и след малко вече похапваха и пушеха в лодката. Когато слънцето се запуска към хоризонта, те отгласнаха лодката от брега и потеглиха. В здрача Том се държеше плътно до брега и весело бърбеше с Хък. Тъкмо се стъмни и те пристигнаха.

– Виж сега, Хък – рече Том. – Ще скрием парите на тавана в бараката за дърва на вдовицата. Аз ще дойда утре сутринта да ги преброим и да си ги разделим, а после ще издирим такова място в гората, където няма да ги намери никой. Ти само си лежи спокойно тук и ги варди, дока-то аз изтичам за количката на Бени Тайлър. Веднага се връщам.

Той изчезна и след малко се върна с количката. Сложи в нея двете торби, метна отгоре им няколко стари парцала и потегли, като мъкнеше товара подире си. Щом момчетата стигнаха къщата на уелсеца, те се спряха да си починат. Тъкмо се гласяха да продължат, когато уелсецът се показа на вратата и подвикна:

– Хей, кой е там?

– Хък и Том Сойер.

– Много хубаво! Елате с мен, момчета, че откога ви чакаме! Хайде, по-живо, тичайте напред, а аз ще ви докарам количката. Леле, ама тя можеше да е и по-лекичка! С какво сте я натоварили така, да не би с тухли? Или със старо желязо?

– Със старо желязо – отвърна Том.

– Така си и помислих. Момчетата в това градче хвърлят сума ти труд и си пилят глупашки времето да събират старо желязо и да го продават за по пет-шест цента в ковачницата, макар че ако се хванат на работа, ще изкарат двойно повече пари! Но такива са си хората... Хайде де, по-живо!

Момчетата поискаха да узнаят за какво е всичкото това бързане.

– Трайте си! Ще разберете, когато стигнем у вдовицата Дъглас.

Хък беше свикнал да го обвиняват несправедливо, затова с опасение промълви:

– Господин Джоунс, ама ние нищо не сме направили!

Уелсецът се засмя.

– Е, Хък, за това не знам, момчето ми. Нали с вдовицата сте добри приятели?

– Да. Поне тя се е държала с мен като добра приятелка.

– Добре, тогава от какво те е страх?

Хък не се отличаваеше с бърза мисъл и още не бе успял да отговори на въпроса, когато заедно с Том го натикаха в гостната на госпожа Дъглас. Господин Джоунс остави количката до вратата и ги последва.

Стаята бе ярко осветена, а вътре се бяха събрали всички важни хора от градчето. Там бяха семействата Тачър, Харпър, Роджърс, леля Поли, Сид, Мери, свещеникът, редакторът на местния вестник и още много други, всичките пременени в празнични дрехи. Вдовицата посрещна момчетата много радушно, необичайно радушно за такива мърльовци. Бяха омазани до ушите с глина и лой от свещи. Леля Поли се изчерви от срам, намръщи се и поклати заканително глава към Том. Но никой не страдаше и наполовина колкото двете момчета. Господин Джоунс се обади:

– Том още не се беше прибрал, та се отказах да го търся. Обаче после се натъкнах на него и на Хък пред собствената си врата, та набързо ги докарах тук.

– И много хубаво сте направили! – рече вдовицата. – Елате с мен, момчета.

Тя ги заведе в една спалня и каза:

– А сега се измийте и се преоблечете. Тук има два нови костюма, ризи, чорапи, всичко. Те са на Хък... не, Хък, няма нужда да ми благодарите! Господин Джоунс купи единия костюм, а аз другия. Но ще станат и на двама ви. Обличайте ги. Ние ще ви почакаме – слезте долу, като се приготвите!

И тя излезе.

Глава 34

– Том – каза Хък. – Ако намерим въже, ще можем да избягаме. Прозорецът се пада ниско над земята.

– Хайде стига! Защо ти е да бягаш?

– Ами не съм свикнал с такава компания. Не мога да я понеса. Не ща да слизам там, Том.

– Ох, хайде стига и ти! То това нищо не е, аз хич не им се впрягам. И тебе няма да им дам да те закачат.

Появи се Сид.

– Том – рече той, – леля те чака цял следобед. Мери ти пригответи празничните дрехи и всички се притесняваха за теб. Я, това по дрехите ти не е ли глина и лой от свещи?

– Виж какво, господин Сиди, що не си гледаш работата! И какво така им е скимнало да спретнат такава гощавка?

– Вдовицата пак е организирила празненство, тя нали е по празненствата. Този път – в чест на уелсеца и синовете му, задето я отърваха онази нощ. И знаете ли какво? Мога да ви кажа едно нещо, ако ви интересува.

– Е, и какво е то?

– Ами, старият господин Джоунс си е наумил тази вечер да смае хората с нещо, но днес аз го подслушах как го каза на леля – уж било тайна, ама сигурно вече никаква тайна не е. Всички вече знаят – и вдовицата и тя, макар да се прави, че не знае. Господин Джоунс настояваше и Хък да дойде – не можел да разкрие великата си тайна без Хък и туй то!

– И каква е тая тайна, Сид?

– Ето каква – Хък е тоя, дето е проследил разбойниците до дома на вдовицата. Според мен господин Джоунс е смятал да шашне всички с тая тайна, ама, да ви кажа, никой няма да се шашне.

И Сид се изкиска доволно.

– Сид, ти ли си се раздрънкарал?

– О, няма значение кой се е раздрънкарал... Някой го е раздрънкарал и толкова!

– Сид, в този град има само един човек, способен на такава подлост, и това си ти! Ако беше на мястото на Хък, щеше да се изсулиш от хълма и на никого да не кажеш за разбойниците! Само подлости можеш

да вършиш и затова не ти понася да гледаш как хвалят някого, задето е сторил добро! На ти сега на тебе – и няма нужда да ми благодариш, както казва вдовицата. – И Том зашлеви такъв шамар на Сид, че ушите му пламнаха, а после го изпроводи до вратата с няколко ритника. – А сега върви ме натопи на леля, ако ти стиска, и утре пак ще си го получиш!

Няколко минути по-късно гостите на вдовицата насядаха на масата за вечеря, а десетината деца бяха настанени на няколко малки масички в същата стая, според тамошния обичай от онова време. В подходящия момент господин Джоунс произнесе кратка реч, в която благодари на вдовицата за оказаната на него и на синовете му чест, ала имало и друг човек, чиято скромност...

И тъй нататък, и прочие. Той разкри тайната за участието на Хък в произшествието, влагайки цялото си драматично майсторство, но изненадата, която предизвика, бе доста престорена и далеч не толкова шумна и възторжена, колкото би могла да бъде при по-щастливи обстоятелства. Ала все пак вдовицата успя доста убедително да разиграе почуда и обсипа с толкова похвали и благодарности бедния Хък, че той едва не забрави колко непоносимо го измъчват новите дрехи заради още по-непоносимото мъчение да бъде под прицела на всички погледи и всеки да го отрупва с хвалебствия.

Вдовицата обяви, че възнамерява да прибере Хък в своя дом и да му даде образование, а когато има възможност да отдели пари, ще му помогне да подхване някакъв скромнен занаят. Това бе моментът за Том и той каза:

– На Хък това не му трябва. Той е богат.

Единствено тежките окови на приличието удържаха присъстващите да не избухнат във весел смях, какъвто заслужаваше тази мила шега. Настъпи неловко мълчание. Наруши го Том:

– Хък си има пари. Може да не вярвате, ама има страшно много пари! И няма защо да се усмихвате, ей сега ще ви ги покажа. Само почаквайте малко!

Том изтича навън. Компанията се спогледа с озадачено любопитство, а после всички впериха въпросителни погледи в Хък, чийто език се бе завързал на фльонга.

– Сид, какво го е прихванало Том? – попита леля Поли. – Той... ох, човек хич не знае какво да очаква от това момче! Никога...

Том влезе, като едва мъкнеше тежките торби, и леля Поли не успя да си довърши изречението. Исипа жълтиците на масата и заяви:

– Ето на, какво ви казах аз? Половината са на Хък, а другата

половина – мои!

Зрелището накара всички да затаят дъх. Всички зяпаха и никой нищичко не казваше. Но после всички единодушно започнаха да настояват за обяснение. Том отвърна, че е в състояние да обясни и разказа всичко. Разказът бе дълъг, но преизпълнен с интересни неща! Никой не посмя да го прекъсне, всички слушаха като замаяни. Когато Том млъкна, господин Джоунс се обади:

Мислех си, че съм ви приготвил малка изненада за празненството, но твоята съвсем засенчи моята! Трябва да призная, че в сравнение с твоя разказ тя е нищо работа.

Преброиха парите. Сумата възлизаше на малко над дванайсет хиляди долара. Никой от присъстващите не беше виждал толкова пари накуп, макар тук да имаше и хора, чието имущество струваше много повече.

Глава 35

Читателят лесно ще се досети, че неочакваното богатство, споходило Том и Хък, предизвика голямо оживление в малкото градче Сейнт Питърсбърг. Такава грамадна сума, и то в злато, изглеждаше направо невероятна. Толкова много я обсъждаха, ламтяха за нея и я превъзнасяха, че всичкото това нездравео вълнение докара част от гражданството до умопомрачение. Всичките „обитавани от призраци“ къщи в Сейнт Питърсбърг и околните градчета бяха разрушени греда по греда, а основите им – разкопани и претършувани за скрити съкровища. И то не само от момчета, а и от мъже, сред тях и солидни мъже, съвсем не мечтатели. Където и да се появяваха Том и Хък ги ухаждаха, възхищаваха им се, запаха ги. Момчетата не помнеха думата им някога да е тежала толкова. Но сега се прехласваха по всяка тяхна думица и всички я повтаряха. Каквото и да стореха, то се смяташе за забележително, сякаш бяха загубили способността да вършат и казват обикновени неща. Нещо повече, започнаха да се ровят в миналото им и там откриха признаци на ярка оригиналност и забележителни дарби. Местният вестник публикува биографични очерци за тях.

Вдовицата Дъглас внесе парите на Хък в банка с шест процента лихва, а по молба на леля Поли съдия Тачър направи същото с парите на Том. Всяко момче сега разполагаше с направо баснословен доход: по един долар за всеки делничен ден и по половин долар в неделя. Точно толкова получаваше пасторът, по-точно не ги получаваше, а му ги обещаваха, но обикновено все не успяваше да ги събере. В онези скромни времена долар и четвърт на седмица бяха напълно достатъчни на едно момче за храна, квартира и образование, та даже и да се пооблече, да се поопере, едно-друго.

Съдия Тачър бе започнал изключително много да цени Том. Той казваше, че едно най-обикновено момче никога не би успяло да измъкне дъщеря му от пещерата. Когато Беки разказа строго поверително на баща си как Том бе изтърпял наказанието вместо нея, съдията видимо се трогна. И когато тя го помоли да прости на Том голямата лъжа, с която бе поел нейния бой върху своите плещи, съдията, разчувстван, заяви, че това е благородна, възвишена, великодушна лъжа – лъжа, достойна да влезе в историята с гордо вдигната глава редом с прославеното Признание на Джордж Вашингтон за брадвичката⁶! На Беки си се стори, че

баща си никога не е изглеждал толкова висок и величествен, както тогава, когато, крачейки из стаята, тропна с крак и произнесе всичко това. Тя веднага хукна при Том да му разкаже.

Съдия Тачър се надяваше, че някой ден Том ще стане велик правник или пълководец. Той каза, че ще се погрижи Том да бъде приет в Националната военна академия, а после да запише право в най-добрия университет в страната, за да се подготви да упражнява всяка от тези професии, а може би и двете едновременно.

Богатството на Хък Фин и покровителството на вдовицата Дъглас въведоха и него в обществото, по-право зорлем го довлякоха там и го запокитиха в него и той страдаше непоносимо от това. Слугите на вдовицата го поддържаха чистичък и спретнат, сресан и изчеткан, а всяка вечер го караха да ляга в бездушно чисти чаршафи, без нито едно петънце или лепенце, което Хък да притисне до сърцето си и да припознае за свиден приятел. Трябваше да яде с нож и вилица, да използва салфетка, чаша и чиния, трябваше да си учи уроците, да ходи на църква и да говори така благоприлично, че думите му му се струваха страшно блудкави на вкус. Накъдето и да се обърнеше, решетките и оковите на цивилизацията сковаваха ръцете и краката му.

Три седмици той храбро търпя всички тези мъчения, но един ден изчезна безследно. Четирийсет и осем часа вдовицата го търси под дърво и камък, съсипана от тревоги. Обществото бе дълбоко обезпокоено – къде ли не го издирваха и дори претърсиха реката за мъртвото му тяло. Рано на третата сутрин Том Сойер бе спокоен от мъдрата мисъл да надникне в празните бъчви край запустялата кланица и в една от тях намери беглеца. Хък бе преспал там, тъкмо бе закусил с огризките, които бе отмъкнал отнякъде, и сега се излежаваше и си пушеше лулата на спокойствие. Беше измърлян, рошав и облечен в същите вехтории, които му придаваха такъв живописен вид по времето, когато бе свободен и щастлив. Том го изкара навън, разказа му колко се тревожат за него и настоя да се прибере. Покоят и доволството изчезнаха от лицето на Хък и той доби печално изражение. После каза:

– Хич недей ми приказва, Том. Пробвах го, ама като не става, не става. Не е за мене тая работа, хич не съм свикнал така. Вдовицата е много добра с мен, много е мила, ама то на това издържа ли се! Аз поне не мога. Кара ме да ставам всяка сутрин по едно и също време, да се

б. Става дума за прословутата история как на шест години Джордж Вашингтон отсякъл една череша с брадвичката си и после най-доблестно си признал.

мия, като ме заскубят с тоя гребен, на нищо ме правят. Не ми дава да спя в бараката за дърва. Трябва да нося тия противни дрехи, дето просто ме задушават, Том – през тях като че изобщо не прониква въздух и са такива едни накипренки, ни да седнеш с тях, ни да легнеш, нито пък да се повъргаляш по земята. Не съм се пързалиял по вратата на мазето от... чини ми се, че години минаха! Трябва да ходя на църква и там като седна, се потя от зор – мразя ги тия тъпи проповеди! Там, в църквата, не мога нито да ловя мухи, нито да дъвча тютюн. Дойде ли неделя, цял ден трябва да ходя с обувки! Вдовицата яде по звънец, ляга по звънец, става по звънец... всичко е толкоз ужасно редовно, че направо не се трае!

– Да, Хък, ама всички живеят така.

– Мен това пък какво ме засяга, Том? Аз не съм всички и това не мога да го търпя. Като вързан си – пълен ужас! Пък и храната идва толкова лесно, че направо ми е безинтересно да се наплюскам! За да отида на риба, трябва да питам, за да поплувам в реката, пак трябва да питам... да му се не види, за всичко трябва да питаеш! И трябва да приказвам толкова прилично, че направо не ми се приказва... Та всеки ден се качвам на тавана и там тегля по няколко псувни, барем да усетя някакъв вкус в устата си, щото иначе ще умра! Вдовицата не ми дава да пуша, не ми дава да крещя, не ми дава да се прозявам, нито да се протягам, нито пък да се почесвам пред хора... – и тук последва особено силен изблик на болка и гняв: – И мътните да го вземат, тя през цялото време се моли! Не съм виждал такава жена! Трябваше да се махна, Том... просто нямаше как. Пък и училището ще отвори, та ще трябва и там да ходя... Е, Том, това вече няма как да го изтрая. Виж какво, да си богат май изобщо не било такава блага работа. Само ядове и грижи, ядове и грижи, направо да ти се прииска да се гътнеш! А пък с тия дрехи ми е добре и в тая бъчва ми е добре, и вече никога няма да се разделя с тях. Том, ако не бяха ония пари, хич нямаше да си навлека такава беля! Хайде, вземи и моя дял и понякога ми давай по десет цента, ама не много често, щото хич не търпя да ми пада наготово, без да се бхтхя... и иди да помолиш вдовицата да не ме закача повече.

– Хък, нали знаеш, че не мога да го направя. Не е честно – и освен това, ако потърпиш още малко, накрая ще започне да ти харесва.

– Да ми харесва ли! Да бе – колкото ще ми хареса да се насадя върху гореща печка! Не, Том, не ща да бъда богат, не ща да живея в тия проклети задушни къщи. Аз обичам гората, реката, бъчвите и ще си стоя при тях. Дяволите да го вземат! Тъкмо си намерихме пушки и пещера и всичко нужно на едни разбойници и да вземе да се случи тая

гламавщина и да развали всичко!

Том се възползва от случая и каза:

– Виж какво, Хък, богатството няма да ми попречи да стана разбойник.

– Тъй ли?! Божке, ама вярно ли, Том?

– Точно толкова вярно, колкото и че седа тук. Но, Хък, няма как да те вземем в бандата, ако не станеш порядъчен.

Радостта на Хък помръкна.

– Защо пък да не може, Том? Нали ме приехте за пират!

– Да, ама то е друго. Разбойниците са къде-къде по-издигнати от пиратите! В повечето страни те са от най-висшата аристокрация – херцози, графове и тем подобни.

– Том, нали винаги си ми бил приятел? Ти няма да ме зарежеш така, нали, Том? Каж ми, че няма да ме зарежеш!

– Хък, никак не би ми се искало... ама какво ще кажат хората? Ето какво: „Пфу! Бандата на Том Сойер! Какви пропаднали типове има в нея!“. И ще го казват за теб, Хък. На теб това няма да ти хареса – нито пък на мен.

Хък се умълча, обзет от вътрешна борба. Най-сетне рече:

– Е, добре, ще се върна при вдовицата за още един месец, пък да видим дали ще издържа, но само ако ме приемеш в бандата си, Том!

– Добре, Хък, разбрахме се! Хайде да те вода, стари друже! Пък ще помоля вдовицата да не те стяга чак толкова.

– Ще я помолиш ли, Том? Ама наистина? Много хубаво! Ако малко ме поотпусне за най-мъчните работи, аз ще си пуша тайничко и ще си псувам тайничко и все някак ще издържа, защото иначе ще се пръсна. Кога ще събереш бандата да станем разбойници?

– Ами веднага! Може още довчера да свикаме момчетата и да направим посвещението.

– Как го рече?

– Посвещение.

– Това пък какво е?

– Това значи да се закълнем, че ще се подкрепяме един друг и никога няма да издаваме тайните на бандата, дори и ако ни накарват на парченца, и ще убием всеки, който оскърби някой от бандата, и не само него, ами и цялата му рода.

– Страшна работа... ей, страшна работа, Том!

– Страшна и още как! И тая клетва се полага в полунощ, на най-затътеното и страшно място, което може да се намери... В къща с

призраци е най-добре, ама вече всичките ги събориха.

– Карай да върви, но е хубаво, дето ще стане в полунощ.

– Да, така е. И трябва да се закълнем върху ковчег и да се подпишем с кръв.

– Ето това вече е нещо! Това е един милион пъти по-разкошно, отколкото да си пират! Тъй да бъде, Том, ще си живея у вдовицата, докато пукна, а пък ако стана прочут разбойник и всички заприказват за мен, току-виж се възгордяла, че ме е извадила от калта!

Заклучение

Тъй завършва този летопис. И тъй като това е историята на едно момче, тя трябва да свърши дотук. Продължи ли по-нататък, тя ще стане история на един мъж. Когато пишеш роман за големи хора, знаеш точно къде да спреш – до сватбата. Но когато пишеш за юноши, трябва да спреш, докъдето е най-добре.

Повечето от героите в тази книга са все още живи – преуспели и щастливи. Може би някой ден ще си струва да се върнем към историята на по-младите от тях и да видим какви мъже и жени са станали. Затова най-мъдро би било да не разкриваме нищо от сегашния им живот.

КРАЙ

© Тодор Вълчев, превод от английски

Mark Twain
The Adventures of Tom Sawyer, 1876

Източник: <http://bezmonitor.com>
Сканиране: Дарко

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3594>]